

Pastores loquebantur adinuicem. Transierunt
usque bethleem. & uiderunt hoc uerbum.
quod factum est. quod dñs ostendit nobis. Et
uenerunt festinantes. & inuenerunt mariā.
& ioseph. & infantem positum in presepio. Vi
dentes autem. cognouerunt de uerbo. quod
dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui
audierunt mirati sunt. & de his. que dicta erant
a apostolis ad ipsos. Maria autem. conserua
bat omnia uerba hec. conferrens in corde suo.

Et reuersi sunt pastores glorificantes
& laudantes dñm; In omnibus que
auerant & uiderant sicut dictū est
ad illos; Et postquam consummati sunt
dies octo ut circū cinderetur. uocatū est
^{qđ uocatū est}
nomen eius ih̄s. ab angelo. priusquam in
utero conciperetur; Et postquam
impleti sunt dies purgationis ei.
secundum legem moysi. tulerunt illū in
hierusalē ut sisterent eum dño. sicut scrip̄t
in lege dñi; Quia omne masculinū adaperiens
uulua sem dño uocabatur; Et ut darent

Gracy. 427 Helms.
fol. 95^v

Ne timeas zacharia. quoniam exaudita est deprecatio tua.
 et uxor tua elisabeth pariet tibi filium. et uocabis
 nomen eius iohanne. Et erit gaudium tibi et
 exultatio. et multi in natiuitate eius gaudebunt.
 Erat enim magnus coram domino. et uinum et siceram non
 bibit. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris
 sue. et multos filiorum israhel. conuertet ad dominum
 dominum ipsorum. Et ipse praecedit ante illum spiritu et uirtute
 helie. ut conuertat corda patrum in filios. et incredi-
 biles ad prudentiam iustorum. Parare domino plebem
 perfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc
 sciam? Ego enim sum senex. et uxor mea processit
 in diebus illis. Et respondens angelus. dixit ei.
 Ego sum gabriel. qui astas ante dominum. et missus sum lo-
 qui ad te. et haec tibi euangelizare.
 Et ecce eris tacens. et non poteris loqui. usque in di-
 em quo haec fuerint. pro eo quod ^{non} credidisti uerbis
 meis quae implebuntur in tempore suo. Et erat
 plebs. expectans zachariam. et mirabantur. quod
 tardaret ipse in templo. Egressus autem. non po-
 terat loqui ad illos. et cognouerunt quod uisio-
 nem uidisset in templo. Et ipse erat inuens illis.

lv. ii.
 s. iii.

lv. iii.
 x

test dimittere peccata nisi solus dñs. quostatim cogni-
to ih̄s sp̄s suo quasicogitarent intrase. dicit illis.
Quid ista cogitatis in cordibus ur̄is. quid est faci-
lius dicere paralytico. dimittantur tibi pecca-
ta. aut dicere surge tolle grabatū tuum & am-
bula. ut autē sciatis quia potestatem habet filius
hominis in terra dimittendi peccata. ait para-
lytico; Tibi dico. surge grabatū tuum & ua-
de in domū tuā. & statim ille surrexit. Et sub-
lato grabatō. abiit coram omnibus. ita ut admi-
rarentur omnes & honorificarent dñm dicentes.

Et egressus est rursus. quia nūquā sic uidim⁹.
Ad mare omnis quæ turba ueniebat ad eum.
& docebat eos. Et cum præteriret uidit leuim
alphaei sedentem ad teloneum. & ait illi. seque-
re me. et surgens. secutus est eum.

Et factum ē cum accumberet in domo illius.
Multi publicani & peccatores simul discum-
bebant cū ih̄u & discipulis eius. Erant enim mul-
ti qui et sequebantur et scribe et pharisæi ui-
dentes quia manducaret cum publicanis et
peccatoribus manducat & bibit.

dicebant dis-
cipulis eius.
Quare cum
publicanis
& peccatorib;

Hoc audito ih̄s. ait illis. non^{ne} cēsse habent sani

Gr. self. 427 Helmut.
fol. 64²

Gr. self. 427 Helmut.

occurrit illis dicens. habete. Ille autem accesserunt & tenuerunt pedes eius & adorauerunt eum. tunc ait illis. nolite timere. Ite nuntiate fratribus meis. ut eant in galileam. ibi me uidebunt. que cum abissent ecce quidam decusodibus uenerunt in ciuitatem. & adnuntiauerunt principibus sacerdotum. Omniaque facta fuerant. & congregati cum senioribus. consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes. dicite quia discipuli eius nocte uenerunt & furati sunt eum nobis dormientibus. & si hoc auditum fuerit a preeside. nos suademus ei & securos uos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. & diuulgatum est uerbum istud apud iudeos usque in hodiernum diem. Unde decem autem discipuli abierunt in galileam in monte ubi constituerat illis ihesus. & uidentes eum adorauerunt. quidam autem dubitauerunt. & accedens ihesus locutus est eis dicens. data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Eunt ergo docete omnes gentes. baptizantes eos in nomine patris & filii & spiritus sancti. Docentes eos seruari omnia quecumque mandaui uobis. Ecce ego sum uobiscum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Exiit euangelium secundum mattheum.

mat. cum.
l. lxxii

est qui habet aures audiendi audiendi au-
diat: cui autem similem estimabo generatio-
nem istam; similis est pueris sedentibus in foro.
qui clamantes coequalibus dicunt cecinimus
uobis. et non saltastis. lamentauimus uobis &
non planxistis; uenit enim iohannis neq. man-
ducans neq. bibens & dicitur demonium habet. ue-
nit filius hominis manducans et bens. & dicitur. bi.
ecce homo uorax & potator uini publicano-
rum et peccatorum amicus. et iustificata est
sapientia a filiis suis. tunc coepit exprobra-
re ciuitatibus. in quibus factae sunt plurime
uistitae eius. quia non egissent penitentiam;
ut tibi corozaim. ut tibi bethsaida. quia
sunt tyro & sidone factae essent uistitae
quae factae sunt in uobis. olim in cilicio & ci-
nere penitentiam egissent; uerum tamen
dico uobis tyro et sidone remissius erit in
die iudicii quam uobis. In illo tempore respon-
dens ihs dixit. confiteor tibi pater dñe celi
& terrae. quia abscondisti haec a sapientibus &
prudentibus. et reuelasti ea paruulis. Ita pa-
ter quoniam sic fuit placitum ante te. omnia mihi

mat. cum.
l. lxxii.
+ Et tu capharnaum
numquid usque
in celum exalta-
beris. usque in in-
fernū descen-
des. quia si in
sodomis factae
fuisse uisita-
tes quae factae
sunt in te. forte
maius erit
l. cum.
mansissent usque
in hanc diem.
Uos ita mendico
uobis. qui a terre
sodo morū remis-
si sunt in die iudicii
quam tibi.

at theus ex iudaea sicut in ordine primū
 ponitur ita euangelium in iudaea primus
 scripsit. cuius uocatio addm̄ ex publicanis actibus
 fuit. Duorum in generatione xpi principia prę
 sumens. unius cuius prima circumcisio in carne.
 alterius cuius secundū cor electio fuit. & ex utrisq;
 in patribus xps; Sicq; quater denario numero
 trifomiter posito. principium ac re
 in electionis tempus porrigens et ex electione
 usque intrans migrationis diem dirigens.
 atque atrans migrationis die usque in xpm
 defmens. decursam aduentus dñi ostendit
 generationem uel numero satis faciens
 & tempori & se quid esset ostenderet. & di
 in se opus monstrans & iam in his quorum gen
 posuit. xpi operantis a principio testimoniū
 non negare; Quarū omniū rerū tempus
 ordo. numerus dispositio uel ratio. qđ fidei
 necessarium est dñs xps est. qui factus est ex
 muliere factus sub lege. natus ex uirgine.
 passus in carne. om̄a in cruce fixit. ut triūphant

NOVIGILIA NATALIS DNI LEGUNTUR
LECTIONES TRES

Lectio prima imatutis in nat^{te}
prima lectio sic continet in
capite **P**rimo tempore alleuiata
est terra babilon. & terra neptalim.
usque curuemini sub iumento. et
cum infectis cadetis. Super his omnibus
non est auersus furor eius. sed adhuc

manus eius extenta. **S**ecunda lectio sic continet in capite.
Consolamini consolamini popule meus. dicit dominus vester.
usque Quia manus domini fecit hoc. & spiritus eius creauit illud.

Tertia lectio sic continet in capite. Consurge & surge.
induere fortitudine brachium domini. usque Quia quibus
non erat narratum de eo. uiderunt. & qui non audierunt.
contemplati sunt. **P**ostea leguntur omelia sanctorum patrum.
ad ipsam diem pertinentes. Romani hanc noctem ita cele
brant. Prima die uigilie natalis domini. hora nona canunt
missam ad sanctam mariam. Qua expleta. canunt uesp^{te}
nalem sinaxim. dehinc uadunt ad cibum. In crepus^{te}
culo noctis intrat ap^{te}licus ad uigilias in prefata ecclesia.
tamen non cantant ibi introitum. sed expletis uigiliis & ma
tutinis sicut in antiphonario continetur. ibidem canunt
primam missam in nocte. Qua expleta. uadunt ad
sanctam anastasia canere aliam missam de nocte. Dehinc

tam credunt. Nudet xpc passus. nudet crucifix. nudet celos
ascendisse. tm credit. fides e cōfessio trinitatis. & totius bonitatis
& pietatis. & religionis fundamtu. quia omis bonitas & pietas in
hac fide cōsistit. fides dr qā sit illud qd dr. tqd pmittit. In hoc loco
illa fides intelligit. quē i sacro baptisate pmittit. quando dr
abrenunciare diabolo. & omib; operib; ei. Quicūq; uult. idē ui
quisq; cupit. t desiderat. Quicūq; dr. quia nē psonarū acceptō
ds. s. i omi gente q̄ tunc dñm accept e illi. om̄eni uult saluare. q
saluari merent. Uult dr. ppt liberū arbitriū. qā nullus iuit
& coact trahendū ē ad fidē. s. uoluntariū debet uenire. Sal
uus ēē. qā sine fide ipossibile ē placere dō. Ant omia. idē
p omia. Op ē. idē necesse ē. Quare sup. omia tenenda ē fides.
Quia aut apls. sine fide ipossibile ē placere dō. Et fides ē omniū
fundamtu bonae. Ut teneat. Non manu corporis. s. m̄is. Catho
lica fide. Catholica. gēus sermo ē. & latine dr uniuersalis. seu
generalis. Qre uniuersalis siue general dr. qā i hac fide
tenet scā ecclā p uniuersū mundū diffusa. Quā nisi quisq; Quā
idē fide. nisi. sin qsq; tūqsq;. Integrā. sanā. pfectā. inuolatāq.
idē icorruptā seruauerit. custodierit. Absq; dubio. sine
dubio. i x̄nū peribit. & tna pena cruciabit. & cōdemnabit.
Fides aut catholica hec ē. Sic fit tr̄s ḡdus. In pmo iurat
ad fidē. cū dicit. Quicūq; uult. recet. In
Intēio icipit demonstrare quē sit uera fides cū ait. fides
aut catholica. forte itrogat aliq̄s. quē sit uera fides. Ut unū
dñm in unitate. & trinitate i unitate uenerem. Ut unū dñm

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel *Cod-Guelph. 493 Helmsst.*

specu suo fidelit̄ seruientes. p̄ destinata sc̄is p̄mia ēse
quant̄. Oremus. Et diaconus. flectamus genua. leua
te. Benedictio eorundē. / Ios tuos. h̄. q̄s ad sub

Oñe sc̄e pat̄ om̄ps et̄ne d̄s. benedicere dignare hos famu
diaconat̄ officiū eligere dignat̄ es. ut eos isacrario tuo
sc̄o strenuos sollicitosq; celestis militie istituas excubi
tores. sc̄isq; altarib; tuis fidelit̄ subministrent. & req̄es
cat sup̄ eos sp̄s sapientie & itellect̄. sp̄s c̄silii & fortitud̄.
sp̄s scientie et pietatis. Repleas eos sp̄u timoris tui. et
eos ministerio diuino c̄firmes. ut obediētes facto. atq;
dicto parentes tuā grām c̄sequant̄. P. Et ep̄s det eis map

Inuestione harū mappularū subni pulas dicendo.
x̄e te d̄ne dep̄cam̄. ut hi famuli tui sic operent̄ it̄po
rali c̄usatione. q̄m̄ exēplo p̄q; patrū. ifut̄ merent̄ p
ennit̄ gaudere. P. Ordinato diacono. / Caput illq; ponat̄.

Oiaconi cū ordinant̄. solū ep̄s q̄ eos benedic̄. manū suā sup̄
q̄a n̄ ad sacerdotiū s̄ ad ministeriū c̄secrant̄. & alloq̄t̄ po
pulū his ūb. Allocutio ad pplm̄. / q̄ i diaconat̄ ministe

Cōmune uotū. cōmunis orat̄ p̄seq̄t̄. ut hi totū eccl̄e p̄ce
rio p̄parant̄. leuitice benedictionis ordine clarescant.
et spiritali c̄usat̄ p̄fulgentes. grā sc̄ificat̄ eluceant. p̄
stante d̄no nr̄o ih̄u xp̄o. Bened̄ ad stolas & planetas.

Os iuncte uirtutis tri q̄ndo leuit̄ & p̄bri ordinandi s̄.
ūphator. & om̄iū rerū creator ac sc̄ificator. itende p̄pi
t̄i p̄ces nr̄as. & has stolas siue planetas leuitice ac sa

N Incipit oratio De edificatione V. A. P. C. C. L. I.
 ERMO ECCLESIAE S. I. A.
 DIFICET ante qm civitatis eps illuc ueniat.
 & ibide cruce figat publice & ante pfinat qui
 edificare uult qd ad luminaria & ad custodiā & stipendia
 custodu & ad suppletionē prbri dotē q ecclē sufficiat
 atq p tneat & facta donatione sic demū edifice. *Al*

necessitatu

Postquā g ep̄s cruce in loco in q altare fabricandū ē fixerit.
 tē aspergat locū aq̄ benedicta hanc canendo antiphonā.

A Signum salutis pone domine ihu ut non xpe in loco isto & non pmittas
 introire angelū peccentem. Cū psalmo. Quā dilecta. Vsq̄ in fine.

Psalmus finit cū gl̄a. dicat ep̄s hanc orationē. Ad consecrati

O nē dē q̄ licet cēlo & t̄ra n̄ capiaris. domū tam̄ onem loci.
 t̄ in t̄ra iussisti fieri. in q̄ nom̄ tuū iugit̄ iuocaret̄ hunc locū
 q̄ beatę Marię sēp̄ uirginis om̄iū sc̄q̄ tuę m̄cedentib̄ me
 ritis sereno tuę pietatis intuitu uisita & uide. & illū ad fabri
 candū elige. p̄q̄ infusione gr̄ae celestis ab om̄i inquinam̄to
 purifica. purificatūq̄ c̄serua. & qui delicta tua dauit̄ deuo
 tione. i filiū tuū salomonis opere c̄plesti. tu famuli tui. n̄ in
 hoc opere p̄fice. ita p̄cam̄ uota p̄fice. ut illud te īsp̄nante
 icipiat. te adiuuante p̄ficiat. sinq̄ laboris p̄miū ī t̄ra c̄seru
 t̄ uiuentiū. Effugiant ḡ hinc iubente te dñe om̄s neq̄tię
 sp̄uales & cū fraudib̄ cuncta diaboli turba. tua uirtute
 depulsa. Resurgat hic ecclē pura simplicitas & amabilis
 t̄ inocentę candor. sicq̄ hunc locū p̄uigeniti filii tui dñi n̄

aplo tuo. & scis martirib. tuis. & famulus tuus in hoc loco
edificiū deputauit. digno pparet officio. **SECRET**

Concede qd dñe ut sic famulus tuus. & oblati optauit mu
nerib. beatq. martirū tuq. & hic semp merita celdrent. **P**

O aq. ompfōr. diuino munere faciat ut sic famulus et post
is p sue anime reliq. deputauit. ihu. cūmationis cō
re q. em beati apli tui. & et scq. martirū. & glām tua hic
plebs deuota ueneret. **P** Missa i dedicatione loci. **SECRET**

O S q. absq. ulla tēporis mutabilitate pū fuerat sinagoga.
cuncta disponis. & a omelia pducis. que elegis ēē mutanda
respice sup hanc basilicā in honore beati. & nomini tuo
dedicatā ut uetustate iudaici erroris expulsa. hunc loco
scs spc p nouitate ecclē conferat ueritatē. **SECRET**

D Si uita credentiū et origo uirtutū reple qd hoc tēpli tue
glāma uelatis in honore beati. & ut fiat dom' orationis qd
p diti fuerat ante latibulū. et q. infideliū turba i isto loco
inueniebat aduersa pplis tuis orationib. suis te hic semp
mereat inuenire p pitiū. **P** post cō. de p cantes ut dig

G rāte deferim dñe sacro munere uegetati tuā misericō
nos ei participatione pficias. **P** sup pplm. discedat malignitas
plebe tua qd dñe spiritales neq. tē repellant. et acriariū
potestati. **P** Missa i agenda conditorū ecclē. **SECRET**

O S f. roclui receptor animarū p r q. ut famulus tuus in p
p & uā luce q. escat & qd de hoc loco desiderant obtineat. **P**

P ro anima famuli tui dñe t. sacrificiū offerentes **SECRET**
sup plices exoram. ut ad tuā misericō ciferenda p p & uā dig
nant eius uota pficias. **P** dñm nr̄m In fractione.

machinans. dō te cē simile uolūsti dicens. ascēda in iube. & ero similis altis-
simo. Tū parū uisa fuit anglica dignitas. forma q̄ p̄us utebaris. Sicerat ipa
radiso tāqm̄ gēna p̄ciosa. & exaltat itua pulcritudine. dñi uolūsti tēptare
I ēte unūsq̄ creatō dī ab alto desup̄ transcapitauit. & cū uidisset ho-
minē sacris manib⁹ factū. ad imaginē dī formatū. inuidia tu liuoris accens⁹
ingenio crudelitatis. ūb̄ simpliciōrib⁹ irrepisti. & serpentina fraude deceptū.
isēptinū perire uolūsti. p̄mittendo bona. idando mala. in infirmū uasē
mulebri iperū mortis obtinūsti. In istis genciū simulacra p̄p̄rasti. ut
dñi uiuū relinquerent. in sculptilib⁹. lignis. lapidib⁹. deservirent. I uesar-
bor totius amaritudinis. q̄ uarias imitatis ēcupiscencias. Da ḡ honorē
dō uiuō iū. i tunc nom̄ dñi. & discede a famulo dī. in oīe eīde dñi nr̄i
ihū xp̄i. & uentur⁹. Exorcism⁹. S. Abrohu. Ipoteſtatē dedisti calcandi

O m̄p̄s dñe. ūbū dī patris xp̄e ihū. dī dñs unūsq̄ creaturę. q̄ sc̄i ap̄l̄s tuus
sup̄ serpentes. in scorpiones. q̄q̄. it̄cēta mirabiliū tuę p̄cepta dignat⁹ es di-
cere. demones effugare. cū uirtute uict⁹ tāquā fulgur de celo satanas
cecidit. tuū nom̄ cū timore tremore supplex dep̄ce. ut indignissimū m̄
data uenua om̄iū delictō. ēfidenciā. ipossibilitatē donare digneris. ut
hunc crudelē draconē brachiū tuū munit⁹ potēcia. fidelit̄. & secur⁹ aggre-
diar. Adiuro te ḡ om̄isimundissime sp̄s. ōne fantasma. ōne icursio satanę
i uirtute noīis dñi ihū xp̄i. q̄ p̄lauacrū iordanus idēseruū duct⁹ ē. it̄tuus
te sedib⁹ uic. ut quē ille delim̄ t̄rę ad honorē gl̄e suę formaū. tudeſinas. i pug-
nare. in hoīe miserabili n̄ humanā fragilitatē. s̄ dī imaginē c̄rēmuscas. Cede
ḡ dō. q̄ te humiliatū famulo suo iob i seruitutē redegit. Cede dō q̄ te in mili-
ciā tuā ipharaone. uicē exercitū p̄moysi seruū suū dimerſit. i abyſſū.
Cede dō q̄ te p̄danielē puerū suū i bel p̄didit. & i draconē. p̄ſtrauit.

redimatq. de uertu ppetue moris uitā ei i corrobore i satur
i bonis omib; desideriu ei q̄ solū i uirtute dī uiuit i regnat
p̄ imortalia sc̄la sc̄lō amen. *Alia.*

Ds q̄ facturū tuū pio sēp dominari effectū. iclīna aurē tuā
supplicib; nr̄is i famulū tuū. n̄. exadūsa ualitudine corporis
laborantē placat respice i iusta i salutarī tuo i ei celestis
grē p̄r medicinā. *Alia.* **D**s q̄ humano ḡnrē i salutis reme
diū i uite ētne munera tulisti c̄serua famulo tuo tuarū don
uirtutū ut fugatis i firmitatib; & uirib; p̄ceptis medelā tuā

Vn̄ solū in corpore. s̄ & in anima sentiat. s̄ i firmitatē p̄cepti
uirtutū celestiu d̄s q̄ ab humanis corporib; omne languorē i onē
tui potestate depellis. adesto p̄pitiu huic famulo tuo. n̄. ut
fugatis i firmitatib; i uirib; receptis nom̄ sēm tuū i n̄staurata
p̄tā sanitate benedicat. s̄ tuū benedictione c̄firmas. ut

One sēp pat̄ om̄ps ētne d̄s q̄ fragilitatē c̄dicionis nr̄e i fusa uirtutis
salutarib; remediis pietatis tuę corpora nr̄a i m̄bra uergetent
sup hunc famulū tuū. n̄. p̄pitiat i uende. ut omī necessitate
corporeę i firmitatis excludā. grāi c̄p̄stine sanitaris p̄fecta
reparāret. *Alia.*

Deinde cōmunicā eū sac̄ corpore i sanguine dñi
i sic vii. c̄tinuos dies sine necessitate t̄gerit tā de cōmunionē q̄m
i de alio officio. i suscitabit eū dñs ad salutē. i si peccatis fuerit
dimittent̄ et ut aplūs ait. or̄ ante p̄ceptionē euchar̄

Corpūs i sanguis
dñi nr̄i ihu xp̄i. custodiat animā tuā i uitā ētā amen. **P**ax i cōmuni
catio corporis i sanguinis dñi nr̄i ihu xp̄i custodiat animā tuā

i uitā ētā am. seq̄r or̄ **D**ne ihu xp̄e redeptor i saluator nr̄ ex

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod - Guelf. 493 Helmst.

diebus quibus non milito expecto donec ueniat imitatio
 mea. Vocabis me et ego respondebo. operi manuum tuarum porriges dexteram.
 Tu quidem gressus meos dinumerasti et partes peccatorum meorum. Beati mortui.
Spiritus meus attenuabitur. dies mei breuiabuntur. et solum in superius sepulcrum. Peccavi.
 in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me et pone me iuxta
 te cui uis manum pugnet contra me. Dies mei transierunt cogitationes mee
 dissipatae sunt et torquentur cor meum. Noctem uteris idcirco rursum per tenebras
 spero lucem. Si sustinueris infernum domus mea est. in tenebris stauit lectum meum.
 Patredine dixi. pater meus es mater mea et soror mea uermibus. Vbi est ergo ne
 postulatio mea et patientia mea. Scio enim quod redeptor meus uiuit. in no-
 uissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea. et
 ierine mea uidebo dominum. Quae uisus sum ego ipse ioculi mei conspecturi
 sunt in nobis. Beati mortui. *R. Peccantem me cotidie nec me penitentem*

timor mortis conturbat me quia in inferno nulla est redemptio miserere me deus
 et salus mea. *V. Deus in nomine tuo saluum me fac et in uirtute tua libera me. Quia*
Tempus quod tibi homines morte et ultima resurrectione interpositum est.
 animas additis receptabilibus continet. sic unaquaeque dignatur et regere et pena.
 propter quod sortita est in carne ciuieret. Neque enim negandum est de functione
 animas pietate suae uiuentium releuari. cum pilis sacrificium me-
 diatori offerret. ^{et} et sine iocunda sunt. ^{et sunt qui cum uiuerent} hec sibi ut postea possent
 prodece meruerunt. Est enim quidam uiuendi modus nec tam bonus. ut requi-
 rat ista pro morte. nec tam malus. ut ei non sint ista pro morte. Est
 uero talis in bono. ut in his indigeat. tunc rursum talis in malo. ut his
 nec ualeat cum hunc transierit ad uiuari. Quo circa hic ome. meri-
 tum comparat. quod possit pro hanc uitam releuari quispiam et grauari.

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod - Guelph. 493 Helmst.

peccatq. ico ecessisti. tu iudex iust^o rectū iudiciū iāq̄ ista dis-
cerne. ita ut si culpabilis sit iste homo dep̄nominata causa. aq̄
quē ibaptismo eū suscepit. nē n̄ recipiat. si autē iculpabilis sit. nē
ise recipiat. nullūq; maleficū tui examinis ueritatē ī isto iudi-
cio p̄ualeat ī mutare. f̄cta cunctas demoniacas illusiones.
obstantib; scī iohannis baptiste meritis. addignos fruct^o p̄ni-
tentie. q̄ culpabilis ē cōpellat. P̄ te saluator. **Alia**

O nē d̄s omps. q̄ aquarū substantiā archanis tuis sub̄t ē iussisti.
nob; spū scō cooperante p̄cā abolitionē omīū peccatq; remis-
sionē dedisti. tu p̄sta p̄opera iusticie tuę. ut hęc aq̄ puritate
scē trinitatis quāuis fluens. tam sit sc̄ificata omīū fantasmatū
adiuentiones expellat. detq; iustis. īnocentib; dep̄nominata cau-
sa p̄ qua discutiendi s̄ securitatē. reis q̄ de culparū manifestionē
ut utq; ī exp̄batione q̄ iuent^o ē. iste p̄p̄bitatē iusticie ille p̄correc-
tionē obdurationis laudent nom̄ sc̄m tuū īca claritate q̄ p̄m̄es
ī sclā sclōq; am. **Alia** / humano generi remissionē

O nē d̄s omps. q̄ baptismū fieri iāq̄ iussisti. ī plauaciū regenerationis
omīū peccatq; donare dignat^o es. sc̄ifica q̄s hanc fluentē aquā
iustūica discerne iudiciū. q̄ solū es iust^o iudex ī fortis. ita ut si īnocens
sit iste homo dep̄nominata causa. aq̄ quē ibaptismo eū suscepit.
nē ise recipiat. īmundū īnocens de īmo p̄fundo abstrahat huius aq̄. f.

P̄ curationē autē ē benedictionē aq̄ exuat illos uestim̄ti q̄ faciat

illos p̄ singulos osculari sē euangliū. ac rucē xp̄i. ī p̄ hęc de ipsa

aq̄ benedicta. aspgat sup̄ unūquēq; eūram sē huius ubi. / adiuro te.
A diuro te. n. p̄ uocationē d̄ni n̄r̄ ihu xp̄i ī iudiciū aq̄ frigidę.

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod - Guelph. 493 Helmst.

Haec audiens beatus apt̃s. condolens lacrimis ausu uenit ad domũ in qua puer iacebat. & p̃dicans diutissime ea que ad salutē populi pertinebant. & conuersus ad feretrum ait. Tibi dico puer. in nomine ih̃u xpi filii di. surge & esto sanus. Et confectum surrexit puer aegyptius. & reddidit illum domino suo. Tunc om̃s qui erant increduli. crediderunt dō & baptizati sunt ab apostolo scō.

Puer quidam sotratius nomine xpianus uenit secretius ad beatũ andrea dicens. Mater mea concupuit formã speciei meę. & iugiter me insectat̃ ut cōmiscer̃ ei. quod ego nefandum extransfugi. At illa felle cōmota adijt p̃consulem ut crimen suũ piciat in me. & scio cū accusatus fuero ^{7a} ad haec nihil respondebo. Sa. tius em̃ uitã duco amittere. quã matris crimen detegere. Nunc autē hec tibi confiteor ut digneris p̃ me dñm exorare. ne innocens caream uitã p̃sentis. Haec em̃ eo dicente uenerunt ministri p̃consulis. accersientes eũ. Beatus uero apt̃s facta oratione. surrexit & abiit cum puero. Mater autē instanter accusabat eũ dicens. Ille domine p̃consul oblitus matris pietatis affectũ stuprose in me conuersus ē. uix potui erip̃i ne ab eo uiolaret̃. Cui p̃consul ait. Dic puer si uera sunt hec. quę mater tua p̃sequitur. At ille tacebat. Iterũ uerũ q̃ p̃consul interrogat. & nihil respondit. Durante autē eo in silentio. p̃consul habebat cū suis consiliũ quid ageret. Mater autē pueri corpe flere. Ad quã beatus andreas apt̃s ait. O infelix mulier quare

Gr. 497 Helms.

fol. 33^r

andrea

queso famule dī uiam ueritatis. Cognouit enim
 quod uerus minister sis eius qui inquit. Desue-
 ro apti predicant eidem ihū xpī. & credidit adoles-
 cens. adherens scō apto. nihilq. de parentib; meminerū.
 neq. de facultatibus aliquā impendens sollicitudinē.
 Parentes autē requirentes eum auerunt quod in phi-
 lippis cum apto moraretur. & uenientes cum munerib;
 rogabant ut separaretur ab eo. sed nolebat. dicens.
 Vnam nec uos has opes haberetis. ut mundi cognos-
 centes auctorem qui ē uerus dī. eruerent animas uas
 ab ira futura. Des quoq. apostolus descendit de trisigio
 & predicabat eis uerbum dī. Sed non audientib;
 rediit ad puerū. & clausit ostia domus. At illi con-
 uocata cohorte. uenerunt ut incenderent domū
 illam in qua erat iuuenis dicentes. Intereat puer
 qui reliquit parentes. & patriam. Et adhibentes
 fascēs carecti scirpiq. & faccularum. ceperunt suc-
 cendere domū. Et cum iam flamma ferretur in
 altum. arrepta adolescens ampula aque ait. Dne
 ihū xpe. in cuius manu omnium elementorum natu-
 ra consistit. qui armenta inficis. & infecta facis arēs
 cere. qui ignita refrigeras & extincta succendis. tu
 extingue hos ignes ut tu non tepescant. sed magis
 accendantur ad fidem. Et haec dicens exsparsit de
 sup a quam ex ampula. & statim omne incendium
 ita sublatum ē ^{quasi} non fuisset accensum. Quod ui-
 dentes pa^{rentes} pueri dicebant. Ecce iam filius noster
 magis effectus ē. Et adhibentes scalas uolebant

Grady. 497 Helms.
for 37ⁿ

andree.

ti sunt om̃s ad eum & gaudebant. uidebant
 puerum. Tunc congregatis om̃ib; in theatrum
 predicabat eis puer uerbum dñi. ita ut fiteret apostolus
 & admiraretur prudentiam eius. At illi clama-
 uerunt dicentes. Salua filium carmani cuius nr̃i
 quia ualde aegrotat. & en dimus in ihm que pre-
 dicas. Quib; ait beatus apostolus; nihil ē impossi-
 le apud dñm. sed tamen ut credatis adducite eum
 in conspectu nr̃o. & sanabit illū dñs ih̃c xp̃c.
 Tunc pater eius abiit ad domū suam. & dixit
 ad puerum; hodie sanus eris fili dilectissime ad i-
 mathe. Hoc enim erat nomen pueri. Qui ait ad
 patrem; uerum enim effectum ē somnium meum.
 nam ego uidi peruisum uirum hunc qui me sa-
 nū redderet; & hec dicens induit uestimenta sua
 surrexitq; a grabatto. & p̃gebat ad theatrum
 cursu ueloci. Ita ut non possit a parentib; assequi.
 & p̃cident ad pedes apostoli gratias agebat p̃ sa-
 nitate recepta. Populi aut̃ stupebant uidentes
 eum post xxiii ambulante. & glorificabāt dñm
 dicentes. quia non ē similis dō andree.

XIII.

Vnus aut̃ e ciuib; cuius filius habebat sp̃m inmundū
 rogabat beatum apostolum dicens. Sana queso
 uir dñi filium meum. quia male ademonia uexatur.
 Demon uero sciens futurū se eici seduxit puerū in se-
 cretū cubiculū. et suffocauit eum laqueo extor-
 quens animam eius. Deniq; pater pueri eum inue-
 nissē illum mortuū fleuit multū. et ait amicis

uigilia nr̃e die

Gr. 497 Helms.

for 38th

nos dicentes. Si post istud signaculū dī p̄ualuerint ar
tes eorum. sciatū nos que docemus uniuersa mentitos. Ecce indi
om̄potentis nomine insultamus eis. Tunc uniuersi aduocati in
sistebant eisdem magis dicentes. Si potestis agne q̄ h̄ster^{na die} ges
sistis; illi autē uari multitudinē serpentū uenire fecerunt. Tunc
dixit om̄s regi. Dñe rex uoca aptos dī; & cur sum miserū ad
aptos dī? Tuenientes apti impleuerūt sibi pallia sua deserpentib;
Imiserūt unūqdē magos dicentes. In nomine dñi nr̄i ihu xp̄i
n̄ moriemini. si morsib; eorū atrectati dolor uirorū
mugitū dabitur. Statimq; serpentes coeperunt carnes
eg deuorare. illi autē ululabant sicut lupi. Rex autē &
om̄s dicebant aptis. Permittite eos ut moriantur ab eis.
Nos sumus missi a morte ad uitā reducere. n̄ auita p̄cipi
tare in mortē. Tunc oratione facta. docerunt apti ser
pentibus. Redite in nomine ihu xp̄i ad loca uestra.
Omne autē uenenu qđ infuditis istis magis. uobiscū auferre.
Maiores autē cruciatus passi sunt cū uniuersi serpentes ce
rū morsib; manducarent ut uenena sua tollerent sugen
tes sanguinē eg cū ueneno. Cūq; serpentes abissent. doc
erunt magis & apti. Audite impu scām scripturā dicen
tem. Qui pximo suo foueā parat. ipse p̄or cadit in eā.
Vos quidē parastis mortē. nos autē rogauimus dñm nr̄m
ihm xp̄m ut uos a morte eriperet. et q̄ p̄ multos annos
habuistis uulnerib; his serpentibus affligi. terua die
transacta recuperata uobis ianuas redonabuntur. Fos
sitan t̄ sic ab impietate ab impietate ur̄a cessabitis. dum
ueritatē dī circa uos exsuperare p̄babit. In istis autē
trib; dieb; ideo p̄mittimus dominari uobis dolores. ut

Gr. 497 Helms.
fol. 111^v

dm̄. p qd̄ om̄a facta s̄ f̄ccaro. Verbū caro factū ē. & habi-
tauit in nob̄. Caro fit ūbū. sed caro accedit ad ūbū. n̄ pe-
nit in carne ūbū. O gr̄a ut hoc haberem qd̄ digni eram.
Sed uidete qd̄ dicat sc̄a maria plena fide. plena gr̄a mat̄
futura uirgo p̄mansura. Qd̄ dicat int̄ cetera. de q̄bus
singulis loqui ualde multū ē. Qd̄ dicit. Esurientes im-
pleuit bonis & diuites dimisit inanes. Quis esurientes.
humiles indigentes. Quis diuites. sup̄bi & inflati. Huos
longe mitto ostendo uob̄ modo in uno tēplo diuites de
his qd̄ dimittunt inanes. & pauperes de illis q̄ implentur
bonis. Ascenderunt duo tēplū orare. un̄ phariseū. &
aliū publican̄. Phariseus dicebat. Adtende diuitē ges-
ta ructuantem. crapula exultantē. sed sup̄bie. n̄ ius-
ticię. D̄s inquit gr̄as tibi ago. q̄ n̄ sū sicut ceteri homi-
nes. Raptores. iniusti adulteri sicut publican̄ iste
^{iunio} lenob̄ in sabbato. decimas do om̄iū que possideo. Roga-
re ueneras. ante laudare. Totū te habere dixisti ni-
hil tāquā egens petisti. Quomodo ergo orare uenisti.
gr̄as tibi dñe. Non ait dñe da m̄ gr̄am q̄a n̄ sū sicut
ceteri homines. iniusti raptores. adulteri. Ergo tu
iustus quia n̄ sū sicut & publican̄ iste. iustas. n̄ ex-
ultas. loq̄ uob̄ in sabbato. decimas do om̄iū quecūq;
possideo. O diuitē exinanientiū. Venu ueni paup̄ esu-
riens publicane. immo ibi ista ubi stas. Publican̄ om̄i
de longinquo stabat. sed dñs humili p̄p̄inquab̄. at-
tēce oculos icelū audebat leuare. Quo oculos. n̄ leuabat
ibi cor habebat. Sed p̄uiciebat p̄cc̄t̄ suū dicens dicens.
dñe p̄p̄icui esto m̄ p̄ccatori. O esurientē bonis implendū

Wolfsbühl 497 Heliost.

fol. 117^v

kame?

Sklave - Töte / Biße

Doppel-Poenstential des Bede-Egbertschen
Excerptus, ed. H. Schmitz, Die Bißbilder +
die Bißdisciplin d. Kirche 2 (1898)

S. 681 § 1: π servum occidet, II (quibus?
dies!) poeniteat

ebd. c. XIII 1, S. 690: Si q = π libe in bente
domino suo servum occidet, XL dies poeniteat.

J. Fol. 189. Fol. 188.

musico pficiamus exemplo. & Saca
 tis q̄s dñe placare munere. &
 intercedente beato ualeriano martire
 tuo. acunctis nos defende periculis. &
 ad martirū tuorū. utalis. felicle.
 & zenonis. dñe festa uenientes cum
 munerib; nomini tuo dicandas. q̄s ut
 illis reuerentiā deferentes. nob
 ueniam impetremur. & Post com
 it nobis dñe reparatio. mentis & corpo
 ris celeste misterii. ut cui. exequimur
 actionē sentiamus effectū. & Alia.
 protege dñe plebē tuā. & festi. uitate
 martirū tuorū. utalis. felicle. &

cuius nos
 uixit
 misterii
 martire
 indulgent
 in plor
 merito c
 S. qui
 nos de
 fr. om
 tia. ad
 uocare
 ut cui

Misericordia
nechodem semorum

onfiram

AD

et saphere peram adificat

nam et non et infer non

ualebunt aduersus eum et tibi dabo clauis quicquid

rum et quodcumque ligaueris super

ram erit ligatum cum et in celis et quodcumque

solueris super terram erit solutum in celis

et

Constitues eos principes super

ionem terram memores erunt non nisi in nomine

genie et generatione

ca. Iamque scribe uelociter scribens specio

filis hominum et fratribus

in labris tuis

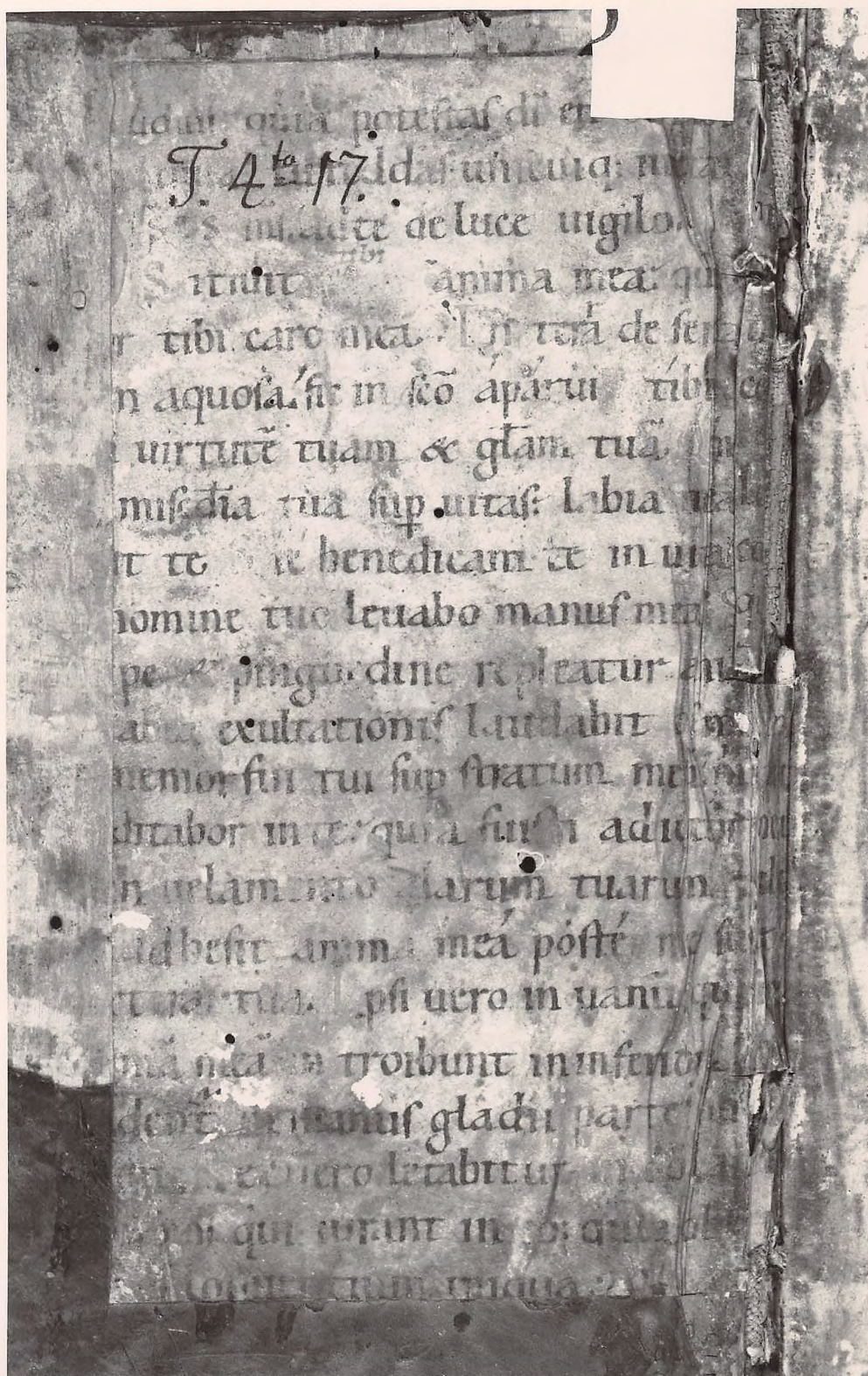
benedixit et deus

et

et

et

et

Gräef. 519 Helust., Spiegel vorn

virtutē pfectionis & boni opis tri
 buat incrementū. & abiecta om̃i ce
 citate humana. spiritales ei oculos
 aperiat & lum̃ ei et̃ne gr̃ae concedat. ¶
 Adesto dñe supplicationib⁹ nr̃is. Beñ.
 & hunc famulū tuū n. benedicere
 dignare. cui in tuo nōie habitū sa
 cre religionis imponim⁹. ut te lar
 gente & deuotus in ecclia tua psi
 stere & uitā mereat̃ eternā p̃cipe. ¶
 Tu ton dis. dicis ant̃. Tu es domine qui
 restitues mihi hereditatem meam. ¶ Dominus
 pars hereditatis mee & calicis mei. ¶ Tu es d̃
 cũ Gl̃a. Hec. Tu es d̃ al. Hic accipiet benedicti
 onem a domino & misericordiam ad eo salu
 tari suo quia hec est generatio querentium do
 minum. ¶ Dominus est t̃ totū Gl̃a repe. Hic acc̃t̃
 (cũ uideretur sufficere. seqt̃. Om̃ps semp

uirtutē tuā semp exhibeam⁹ officius. f
 Tuis dñe q̄s opare mysteris. ut hec t̄ s̄c̄.
 munera dignis mentib; offeramus. f BEN.
 Dignos uos efficiat d̄s suo sacerdotio.
 qui p uob non pep̄cit unigenito suo. Am
 Ut in sc̄a conuersatione p̄seuerantes.
 ad illū etiā conuertatis errantes. Am
 Et p sterilibus & incuruatis. int̄cessores
 idonei fatis. Am. Qd ipse p̄stare d̄
 Quos tuis dñe reficis sacramentis p̄cō.
 continuis benignus attolle auxilium.
 ut tuę redemptionis effectū. & my
 steris capiamus & morib; f

CONSECRAT̄ sacre uirginis q̄e
 in epiph̄ ut in albis pasch̄. aut in
 nat̄ aptoz celebrat̄. Uirginē ep̄o pa
 rentes cū oblat̄ offerant. 7 ille inuo
 lutā manū ei⁹ in pallio altaris recipi

e auf, die zum Sinnbild seiner christlich-imperialen
Grab des heiligen Adalbert in Gnesen (Gniezno).
000 Einzug und ließ ein Erzbistum gründen. Dem
überreichte er als Zeichen der Herrschaft eine Kopie
garn entstand im selben Jahr in Gran (Esztergom)
um König gekrönt. Von Gnesen führte Ottos Weg
rks des Großen öffnen ließ. Geplant war wohl eine
zweiter Reichsheiliger neben Adalbert treten. Als
en von Ottos politisch-missionarischen Bemühun-
hen, Lüttich und wohl auch Gran Reliquien Adal-
später
ihrigen

Gräf. 553

Helmut;
f. 55v

22 x 16 cm

Nr. 25.01.01

Übertragung nach Rom sieht die Forschung
in Otto III. den Initiator für die Entstehung
der Vita Adalberti.

Eine der ältesten Viten befindet sich im
Lamspringer Codex. Dessen Text ist voll-
ständig erhalten und nicht in Kapitel unter-
teilt. Zahlreiche spätere Zusätze machen
eine Beurteilung des ursprünglichen Textes
schwierig. Dennoch diente er aufgrund sei-
nes hohen Alters und der überlieferten sla-
wischen Bezeichnungen, die die Nähe des
Textes zur Urfassung indizieren, als Basis für
die maßgeblichen Editionen. J. H.

Wieczorek-Hung, Europas Viten Lat. (2000) p. 497

er in

s.

IV

ova

urde

trof-

Ein-

seuf-

Bo-

uhr,

eder

aber

t in

gen,

ner

sich

Quinam uel cunctorum sequar utamur hoc
Qui nri salus. Depopulo fuerint
Oscipae uelis hedum trans ferre sinistrum
Me pui ut dextris. Consociet oibus
Quo non mortalis psalla tibi carminis odas
Sed laudem ualeam. Dicere pp& uam. Amen ;
Incipit. Passio. Sci ADALBERTI MARTIRIS XPI.
E A locus imparibus germanis. diues opibus. ppotens armis.
ferocibusq; uiris. que incolae. selauonia cognomine dicunt.
Huius maxima pars infidelitatis. errore puenta. creaturam
percreare. lignu t lapide p dco colunt. Pleriq; u nomine
tem xpian. ritu gentiliu uiuunt. quib causa periculi fit
res salutis. Nonnulli tamen eadem gente. & bene credunt.
& p ppe future mercedis. bona opa agunt. Iga in illis finib
ubi xpianitas religio pulcherrima floruit. erat uir slauonic
nomine. potens in honore & diuitiis. amore iusticie. ac
operib misericordie prarus ciuis. Vir magnus in cunc
tis eius terre habitatores. auro & argento locu plenissimos.
inter delicias fidus custos diuine legis. Ambulans
solicite iuxta pcepta sacerdotu. carus toti ppto. sed p ppe
amicis pauperu. Ille accepit uxore digna generis sui.
& ipsa honestis morib plena. Que audiendo uerba
uite. plus fieri eade operando famem. non expleuit.
Nec delectabat matronary pompis. nec auro. lapidibusq;
preciosis. pminimo ducent. que stulti maxima putant.

p. 497

... errantia in herbarum flore
totum; nisi melioris arboris
do dicam. Non presumptum
molis arripientis sed onus xpi qd
prout deuotione et qd. tunc culpa
silenti non carere. Sicutiose ment
deculissem ueritatē denegare i;
ter asse. & humana possint honeste
alia rursus animi pcelis turbati &
sepe ratio commouebat quime
beatus t. aliorum quas gra
at quiddam pficisse doctrina
ta monstrantes aliquem. Redas ig
lucere. Sed torpor cordis obtinui
scinallam tenuem uix emittit &
trimentum qd in me potuit clon
re. Hec esse pensabam nunc tunc
lo parat. Ne unius talenti creatam
tor cautus custodire culpa defosse
inquit siquidem. Maculum de se

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 553 Helmst.

Quib; dam exemplis
ta gregis tui accipiens
in omnib; factus es ut
secre plurimorum iac
longe excusationes
magna tam gurgis
vine uictoriae stur
tur uel quattuor
quos ex pla
dum et bone a cen
or et ageli et am
no et emulos tue de
in fauente dno pascha
qua p. chabim immo
tare. et spu sco poma
se nule
p. eligant. Quod
ne eligant
ue ex consule

conferre denentat
Inter diues sis tam en
ad iacie dum bruis
me p. carus accessi
ad fructum bone
as humane aue
be pprie dispacatio
tura phibue fur me
tais et ostendi p c
et elipeo domum e
lationis et la facili re
metica uoluerim he
pedire si differam
p. percia litionis all
pocestatis stilo quisq
et multa sunt quos
pocestas magis elici
ti quicquid p. chor
tuis all. et tur.

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelph. 553 Helmsh.

1
 spem reuolu uestigia
 in. Li. strax pectoris
 prauis. faret. n. ante
 leu. n. m. e. q. u. u. l. i
 scilicet. a. r. e. m. e. f.
 cum. e. t. u. a. n. t. i. a.
 & diuina reueren
 ti. clari. Angelus
 egos. m. i. h. i. a. u. t. u. s.
 noueram. uel. tua. pater
 a. m. u. l. t. i. c. e. l. e. s. t. i. s. i. l. l. u.
 q. u. a. m. q. u. a. m. i. p. s. i. c. u. n. i. e.
 m. u. l. u. m. i. n. i. m. e. p. o. s. s. e.
 t. a. n. q. u. a. m. s. i. l. i. c. i. s. u. e. n. a.
 p. a. r. u. i. s. o. m. i. t. i. s. n. u.
 o. l. e. t. i. s. o. l. e. o. p. m. a. n. e.
 a. c. e. s. i. l. e. n. t. u. c. u. m. u. l.
 u. a. n. t. i. t. a. t. e. m. d. i. u. i. n. i.
 c. u. s. n. o. n. c. a. r. e. r. e.

maria argo
 s. e. f. t. a. d. r. i. a. n. u. s. m. r. e. p. i.

ame. f. i. c. e. r. e. m. e. n. t. i.
 Q. u. e. n. e. f. i. g. m. e. n. t. i.
 Q. u. o. p. o. c. a. r. e. a. l. m. a. f. e. l. i. c. i. t. a. t. e.
 P. e. r. q. u. a. m. m. i. l. i. b. u. s. a. u. t. t. u. a. l. i. b. u. s.
 S. t. e. r. u. q. u. e. t. u. i. s. e. n. s. u. s.
 C. u. i. u. s. o. p. e. e. t. c. u. r. a. e. d. i. c. t. a.
 e. d. u. l. i. s. e. p. i. s. t. o. l. a. m. i. n. i. s. t. r. u. m. e. n. t. u. m.
 u. e. r. a. u. m. p. l. o. g. o. c. o. m. p. a. r. a. t. u. m.
 o. l. e. r. u. m. c. o. m. p. a. r. a. t. u. m.
 t. a. m. u. l. t. i. s. h. e. t. s. i. n. t. a. m. e. n. t. i. s.
 f. a. n. e. g. e. n. t. i. l. i. t. a. t. e.
 d. i. c. e. n. s. c. a. r. m. i. n. i. s.
 o. m. n. i. b. u. s. a. c. e. r. n. e.
 D. e. t. r. a. n. s. l. a. t. i. o. n. e. d. i. c. t. a.
 I. I. I. D. e. p. a. r. t. i. a. r. e. p. o. n. a. g. e.
 I. I. D. e. a. x. o. r. e. l. o. c. h. i. n. s. i. l. i. c. i.
 I. I. D. e. m. o. n. t. i. o. n. e. n. o. n. a. r. d. e. n. t. i.

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Julf. 553 Helust.

et cum dederit si amittat
 trepidationis ambages
 operis fundamētū ob hoc man
 te alios exhortationib; ueritatis
 illis inuitat sequendo infirmos
 lacertatus forsitan in pignus uer
 itatis admonitus mētem. &
 in uerear. & qui recte, solidi
 uioris lubrici periculosa sed uer
 itationis armatus. Inimice uicu
 pulsione continnam. Cur autē
 exhortatione componere breuiter ex
 Raro pater optime sicut uia que
 inuente cognoscit. diuine munera
 am huiusmodi. Ratio apte uita
 studiorū fructu arum disciplina p
 et carmenū uoluptas atq; oblecta
 ce facundie p. g. bon. neq; len
 im illud uid diligunt. Qd
 am blandimenti mellatum.

De p...
 De la...
 De ad...
 De effe...
 De p...
 De am...
 De temp...
 De ...

alonatus qui
 D...
 Pone super
 Nec que
 Sed modici
 I...
 H...

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 553 Helmst.

in despectione p[ro]p[ri]o[rum] in opp[re]ssione paup[er]u[m]

in afflictione familie in commissione n[on] iusti tando in firmos scdm euan
gelicu[m] p[re]ceptu[m] in carcere positos n[on] sepeliendo mor
tuos n[on] uestiendo paup[er]es n[on] recreando esurientes n[on] po
tando stientes sollempnitatib[us] sc[ilicet] 7 dominicis dieb[us] ac festis
debitu[m] honore 7 celebratione n[on] inpendendo nec sobrie ac caste in his
uiuendo 7 sentiendo seniori in malo n[on] adiuuando apud illu[m] 7 sola
ciu[m] n[on] dando indigentib[us] nocendo potius qua[m] adiuuando petentib[us] tes
seniorib[us] magistris ac p[ri]ncipib[us] detrahendo 7 blasphemando amicis
7 benefactorib[us] meis fide[m] 7 debita obsequia n[on] rependendo animaliu[m]
7 pecudu[m] concubitus 7 scientia immunda intiendo in ecclesiam d[omi]ni sup
be intrando stando sedendo iacendo i egrediendo ac ociosis fabulis ingredi
7 sceleratis actib[us] turpib[us] colloquib[us] in eis cu[m] aliis insisterendo uasa sca
endo
7 ministeriu[m] sc[ilicet] polluto corde et manib[us] immundis tangendo oratione[m]
7 psalmodiam atq[ue] diuinu[m] officiu[m] neglegent[er] in ecclesia d[omi]ni faciendo in
cogitationib[us] pessimis in meditationib[us] pueris 7 suspicionib[us] falsis
in iudiciis temerariis in sensu malo 7 consilio iniquo in cupiditate
et delectatione immunda in uerbis ociosis superfluis luxuriosis atq[ue]
contumeliosis in mendaciis in falsitatib[us] in iuramentis multimodis 7 di
uersis in detractionib[us] assiduis in rixis ac discordiis seminandis in ir
risionib[us] in ociositate in intentione in dolo in maliginitate
in susurracionib[us] in inanimata leuicia in om[ni] malo lingue in murmura
tionib[us] 7 blasphemis in ^{secularitatib[us]} in chachinnis in somnolenciis
in maledictis in conuiciis in turpiloquiis in insultationib[us] in dissim
ulatione in uigiis d[omi]ni contrariis in cupiditatib[us] carnalib[us] in co
gitationib[us] luxuriosis in delectationib[us] immundis in consensu dia
boli 7 transgressionem p[re]ceptoru[m] d[omi]ni in negligentia p[ro]positi mei in di
lectione d[omi]ni 7 p[ro]xim[us] in uisu auditu gustu odoratu 7 tactu luxurio
so 7 immundo 7 omni modis cogitatione locutione uoluntate et
actione p[er]ditus sum. Quo in his 7 in aliis om[ni]b[us] uicib[us] quib[us]cu[m]q[ue] huma
na fragilitas cont[ra] d[omi]nu[m] 7 creatore[m] suu[m] aut cogitando aut loquendo
aut operando aut delectando aut cupiditando peccare potest me
peccasse 7 reu[m] esse in conspectu d[omi]ni sup[er] om[ni]s homines esse cognosco et
confiteor Ideo supplico uos sc[ilicet] angeli d[omi]ni 7 om[ni]s sc[ilicet] 7 te uenerande sacer
dos in qua[m] conspectu hec om[ni]a confessus sum ut testes sis in die

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod-Guelph. 555 Helmst.

Accipe ueste candida. scām. et in maculata. quā pferas ante
tribunal xpi in uitā aeternā. Pax tibi. Amen.

Induti ū ordinem pordinē sic scripti sūt in circuitu. et infantes om̄s bapti-
quidē in brachijs dextris teneant. maiores ū pōnant pedē sup
pedē patrum suorum. Interim scola iussa. facit lactamā ad fontē
ante altare. pmo septena. & spacio facto. faciunt alterā quina.
ita enī in choatur. Stat p̄micerius un⁹ in dextro choro. & dicit
cū ipso kryet. & respondit sediceri cū sinistro choro kryet.
usq; ter. Deinde xpc̄ eleysen. usq; ter. Hoc sunt vii uices repe-
tite. unde et septene dicunt. Post hoc xpc̄ audi nos. usq; septies.
et sic pordinē. hoc ordine un⁹ uallo facto. sequantur ut p̄dictū ē
letanie quine. id quinquies repetite. Pontifex ū ueniens

i ad fantes. tenente archidiacono chrisma in uolutis scapulis
brachijs ex panno lineo. eleuata & imposita manu sup capita
om̄um. det orationē sup eos. cū inuocatione septiformis gr̄e sp̄s
aēs sempit̄ d̄s qui regenerare dignat⁹ es. ORATIO.

hos famulos et famulas tuas ex aqua 7 spū scō. quiq; dedisti eis
remissionē om̄iū peccatorū. emitte in eos septiformē spm̄ tuū sem̄
paracitū de celis. Am. Spm̄ sapientie 7 intellectus. Am. Spm̄ con-
siliū & fortitudinis. Am. Spm̄ scientie 7 pietatis. Am. Ad imple
eos spū timoris tui. Am. Et consigna eos signo crucis xpi in uitā
ppitatus aeternā. Amen. Oratione expleta. interrogantib⁹ dia-
conib⁹ nomina singulorū. pontifex tincto pollice 7 crismate
faciat crucē i frontib⁹ singulorū. ita dicendo.

Confirmo tē in nomine patris & filii. 7 sp̄s sc̄i. Am. Pax tecum.
et cū spū tuo.

Ece sic benedicet homo q̄ tunc & dñm. Benedicat uobis ex fr̄on. om̄s
ut uideatis bona hierl̄m. om̄ib⁹ dieb⁹ uite ur̄e. Custodiat uos dñs
in amore suo. sc̄issimo. qui uiuit & regnat d̄s in s̄cla s̄cla. Amen.

Pax uobiscū. Et cū spū tuo. h̄c ORATIO POST CONFIRMAT.

O s̄ qui apl̄is tuis sem̄ dedisti spm̄. & p̄ eos eorūq; successores ceteris
fidelib⁹ tradendū ē uoluisti. respice ppitius ad humilitatis nr̄e
famulatū. & p̄s. ut eorū corda quoq; frontes sacro chrismate deli-
nuimus. 7 signo crucis designauim⁹. idem sp̄s sc̄s adueniens

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel *Cod - Guelf. 555 Helmst.*

posueris. Et ut etiā is qui ē ordinandus antea erudiat
qualit̄ sub h̄ regimine constitutū oporteat conuersari
in ecclesia di. et ut irrephensibilis sint qui ei manus or
dinationis imponunt. Eadē itaq; auctoritate. i p̄cepto.
interrogamus te dilectissime frater. caritate sincera si om
nem prudentiā tuā quantū tua capax ē natura. diuine
scripture sensib. accomodare uolueris. *Resp ordinandi epi.*

Ita ex toto corde uolo in omnib. obedire. i consentire.
Quod ea que ex diuinis scripturis intellegis. *Interrogatio.*
plebem cui ordinandus es. i uerbis docere. i exemplis.

Respons. Volo. Interrogatio. **V**is traditiones ortho. doxo
rū patrū. ac decretales scē. i apostolice sedis constitutio
nes uenerantē suscipere. docere atq; seruare. *Volo. Int.*

Vis beato petro. sueq; ecclesie. cui a dō data ē potestas
ligandi atq; soluendi. eiusq; uicario. successorib; q; eius
fidē. i subiectionē p̄ omnia exhibere. *Resp. Volo. Int.*

Vis scē mogontiensi ecclesie. muni. et successorib; meis
fidē et subiectionē exhibere. *Resp. Volo. Int.* **V**is mores tu
os ab omni malo temperare. et quantū poteris dño adiu
uante ad omne bonū commutare. *Resp. Volo. Interrog.*

Vis castitatē. i sobrietatē cum di. auxilio custodire. i do
cere. *Resp. Volo. Int.* **V**is semp in diuinis negotiis ēē
mancipatus. i atrenis negotiis. uel lucris turpibus ēē
alienus. quantū te humana hec fragilitas consenserit
posse. *Resp. Volo. Interrog.* **V**is humilitatē. i patienti
am intemetipso custodire. i alios similiter docere. *Resp. Volo. Int.*

Pauperib; i pegrinis omnib; q; indigentib; uis esse prop
ter nomen dñi affabilis. i misericors. *Resp. Volo. Interrog.*

Hec omnia et cetera bona tribuat tibi dñs. i custodi
at te atq; corroboret in omni bonitate. *Resp. Am.*

h̄c interrogatio de credulitate.

Credis secundum intelligentiam.

i capacitātē sensus. tui. scām trinitatē. patrē. i filium.
et spm scm. unū dñm omnipotentē. totaq; in trinitate dei

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod - Guelf. 555 Helmsht.

Purificet nos q̄s dñe celestis executio sacram̄ti & ad tuā manifestantiā
capiendā diuinis affectib; semp instaret. f. O ADO LECT.

I nnatali sc̄i ioh̄is baptiste legunt̄ om̄e h̄c sc̄oꝝ patrū ad ipsū diē ptinēte.
I nnatali sc̄i ioh̄is. ideo tres misse celebrant̄ id̄ una in uigilia eidē. Ite
due indie natiuitatis ei. q̄a trib; refulsit triūphis insignis id̄ officio
p̄cursoris baptiste ministerio. & q̄a nātareus ex utero matris p̄mansit.

I nnatali sc̄i petri ap̄li legunt̄ tres lect̄ de actib; ap̄toꝝ. P̄ prima lectio
sic continet incipite. Petrus & ioh̄s ascendebant in tēplū. S̄cda lect̄
sic continet incipite. f. actū ē aut̄ dū petrus transiret. T̄rcia lect̄ sic
continet incipite. f. o dē tēpore misit herodes rex mañ. D̄ e inde le
gunt̄ sermones & om̄e h̄c sc̄oꝝ patrū ad ipsū diē ptinēte. Ite

I nnatali sc̄i pauli ap̄li legunt̄ sermones sc̄i augustini siue om̄e
h̄c ad ipsū diē ptinentes. Ite I n dominica p̄ma m̄sis augus
tiponunt puerbia salemōis. & ecclesiasten. & cantica canticoy. &
librū sapiētie. f. librū ih̄u filii sirah̄e usq; in dñi cā p̄mā m̄sis septēb. Ite

I n ASSŪPTIONE sc̄e marie in ipsa nocte legunt̄ cantica canticoy &
om̄e h̄c eidē diei. I n ipsa uespera uigiliarū p̄paret̄ qd̄ dā portariū Ite
in sc̄o laurentio apud lateranos supposita q; tabula imagine xp̄i
dñi n̄ri insignita. a medio noctis ēcurrente poplo exeant cū leta
ria ad sc̄am ōARIĀ ōinorē. mundatis purā platis & suspenfis p̄
domos lucernis. ibiq; in gradib; sc̄e ōARIĀ deposita aliquandū
i cona. om̄is ehorus uiroꝝ ac mulierū genib; humili ante eā
flexis pugnif. etia pectora cedentes. una uoce p̄numerū dicunt
cencies k̄inet. centies xp̄et. iterū centies k̄inet. suspiria lacrimis &
p̄cib; p̄sem ad n̄anū recta uia uadant ad sc̄am mariā maiore. au
ditaq; missarū celebritate. ad palatiū reuertant̄. Unde q̄dā cū int̄
cēt ita mirando prorupit. Incipit carmen in assūptione

S c̄a maria qd̄ ē. sic et climata scandis. S̄ marie in nocte q̄ndo tabulā p̄.

I sto benigna tuus sc̄a maria quid est. U nde fremit poplus uel eur uexilla coruscant.

Quid sibi uult strepit̄ unde fremit popl; Quare uolant facule lucent p̄stata corone

Lumine cūlune q̄re uolant uacule. A st̄a nitent radus rutilant & recta laternis.

Cuncta rubent flāmis astantem radus. I dita cūsilib; numerasti roma triumphos.

Signa moues planct̄ edna cūsilib;. Q ue tibi causā mali ostendit gl̄a mundi.

C ur manant oculi que t̄ causā mali. Plaudite parens patrie torantia lumina terge.

cf. Græf. 576.2 Nov. f. 149^v
150^a

Wimisson

W Nr. 4

Pfaff: Wenzel w. 2

DH IV 83 Wimethtu

DH II 260 (Fotschj o. 8)
Wimethtu

eor. facere in orationib. Necñ 7 ecclē mō in oleuit p traditionē
aploz. ut n̄ solū p fidelib. s̄ & hereticis & scismaticis necñ p uidef
7 paganis dñi mīam oueniant. Nā beat⁹ Paulus apłs tamqm̄ ingress⁹
a ecclā. cohortat⁹ om̄s ad orationē dicent⁹. Obsecro primo om̄ium.
fieri orationes. postulationes. gr̄arum actiones. p om̄ib⁹ hominib⁹.
pregib⁹. 7 his qui in sublimitate suis.

PONTIFEX ^{et ap} dñi nouā sc̄ificaturus ecclā in gredit⁹. 7 statim ad
se o fert. apli uocem cōplet. qui primū om̄ium orationē fieri
poscit p om̄ib⁹ hominib⁹ scilicet 7 p credentib⁹ & necdū credentib⁹.
At tam̄ eoz. adhuc typū tenet. qui rudem plebē instruere in
cipiunt. Inde est qđ surgens ab oratione n̄ salutat pplm̄ ad
huc dicendo. dñs uob̄cum. s̄ ad orationē cunctos hortatur.
Necdū n̄ ppls nouellus ad eā dignitatē uenit. ut sacerdotis
salutatione dign⁹ uideat⁹. Adhuc enī senū rector. ē. de quo n̄
implet manū suam qui meret. nec sinum suū qđ manipulos collegit.
ut eis possit dici ap̄tereuntib⁹. benedictio dñi sup uos. bene
dixim⁹ uob̄ in nomine dñi. In quoz. figura booz ille fortissim⁹
oū messoris suos in uisere dixit. dñs uob̄cum. qđ uidelicet
oñs n̄r ueracit⁹ fortis. qđ nom̄ booz sonat. dū messoris suos in
sacra messe uidet laborare. benedictionis sue ub̄tate eos
accumulat. et tam̄ ppositis qm̄ subiectis. implet p missionē
suā dicens. Ecce ego uob̄cum sum om̄ib⁹ dieb⁹ usq̄ ad cōsumma
tionē seli. Lis uō qđ necdū in fidei societate ecclē adunari meru
erunt. n̄ solū necdū benedicti. s̄ etiā miseri rennunt di
cendo paplm̄. quē cōmunicatio xp̄i ad belial. qđ uenit
templo dī cū idolis. Itē p ppham separamini diē dñs. 7
in mundū ne tingeritis. Itē p beatū iohannē. si qđs uenit
ad uos 7 hanc doctrinā n̄ affert. nec aue ei dixeritis. Orandū
ē qđ p talib⁹ qui necdū inuati sunt. nec tam̄ salutandis. s̄.
qđ non ē eis ul⁹ cōsentindū ul⁹ ad ulandū. qđ ipsi s̄ p̄dica
torib⁹ dñs dicit. ut euntes ad p̄dicandū. neminem salutem
in uia. Hinc ē etiā qđ heliseus uerus cū puerum intraret
ad resuscitandū mortuū. pcepit ut neminē in uia salutarer
uidelicet neminē fluxa uitę hui⁹ gr̄a req̄rentē. 7 hec cum

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel *Cod-Guelph. 555 Helmst.*

dines crucum obseruantur. Quorum primus est ubi dicitur. uti
 accepta habeas ibenedicas. hec dona. hec munera. hec sc̃a sacri
 ficia illibata. Sc̃ds quippe est. ubi dicit̃. Quam oblationem tuā
 in om̃ibus q̃s benedictam. ascriptam. ratam. Tercius namq̃ cruci
 ordo est. ubi narrat̃. ⁊ accipiens panem in sc̃as ac uenerabiles ma
 nus suas benedixit. Item ⁊ gr̃as agens benedixit. Quartus ubi sub
 infert̃. hostiam purā. hostiā sc̃am. hostiā inmaculatam. panem
 sc̃m uitę eterne. ⁊ calicem salutis p̃petuę. Quintus. ubi dicit̃. per
 quem hec omnia dñe semp̃ bona creas. sc̃ificas. unūificas. be
 nedicas. Sextus quidem ordo sequit̃. quando p̃fertur. l̃ipsū
 ⁊ cū ip̃so. unū ip̃so. quando cum oblata calix tangitur.

In eodem officio diaconi adhuc inclinati. per ministerium aco
 litorum lauant manus suas. Et sacerdos quando dicit suppli
 ces te rogamus. humiliato capite inclinat se ante altare.
 Et cū dixerit aperta clamans uoce. nobis q̃q̃ peccatoribus.
 surgunt subdiaconi ⁊ stant in loco ubi ante steterunt. sur
 sum aspiciunt in faciem pontificis. **C**um dixerit p̃
 quem hec omnia dñe. erigit se archidiaconus solus. Et cū
 dixerit p̃ ipsū ⁊ cū ip̃so. leuat cū offertorio calicē panis. ⁊
 tenet exaltans illū iuxta pontificē. Pontifex autē tangit ex
 latere calicem cū oblatis duas faciens cruces. ⁊ dicens. p̃ ip̃
 sū. ⁊ cū ip̃so. usq̃ per om̃ia sc̃la sc̃lorum. Et ponit pontifex ob
 lationes in loco suo. ⁊ archidiaconus calicē iuxta eas. dimis
 so offertorio in ansas eiusdem.

Sequitur in altū pre
 fatio domine orationis. oratio dominica cū emboli sua.
 in qua tres articuli orationis inueniunt̃. **S**ubdiaconi autē
 postquā uiderint calicē in quo sanguis dñi ē sanone circū
 datū. ⁊ audierint s̃libanos amalo. uadūt ⁊ p̃parant calices
 siue sindones mundas. in quibus recipiant corp̃ dñi ne int̃
 rā cadat in puluere uertat̃. p̃ diaconos stantes. donec ex
 eo p̃p̃l̃ uitę sumat c̃fortationē et̃nē. **N**ā q̃d intermisim̃
 de patena. q̃ndo inchoat̃ canon uenit acolitus sub humero
 habens sindonē in collo ligatā. tenens patenā ante pect̃ suū
 in parte dextra. usq̃ mediū canone. Tē subdiacon⁹ seq̃ns susci
 pit eā sup̃ planetiā. ⁊ uenit ante altare. expectans q̃ndo eā sus

ferri p manus sei angeli. usq. in conspectu. Hic se erigit hec uerba
 dicens. ut quotquot ex hac altaris participatione usq. p xpm.
 Hic orationes duę dicunt sup diptychos. altera plectione nominu.
 & hoc cotidianis t inagendis tantum dieb. Memento etiam dñe 7
 eoz. nomina qui nos pcesserunt cum signo fidei. 7 dormiunt in
 somno pacis. Et recitant nomina. Deinde p quā recitata fuerint
 dicit. ipsis dñe 7 omib. in xpo quiescentib. locū refrigerii lucis
 7 pacis. ut indulgetis deprecam. p cund dñm. Nobis qđ peccatorib.
 usq. • • • • • sicut qđ largitor admittit. p x. Hic archidiaconus erigens
 se uenit. & inuoluens calicē mappula. leuat illū & dñm
 papā. Perque hec omia d sēp e. hic ambo signat idē oblatā 7
 calicē trib. uerb. singulis singulas faciens cruce. Scificas. uinifi
 cas. benedicens. 7 pstat nob. Hic leuat dominus papa oblatas duas
 usq. ad ora calicis. 7 tangens eū de oblationib. tenens illū archid.
 dicit. Per ip̄m. 7 cū ip̄so. 7 in ip̄so ē tibi dō patri omnipotenti. in
 unitate sp̄s sei omnis honor 7 glā. Tunc dicit in altum p.
 omnia secula seculorum amen. Tunc reponit oblatam in al
 tari. et dicit in altum. Oremus. Deinde dicit. Preceptis salu
 taribus moniti. usq. sed libera nos a malo. amen. Tunc dicit
 dominus papa. intueniens nullo sono hanc orationē. Libera nos qđ.
 usq. petro 7 paulo atq. andrea. Hic nominatum qđ uoluerit scōs
 t quos cōmemorat. Deinde infert cū omib. sei da. p pti pacē. usq.
 p omia secla seclor. am. Deinde dicit. Pax dñi sit semp uobiscū.
 Et cū spū tuo. Deinde dat pacē altari tpatent. 7 sic ppl̄s dat
 sibi pacē. Cū ū dominus papa dicit pax dñi sit semp uobiscū. non
 mittit partē de seā in calicē sicut ceteris sacerdotib. mos ē eum
 cōfringit. Agnū di dicit. Et cepleta cōfractione qñdo cōmunicat don
 apliceus. partē sibi mordet. 7 reliquā in calicē mittit. faciens cruce
 de ea trib. uerb. sup calicem. nihil dicens. 7 sic confirmat de cali
 ce tenente calicem archidiacono. Quando dominus apliceus des
 cendit ab altari. incipit cōmunicare ppl̄s. 7 dicit ant. ad comu
 nionē. Et cepleta cōmunionē 7 antiphona. tē surgit donus papa.
 7 ueniens ad altare. salutat alius dicens. Dñs uobiscū. Teu spū
 tuo. Deinde dicit orat. Quod ore sūpsim dñe mente capiam.
 7 de munerē tēporali fiat nob remēdium sempiternum. P

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod-Guelf. 555 Helmst.

clama. ne cesser. qñ tuba exalta uocē tuā. & annuntia
pplo meo scelera eor. & domui iacob peccata eorum.
oc ē ieiunium qd̄ elegi dic̄ dñs. dissolue colligationes
impietatis. solue fasciculos dep̄mte. dimitte eos q̄ cōfacti
sunt liberos. & omne on̄ disrumpe. |. | ge dicit domin̄
frange esurienti panem tuū. & egenos uagosq; indue in
domum tuā. cum iuderis nudū op̄i eum. & carnē tu
ne despereris.

audi qñ dñe gemitum ppli supplicantis. ut q̄ de meritor
qualitate dissidim. n̄ iudiciū. s; misericordiam consequi meream̄. p.
uocurre qñ dñe pplō supplicanti. & op̄e tuā tribue
benign̄ infirmis. ut sincera t̄ m̄te deuoti. & p̄sentis in
te remedis gaudiant & future. p. audi qñ dñe
supplicum p̄ces. & consentiū t̄ parce peccatis. ut

35
et cuncta neglecta uel male acta reformare.
Anacletus pp ait. Accusatio non n̄ ab idoneis
et probatissimis uiris q̄ suspiciōib^m et scelerib^{us}
careant fieri debet. q̄a dñs sui sacri corpo-
ris tractatores a uilib^{us} et reprobis et n̄ idoneis
p̄sonis infamari noluit nec calumniari per-
misit. sed p̄po flagello sacerdotes peccantes
eiecit atēplo. Itē anaclet^{us} pp. P̄br ū ad
qualecumq; locū t̄ eccliam que in eo con-
stituta eligitur p̄ficiend^{us} atq; in ea dieb^{us}
uite sue ē durandus. Zephirinus pp ait.
Nec summinorū q̄libet a minorū accusatio-
ne impetatur aut disp̄reat. Euaristus
pp in suo vii^{mo} decreto ait. Illos q̄ adulterina
fēditate suas sponſas quā et uxores eorū
p̄fixo tēpore eē intelligim^{us} tenent eici. et
ad ulteros atq; infames fieri eosq; ab ecclia
sacris honorib^{us} arceri iubemus. Calistus pp
in suo sc̄do d. Quicq̄d sine discretionē iusti-
cie tra hui^{us} romane ecclie disciplinā actū

untur. quia laudem ab hominibus. non requirent.
quantum in ipso fuit. omnes uirtutes suas latere uo-
luisset. Quamquam etiam. ex his quae conpertanobis
erant. plura. omisimus. quia sufficere credidimus.
sitantū excellentiora. potarentur. simul et legentibus
consulendum fuit. ne quod his parere copia congesta
fastidium. Obsecro autem eos. qui lecturi sunt. ut fide
dictis adhibeant. ne quae quicquā nisi conpertum
& probatum scripsisse arbitrentur. Alioquin. tacere.
quam falsū dicere maluissim.

EXPLICIT PRAEFATIO.

IN OPTIMUM
AC BEATISSIMI
CONFESSORIS

CITIZEN ARMINIUS
BARIA PANNONIAE
OPPIDO ORIENTO

Sed intra italiam ticini altus. ē. parentib.
secundum saeculi dignitatem non infimis
gentilibus tamen; patere ius miles primis.
post tribunus militum fuit; Ipse armata
militum in adulescentia secutus. inter scola
res alas subrege constantio. Dein subiuliano
caesare militavit. pontamen sponte. quia
a primis se re. annis diuina potius. seruitute.
sic in lustris pueri inspirauit infantia. placum
esset annorum decem. Inuitis parentibus ad aece
siam confugit. seque ecclesiam fieri postula
uit; mox mirum in modum totus in diopet con
uersus. Cum esset annorum duodecim. heremum
concupiuit. fecissetque uouissus. si aetate infir
mitas non obstauisset; Animus tamen. aut circa
monasterium. aut circa ecclesiam semper intentus
medicabatur adhuc aetate puerili. quod postea

**Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel**

Cod. Guelf. 581 Helmst. fol. 3v

dn̄m ih̄m relicto impietatis errore crediderit.
Et uere. ante martinum pauci admodum. im-
mo paene nulli in illis regionib: xp̄i nomen rece-
perant. Quod adeo uirtutibus illius. exemploq;
conualuit. ut iam ibi nullus locussit. quinon
aut ecclesius frequentissimis aut monasteriis
sit repletus. Nam ubi fana destruxerūt statim
ibi aut ecclesiis. aut monasteria construebat.

XI.

NEC MINUS OB REM SUBIDEM.
fere tempore. eodem in opere uirtutem edidit.
Nam cum in uico quodam fano antiquissimo et
caeleberrimo ignem inmisisset. In proximam
immo adhaerentem domum. agente uento.
flammarum globi ferebantur. Quod ubi mar-
tinus aduertit. rapido cursu tecū domus scandit.
obuium se aduenientibus flammis inferens. Tum
uero mirum in modum cerneret contrarium uenti.
ignem retorqueri. ut conpugnantium inter se ele-
mentorum quidem conflictus uideretur. huius
uite martini ibi tantū ignis. ē. operatus ubi uisus est

**Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel**

Cod. Guelf. 581 Helmst. fol. 12v

inter hominū generē. & enī tū solis oculis iudicabatur.
 cū quis pallore potius aut ueste quā fide hereticus aestu
 mare. Haec ne quaquā placitura martino. epī. sen
 tiebant. sed male consciis. illa uel molestissima enec
 cura. ne se ab eorū cōmuniōe aduenientes. abstinere
 non defuturis. qui tantū in constantia pmissa aucto
 ritate. sequerent. Ineunt cū imperatore consilium.
 ut missis obuiā magistri officialib; urbē illā propius ue
 taretur accedere. nisi secū pace epōrū ibi consistentiū
 ad fore fateretur. quos ille callide. ē. frustratus. p fite
 tur secū pace xpī. eē. uenturū. postremo ingressus noc
 turno tēpore adit ecclesiā tantū orationis gratia.
 post tridie. palatiū petit. ptermultas quas euolue
 re longū ē. has principales pctiones habebat pronar
 sete comite. & lūcadio pside. quorū ambogratiani par
 tū fuerant pinationib; studiis. quae non ē tēporis
 explicare irā uictoris emerita. Illa p cipua cura ne tri
 buni cū iure gladiorū. ad hispanias mitterentur. pia
 enī enec sollicitudo martino. ut nos solū xpianos qui sub
 illacerant occasione uexandi. sed ipsos etiā. hereticos

carbonū copia repperisset & admota sibi sellula diuīta
 tis pedib: sup ignē illū nudato inguine resider & continuo
 martinus factā sacro tegmini sensit iniuriā. magna uoce
 proclāmans. quis inquit nudato inguine. nosterū in
 cestat habitaculū. hoc ubi ille fixiter audiuit. & ex cons
 cientia qđ increpabatur agnouit. Continuo ad nos cu
 currit ex animis pudorē suū. p̄ sinem martini uirtute confessus.

QUODAM ITIDEM DIE DUM IN AREA 15
 quae parua admodū tabernaculū illius ambiebat. in
 illo suo qđ nosis omīs sedilū ligneo resedisset. uidet duos
 daemones in excelsa illa quae monasterio supeminet
 rupe consistere. Inde clarescēdo uocē istius modi.
 adhortationis emitteke. heixtebriccio heixtebriccio.
 credo cernebant. miserū eminus propinquante. consui
 quantā illi kccbiem sp̄s suscitasset. nec morabrigcio
 furibundus inrupit. ibi plenus insaniae. euomit. in
 martinū milla conuita. obiurgatus enī pridie ab eo
 fueret. cur qui nihil umquā antedelicatū quippe
 qui in monasteriū ab ipsomartina nutrius habuisset.
 & quos aleret mancipia comparceret. nā illotēpore

**Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel**

Cod. Guelf. 581 Helmst. fol. 66r

In domos & proximos quorum felicitatem compendit ut congredeant

Grüßl. 675 Holmst. Innen deckel

mihi intellee tuā & scrutabor legē tuā
ut stochiā uilā in toto corde meo. Deduc
in semita mandatorū tuorū quia p
solui; Inclinator meū in testamētū
& non in auaricia; Auer te oculos meos
ne ierant uanitatē; in uia tua uiuifica
me seruo tuo eloquiū tuū in tibi In
te tuo; Amputa obprobriū meū quia
iudiciū suū quia iudiciū tuū iocunda;
ne concupui mandata tua in equitate
uiuifica me; Et ueniat super me
gratia tua dñe salutare tuū secundum
opiniū tuū; Et respondebo exprobranti
in uerbiū quia speraui in sermone tuo;
ne auferas de ore meo uerbiū ueritatis
que quaque quia in iudiciū tuū si spe
ut stochiā legē tuā semper. Amen

Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine fecisti
bonum uerbum tuum; Bonitatem & disciplinam
et scientiam doceme quam mandata tua
priusquam humiliarer ego deliqui. Torcular
propterea eloquium tuum custodiui; Bonum fecisti
in bonitate tua doceme iustificationem
multiplicata est super me iniquitas super bonum
propterea & non timeo corde scrutabor mandata tua
Coagulatum est sicut lac cor eorum ego uero
legem tuam medicatus sum; Bonum mihi quia humiliasti
animam ut discam iustificationem tuam; Bonum mihi
lex oris tui super milia auris & argenti; **CAPITULUM**
Manus tue fecerunt me & plasma uerum tuum
dominus intellere tuum ut discam mandata tua
uita mea reui debuit me & letabuntur
lumi mei & uisus meus super sperauit. **CAPITULUM**
quia equum & iudicatum & in ueritate tua

De vita dei cyriaci martiris
prologus incipit. & in qua rerum
ueritate natiuitas. & electio eius
de diuulgabatur. vel a quo. uel in
quo loco sem eius corpus sit

INVENTUM

VERUM & DE THECOGNITIS
GESTIS EXIMIT MARTI
RIS CYRIACI. GENERABI
LIS HADWIVS VERUM IN

uestigauit. breuiter me tibi
cu alis sororibus tuis
aperire petisti. quod

suscepi. non tantu rei facilitate uel ingenii
confidentia. quantu in te. & in omi qui
ad osium diuini secreti fide pietatis
non in elatione impietatis pulsant. equa
compassione contentus. inquisitionis tue
mihi grato desiderio. que appetere. & que
inuestigare. desiderat. ut & insinuem. &

in memoria / quodammodo recordando posuit.
& ita ut intellexit. postmodū edita scripsit.
A uod ea / quę a seo uiro dicebantur. reminis-
cantur potius cognita. quā preteriantur
obliuione deleta. & aliqua recordatio effe-
rerū antea cognitarū. Et tamen / uir tantus
tamq; prudens. scilicet in libro miraculorū
qui ab eo factus est. ut rationalis mentis
officium / per exteriora sensibilia / quę per
oculos carnis uidentur legentium ducere
tarditate. ad hominis interioris cā potentia
qua ratiōnatur / perferre. ostendens illā
dominante. quo conceplatur eterna. eorū
utrūq; discernens. quorū unū est superius.
alterū inferius. quod superiori ee subditū
debet. hec eadē scripsit. aliasq; res multipli-
ces atq; copiosas. multorū magnorūq; uiro-
rum scrupulosas disputationibus celebratas. de
quibus latinitas urā nihil nouit. neq; legit.
eode uolumine striclas inclusit. & sub

cuius effundit. par parvis substantia liquefacere.

Hec dicens ad ipsius reuere memoriam, secundum quam
non falsa consideratione, non spes, sed res fidei pos
sit inquiri. firmam mentis aciem adtendit. & eade
quibus eius adiutorio post loquor / mihi aperuit.
docens, quod tunc melius uerum rutilat. cum hoc
demonstratum fuerit, ubi sit, quod insequenti uo
lumine lector expectat. Explicit prefatio.

Capitula Libri Secundi incipiunt.

ECCETUIS. PARVI
VOTIS. VENERABILIS HADVI.
CORAVIA DE MAGNO
FERVET AMORE MODO.
LEVITE MAGNI CYRIACI
MARTIRIS ALMI
PRECVRRENS TITVLIS
INCULTA GESTAGITIS.
SIT LIGET INFERIOR TRE
PIDANS CVM MYRMEX RAYCO
ILLVS EGREGIIS

narchiam. huic maximianus senior, particeps
imperii & non in xpianos micior: collega
asserbitur. x v 11.

Asi 15 septē & mensibus nouem eo tenore
obuolutis: in partibus africe in puincis
stafensi: mauritania: cesariensi: bella ex
orta sunt contra romanos: ita ut uestigal. &
annuos redditus: & pactū qđ apud roma
nos firmissime stabiliere: contra dicebant.
Dū hec romē in senatu narrant. ex consuetu
senatus res oportuna uidebat. ut maximianus
cū exercitu illo: mature mitteretur.
ille natura ferox: uehemens: animo uali
dus: manu promptus facile ad tale negotiū
concitatus: fascibus atq; aliis imperii insigni
bus arreptis: quo studiū suū in re publicā
clarius eet: illuc pperere pgit: ibi armis: ca
dauere: cruore: luctu: tandiu omnia
rebelliū impleuit loca: donec ferrata sup
illos statuit carpenta: & de manib; horū
ferens frena tributi: pactū qđ uiolauerit

1
Sermones augustini de mo-
ribus clericorum & de aliis causis

libentissime libentissime

1^a

7.
 INCIPIONT CONSUETUDINES MONASTERO.
 IN PRIMIS IN ADVENTU DNI. TRES EBDOMADAS
 exceptis dominicis et festis dieb; abstineant frs a sagina. Et quotiescūq; iii. tempora
 ieiunius celebrant. uno pulmento reficiant. i. ceruisam bibant. Antiphonas quas singulis
 dominicis noctib; ad matutinales laudes cane-
 bant. easdem sup psalmos in sedā uesp̄i canent.
 Alleluia de antiphonis aduentū dñi singulis
 noctib; sup sex posteriores psalmos. i. sup can-
 tica dominica nocte. & in dominica die ad
 singulas horas p̄nuntiare debent. usq; ad na-
 talem dñi. In dominica nocte natalis dñi
 in p̄mo galli cantu custos eccl̄ie surgat. i. cū
 sūma reuerentia om̄s fr̄s suscitēt ut se p̄ui-
 deant. Post quā aut̄ simul eccl̄iam introie-
 rint. similiter om̄ia signa p̄cutiant. i. sub uno
 momento dimittant. excepto minimo. qđ
 tam diu moueri. quo usq; scola orare inci-
 piat. Ea nocte. & in pascha i. in scō pente-
 costen. i. in p̄cipua eidem monasterii festi-
 uitate abbas primā antiphonā debet p̄-
 nuntiare. innuente & notante cantore.
 Similiter sup matutinas laudes. i. sup euglm
 tam ad uesperum. quā etiā ad matutinā.

20
et in his noctibus; et in omnibus festiuitatibus quocies
cumque xii lectiones celebrant. In principio festi
uitatibus hi debent uenire. et xii responsoriū.
et alii canere. qui tale officium optime implere
possint. Et totum annum duo debent uenire ca
nere unus qui officium finit in ebdomida alii
qui incipit in uespa dominica. Post xii uero
responsoriū in nocte natiuitatis domini legatur euangelium.
liber generationis postea de domini. ante quam de
choro exeant. Et dicto igitur euangelio. et per collec
ta exeant ad focum omnes et lauent se. deinde
tercia uice sonent omnia signa. et sic per ordinem
sic inde incipiant missam. Post communionem
autem quarta uice pulsant omnes campanas. et in
sic incipiant matutinales laudes. Finito
autem euangelico cantico non dicant fratres patrem nostrum. sed
absque ulla intervallo illa collecta. que est post
communione dicat sacerdos. et diaconus ite
missa est. Deinde si incipit lucescere. sine mo
ra omnibus signis sonatis incipiant lux fulge
bit. Si autem intervallo habeant. inde ad
missam et in omnibus festiuitatibus totius anni omnes
communiceant. et solus abbas offerat aut aliquis
priorum cui iusserit. Nulli hoc liceat dimit
tere et pacem absque scientia abbatis. Ceteris uero

9

nerū aliquid unde refocilentur accipiant. hoc est panis
 panis & potū. Post uesperum autē ad cenā. dent singuli
 trina oua. Ad collationē autē lectis duob' uersiculis. cym-
 balū p'cuiat. & cantas in potu eis prebent. Post cōplectorū
 autē uideat decan' ut ita in lectulis iaceant. ut nō ex sangu-
 nent. Ad omēs horas sedeat. librū nō inspiciant. Ad euan-
 gelica cantica. magnificat scilicet. & benedictus. letaniā.
 Kyrie elyson. Gta in ecclesiis. Credo in unū. Te igit' non se-
 deant. Qui uero his horis stare non ualeat extra eorum
 sedeat. Post uigilias duarū noctū. licent dormiant.
 Tercia nocte licentiā petant cū signo. Ad capitulū pro
 nullo peccato corripiant. sed indiem terciū differat. Post
 capitulū die ieiuniorū cymbalo p'cusso. omne refectiois
 ordinē seruent. Timannabulū moucant. uersū dicant.
 Qui in p'terita ebriū dā ad m'sam lege. tunc legat. Dentur
 eis trina pulm'ta. & inter duas calid' panis duob' diebus.
 Post m'sam autē frūm cū ministris reficiant. & dentur eis
 duo pulm'ta. p'debito p'mū & terciū. Sed m' qd est dimi-
 diū si fieri potest addat elonentia. Intertra dū frs reficiant
 ceteri q' sanguinē minuunt. in ecclesia orationi uacari non
 cessent. Tercio die sustineat p'missam. & cū ministris q'ra
 panis & casti frustū cū potu accipiant. Hic ordo
 seruet ab idib' septibus usq' ad x. in qua nullus sanguinē
 minuat. & q'ies semel indie reficiunt. hunc ordinem
 custodiant. A pascha autē usq' id septib'. q'ies cūq' sanguinē

15.

Incipit octid mod' grece plagie et triardi id pars un.
 Octid se brati^{di} in^{di}re. Seculox am. Hodie beata
 u. d. Seculox am. Sp'ss. u. d. Seculox am.
 No' quum. u. d. Seculox am. Summaigeni
 tal. v. d. Verita' de tra. v. d. Seculox am.
 Cop'ncipiu. v. d. Seculox am. Magnif.
 Repleta se.

Diat'eron etia' consonantia duob; toni' semitonio cōsist
 ere semitonia u'te duo manu' ac min'. Pre.
 Diapente au' trib; toni' ac minore semitonio cōti
 nere. Diapason au' v. toni' ac duob; minorib; se
 mitoni' expleri. neq; ad vi. tonos ullo m'p ueni
 Ton' qd' e'. Ton' e' spatii legitima magnitudo dis
 tantia semitonio sed o' sono. Vnde dr' ton'. Ab i'to
 nando uel augendo. Semitoniu' qd' e'. Resi
 duu' qd' sumit. t'eq'lib; paratib; Vnde dr'. Qd'
 fit n' plen' ton'. Qd' m' fit. Tantū uno. Cept' iden
 tero' finit' i'tro. Qd' specit' accidit un' cuiq;
 motui. due. Que. Copulativa. diuinctua.
 Que e' copulativa. Que in ap'untiatione g'
 u' acuta cōiungit uocē. Biuinctua que e'.

q. ad nonā p̄tōrā annū reficiunt. p̄ cūbū lectionib; aut
 psalmis uacent. **I**n capite ieiuniorū p̄ nocturnas ad sin-
 gulas horas usq; ad quartā feriā ante pascha duos psalmos.
 unū semp de septē psalmis. alterū de quindē gradib; excep-
 to dominicis dieb; p̄strati cantent; p̄ peccatis suis adiungen-
 tes p̄ces. & collectas. **P**ost nocturnas. Dñe ne infur. Ad dñm.
 Ad mar. Beati quorū. Lenau. Ad p̄mā. Dñe ne
 infur. Letatus sū. Ad t̄ciā. Misere mei. Ad
 te lenau. Ad vi. Dñe exaudi. Hsiquia. Ad viii. Depfund.
 Qui confidunt. Ad uesp̄m. Dñe exaudi. In conū. viii.

DICT. ANNI DñI AB INCARNATIONE DñI.

iii. A xl v.	A l vii.	x. A lxviii.	INDICT. vii.
iiii. A xl vi.	A l viii.	xi. A lxx	viii.
v. A xl vii.	A l viii.	xii. A lxxi.	viii.
vi. A xl viii.	A l x.	xiii. A lxxii.	x.
vii. A xl viii.	A l x i.	xiiii. A lxxiii.	xi.
viii. A l.	A l x ii.	xv. A lxxiiii.	xii.
iiii. A l i.	A l x iii.	xvi. A lxxv.	xiii.
v. A l ii.	A l xiiii.	xvii. A lxxvi.	xiiii.
vi. A l iii.	A l x v.	xviii. A lxxvii.	xv.
vii. A l iiii.	A l x vi.	xix. A lxxviii.	i.
viii. A l v.	A l x vii.	xx. A lxxviii.	ii.
viii. A l vi.	A l x viii.	vi. A lxxx.	iii.

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod. Guelf. 1050 Helmsl.
Blatt 12v

ā lxxxi.	iiii.	ā c vii.	xv.
ā lxxxii.	v.	ā c viii.	xvi.
ā lxxxiii.	vi.	ā c viii.	xvii.
ā lxxxiiii.	vii.	ā c ix.	xviii.
ā lxxxv.	viii.	ā c xi.	xix.
ā lxxxvi.	ix.	ā c xii.	xx.
ā lxxxvii.	x.	ā c xiii.	xxi.
ā lxxxviii.	xi.	ā c xiiii.	xxii.
ā lxxxviii.	xii.	ā c xv.	xxiii.
ā xc.	xiii.	ā c xvi.	xxiiii.
ā xc i.	xiiii.	ā c xvii.	xxv.
ā xc ii.	xv.	ā c xviii.	xxvi.
ā xc iii.	xvi.	ā c xix.	xxvii.
ā xc iiii.	xvii.	ā c xx.	xxviii.
ā xc v.	xviii.	ā c xxi.	xxix.
ā xc vi.	xix.	ā c xxii.	xxx.
ā xc vii.	xx.	ā c xxiii.	xxxi.
ā xc viii.	xxi.	ā c xxiiii.	xxxii.
ā xc.	xxii.	ā c xxv.	xxxiii.
ā c i.	xxiii.	ā c xxvi.	xxxiiii.
ā c ii.	xxiiii.	ā c xxvii.	xxxv.
ā c iii.	xxv.	ā c xxviii.	xxxvi.
ā c iiii.	xxvi.	ā c xxix.	xxxvii.
ā c v.	xxvii.	ā c xxx.	xxxviii.
ā c vi.	xxviii.	ā c xxxi.	xxxix.

3
 Ann. in
 celi decem

capitaliū more maiorū suppliciiū sumendum.

Postq̃a cato affectit ⁊ sulares om̃s. itēq; senat⁹ magna pars
 sententiā ei⁹ laudant. uirtutē aī ad celū fert. Alii alios
 ierepantes, timidos uocant, cato clar⁹ atq; magn⁹ habet.
 Senat⁹ dectū fit, uti ille censuerat. S; m̃ multa legenti,
 multa audienti. q̃. p̃. ā. domi, milicięq; mari, atq; tra
 p̃elara facinora fecit, forte libuit attendere, que res
 maxime tanta negocia sustinuisset, Sciebā sepe nume
 - ro parua manu, cū magnis legionib; hostiū ⁊ tendisse,
 cognouerā paruiscopus, bella gesta cū opulentis regibus
 Ad hoc sepe fortune uolenciā tolerauisse, facundia gre
 - cos, g̃tā bell gallos aī romanos fuisse. Ac m̃ multa agitant,
 ⁊ stabat paucorū cuiū egregiā uirtutē cuncta patrauisse, eoq;
 factū, ut diuicias paupertas, multitudinē paucitas superasse,
 Sed p̃q̃a luxu atq; defidia, ciuitas corrupta ē. rursus res,
 p̃ magnitudine sua, imperatorū atq; magistratū, uicia sus
 - tantabat, ac sicuti effeta parentū, multis tēpestatib; haud
 sane q̃sq̃ rome uirtute magn⁹ fuit. S; memoria mea
 ingenti uirtute diuersis morib; fuere duo. Cato
 ⁊ C. cesar. Quos quō res ob tulerat silencio p̃terire
 consiliū non fuit. q̃n utriusq; naturā ⁊ mores. quantū
 ingenio posse apirē. Igitur his geñ. etas. eloquen
 - cia. prope eq̃lia fuere. Magnitudo aī par. itē gloria.
 Sed alia alii. Cesar bñficus ac munificencia mag
 nus habebatur. Integritate uite cato. Ille mansue
 tudine ⁊ mīa clar⁹ factus. hūc seueritas dignitatē
 addiderat. Cesar dando. subleuando. cato nichil ar
 -
 Lignoscendo

omni copia quae adduxerat. nulli habuerat duas
 legiones instituit. choortes pro numero militum pro-
 port. Deinde ut quisque uoluntarius aut ex sociis in castra uenerat
 equiter distribuerat. ac in spacio legiones numero ho-
 minum expleuerat cum initio non amplius duobus milibus habuis-
 set. Sed ex omni copia circiter quarta pars erat militum armis
 instructa. Ceteri ut quicunque casus armauerat sparsim. aut
 lanceas. alii pacatas sades portabant. Sed per quam antoni
 cum exercitu adueniebat. catilina per montes iter face-
 re. in ad urbem in galliam uersus castra mouere. hostibus occasione
 pugnandi non dare. sperans prope die magnas copias sese habiturum.
 si romae socii icepta patrauissent. Interea seruitia repudiabat
 opibus; iurationis fretus alienum suis rationibus existimasse uidi.
 causam cuius cum seruis fugitiuis communicauisset. Sed per quam nun-
 tius in castra puenit. romae iurationem patefactam de lentulo et
 cetero. ceterisque quos super memorauimus supplicium sumptum plerique quos
 ad bellum spes rapinarum aut nouarum rerum studium illexerat dila-
 bantur. Reliquos catilina per montes ad pos magnos itineribus
 in agrum pistoriensem abducit. eo consilio ut ipse in montes occulte
 profugeret in galliam in alpina. Atque ceteri celerem cum tribus legionibus
 in agropicensi perfidebat ex difficultate rerum eadem existimans
 quod super diximus catilinam agitare. Igitur literis ei expugnatis
 nouit castra prope mouere. ac subusis radicibus monentem sedem
 quam illi discesserat in galliam properantem. Neque tamen antoni
 procul aberat. ut potest quod magno exercitu locis equis ex
 peditis in fuga sequebatur. Sed catilina per quam uidit montibus
 atque copis hostium se clausum in urbe res aduersas neque

rent diuino nutu. obstupefactos atq; per
territos ne epō repugnarent. om̄s fere
in ihm dñm credider̄. clamantes palā
& confitentes dñm martini colendū.
idola negligenda. que sibi ad esse non
possent. Quod etiā in pago. eduoꝝ gestū
sit referā. Ubi dū templū itidē euer
tere. furem gentiliū rusticoꝝ in eum irru
it multitudo. Cumq; unus audacior ceteris
stricto eum gladio peteret. reiecto pallio
nudā ceruicē pcussuro prebuit; nec cunc
tatus ē ferire gentilis; sed cū dexterā altius
extulisset. reppinus ruit. cetera atq; diu
no metu ueniam ꝑcabat. Nec dissimile huic
fuit illud. Cū eum idola destruente. cul
tro quidā ferire uoluisset. in ipso ictu ferrū
eide manibus excussū. non comparuit.
Plerūq; autē contradicentibus. sibi rusticis
ne eoz fana destrueret. ita ꝑdicacione scā
gentiliū animos mitigabat. ut luce eis ueri
tatis ostensa. ipsi sua tēpla subuerterent.
Curacionū uero tā potens in eo gracia erat.
ut nullus fere ad eū egrotus accesserit.
qui non continuo receperit sanitatē. qđ
uel ex consequenti liquebit exemplo. Tre

solo spiritu uiuit. iā carne ꝑmorta; Rogo
ut tam adeas atq; benedicas. confido
enī ut ꝑ te reddenda sit sanitati; Quā ille
uoce confusus obstupuit. & refūgit dicens.
hoc sur non esse uirtutis. senem errare
iudicio. non esse se dignum per quem
dñs signum uirtutis ostenderet. ꝑ. Stabat
uehementius flens pater. & orabat ut ex
animē uisitaret; Postremo acircū stantibus
ep̄is ut ē pulsus. descendit ad domū puelle;
Ingens turba pro foribus expectant. quid
nam seruus di esse facturū. Ac primum
que erant illius familiaria. in istiusmodi
rebus arma. solo prostratus orauit; Deinde
e grā intuens. dari sibi oleum postulabat;
Qđ cū benedixisset. in os puelle. cum scī liquoris
infudit. statiq; uox reddita est. Tū paulatī
singula contactu eius. ceperūt mēbra uiues
cere. donec firmatis gressibus populo
teste surrexit; Eodēq; tempore tetradu
cuiusdam proconsularis. ori seruus demo
nio correptus. dolendo extu cruciabatur;
Rogatus ergo martinus ut ꝑ manum im
pōneret. deduci eum ad se uocet. sed nequā
sp̄s nullo proferri modo ex cellula in qua

Geelf. 404.1 (1,7) Nov. , p. 2

Verfentj?

comiscitur. ut omnes heretici nihil differant ab eis. qui
quondam fuit princeps in ecta. factus est sub cineribus
parte immundo cinere. & lignum ardore circumdatus. ut
addnm. sed incepto permanens errore; Comederunt demones
1 fuit enim alieni & hostes omnium xpianorum & ipse nesciuit. a
sarios amicos putans. & deuoratores sui arbitrans esse conuiuias; Se
cam effusi sunt. Immo effloruerunt in eo. id est multo errauit tempore;
Et nihilominus ignorauit senectutem & uetustatem suam. de qua scriptum est.
quod ueterat & senescit. prope exterminium est & si ad iustum uirum & ad
desiasticum dicitur. cum hominis sapientia eius. quare non dicitur ad inio
& ad hereticum. cum hominis stultitia eius. de hac senectute daniehel
bat ad psalterium in ueterate dierum malorum; Unde & in libro p
ris sicui tamen placet illius recitare lectionem herme. primum uo
ecta cano capite. deinde adulescentula & sponsa crinibus adornat
Cūque humilietur superbia hereticorum siue contumelia quā cotidie
cunt ecclesiasticis uiris. non reuertuntur addnm; Sed in omni
his nequaquā requirunt eū qui tale facit quasi clibanus. & nūque
eū; Deuorauerunt iudices eorū & reges pariter conciderunt. nec est
clamet addnm; Quae uniuersa ppassa sunt. ut dnm quererent quē q
Et factus est ephraim quasi columba seducta non habens cor. & in
egyptum inuocabat. ad assyrios abiit; Et cū pfecta fuerint.
tenda super eos retem meum quasi uolucres celi detrahā eos. ceda illi
secundum ad inuentionem coetus. eorum;
Lxx. Et erant ephraim quasi colūba insipiens non habens cor
tū inuocabat & in assyrios abiit. sic ibunt mittam super
in uolatile celi detrahā illos corripia eos in aduentu

plia c̄ citari; Vnde regrediens capiet
 radios resistentes. & omne in litore
 phenici uastauit, puincia c̄ festiq;
 p̄git ad artaxiam regē armenie
 qui de orientis partib; mouebat̃. &
 infectis plurimis de ei exercitu po
 nec tabnaculū suū in apēdno. qui in
 t̄ duo latissima flumina ē. tigris. &
 eufraten; Cūq; hucusq; p̄cesserit. in

lein

93a. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 133 (804), p. 202

toris ore contra descriptā hierusalem castra p̄po
 numtur; Et quia aliquando singula hinc in
 defensum ferunt in gyro. dū caute denun
 tiant quā blande luxuria percutit. quā
 aspere impatiētia occidit. quā laboriose di
 ritia accendit et interimit. quā turpē
 supbia extinguit; in gyro itaq; arietes
 ponere ē. p̄dicando ostendere quādiq;
 soleant animā in uicines inuicem
 Sequitur. Et tu sume tibi sartagine
 ferreā & pone eā murū ferreū inter te & ci
 uitatē quia ferrū forte metallū ē. & in sar
 tagine cib; frigitur. Quid p̄ sartagine
 ferreā nisi spiritalis ueli fortis fruxura.

lein

93b. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 157 (372), p. 291

utimus simplices quasi columbe. & astuti quasi ser-
pentes simplicitatem columbarum. & serpentis astutiam.
non possumus. & eorum patiamur insidias. sed simplicitate
exhibeamus hominem temperatū; Quia prudentia
que bonitate malitia est. et simplicitas absque ratione stultitia nomi-
natur; Factus est ergo ephraim quasi columba seducta. qd̄ hebræe. photo-
abaquila. et simmacho. ee ατομεν. uel. αμα αω ηεν. dicitur leuata
sive decepta. & lxx. insipiens sive insensata. αηοϋς. enim utrūque ex
primi potest; Et pulchre columba seducta sive insipiens appellatur.
uia est columba & sapiens que dicit in psalms. quis dabit pennas sic colūbe
ut labo & requiescā; Cuius penne de argentea sūt. & posteriora ei inui-
ale auri; Ephraim autem columba insipiens. & non habens cor. in tantū
tepe mentis ostenditur. ut egyptum inuocans. ad assyrios prexerit;
nam egyptiorum deperitis auxilium est. ab assyris captiuus abducit;
et sicut arundineus egyptus. cui quinnus fuerit. statim conterit eum;
obtus atque contusus. manum transforat incumbens; Euto stenderet
si mutaret loca oculos eius suture non posse & semp̄ dī rege potest ue-
nunquit pro fera fuerint in assyrios. & iam ibi extendam recte meū;
ut altari fuerint uti uolucres. inde detrahā illos; Detrahā autē nūp̄ di-
eam seducte. iam quasi filios; Et eadem non in cetam poenarum mag-
eandem sed in amore; Ut audientes uetera supplicia. solis terroribus
tendentur; Queritur cur ephraim n̄ alius auius sed colūbe sit cō-
fusus; Aue cetera pullos suos & iam cum periculo uite sue protegere
; Et eadem ad nidum suum. accipitrem colubrum. coruum. siue
edere uiderint. huc illucque uolitant & mittunt se morsu
erant. & ad uocem parentis querula uoce testantur;

seacturū fore. acircum positis militibz. cuncto
 cautosq; prostravit. Quae res. postea uniuersa
 ppter romanorū pfidiā. causa maximi tumultus
 anno ab urbe condita fescentesimo secundo. luci
 & marco manlio consulibus. tertium puniciū bellum
 gunt cū senatus delendam carthaginē censuit. p
 cam consules. & scipio tunc tribunus militum prope
 africanū castra tenuerunt. Ibi carthaginiensibz

OK

92a. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 351 (175), p. 133

quoniam regnat cū dō patre in unitate ipse
 scilicet nō
 lūcā
 A ille lignum dulces clau dulcia ferens pondera
 digna suscipere regem cū locum & dominum. A
 posuit tū domine sup caput eius coronam de lapide
 mundus
 pre cūso
 Iustū deduxit dō mīns per uias rectas &
 iste biter vno seruatore sint mī deprauatū est et nec cor
 rīgnū de
 grātia pīra dō mīns tūm benēdicta tū in n
 pīra dō mīns tūm benēdicta tū in n
 pīra dō mīns tūm benēdicta tū in n

uerr

92b. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 160 (397), p. 298

transgressi sunt fedus meum & legem meam prouaricati sūt. Me inuocant
 dñs cognouimus te isrl. ~~propter~~ ~~et~~ ~~hominem~~ ~~in~~ ~~spem~~ ~~quasi~~ ~~et~~
 ppi regnauerūt & nō ex me; Principes exacerauerunt & non cognoui. Argentum
 suum & aurum suum fecerūt sibi idola ut interirent. Lxx. Insinuati quasi
 terra sicut aquila sup domum dñi; Pro eo quod transgressi sūt & contumaci
 & contra legem meam impie egerunt. Me inuocabunt & dñs cognouit
 qui isrl auersatus est bona. iniquum secutus ē. sibi in capis regnauerūt. &
 non p me. Principes exacerat & non indicauerūt mihi. Argentum suum & aurum
 suum fecerūt sibi idola ut dispareant; Hoc quod nos interpretati sumus. in
 cure tuo sit tuba. Pro quo in hebreo scriptum ē. alechar. suphar. & aquila
 & simmachus. & theodotio similiter transtulerūt. Soli. lxx. dixerūt
 in sinu eorum quasi terra. Quod quid significet incertum est; Quidam
 enim. estimant sinum dupliciter accipi inferiorem partem uestimenti.
 inguinalibus usque ad pedes. & colphon maris id est sinum. Verbi gratia
 haereticis & iohanni. & pro pontificis falsosque magistros. qui blasphemiam
 in ypo se fecerūt. Omnia in sinu suo libidini seruientia & terrena retinere.
 uel certe in portu & refugio nauigationis sue. nihil p̄ciosarum mercedum
 sed terrena conquirere. Hos autem sequentes hebraicam ueritatem. cepit
 explanationis texarum ordinem; Precipitur pph̄e & dicitur. In
 1. In cure tuo sit tuba. hoc ē sic exalta uocem tuā. ut tube similis sit.
 U. pl. m. audiant. qui plurimum peccauerūt. Cumque exaltauerit uoce tuā
 & clamo cum clamore quasi aquila sup domum dñi; Ecce est sensus. Uenit
 buchodonosor cum omni exercitu suo. tam raptim. tam uelociter. ut uide
 retur uolantem festinantis ad p̄dum. & uenit non ad illum locum sed
 in iherusalem in quod templum dñi suum est. ut eam destruat atque subue
 2. eha aquila & hierzechiel plenius loquitur. Magnarum alarum pl
 rūqu

& fuger̃ a facie ei⁹. Et factus ē sp̃s dñi mal⁹ in saul. se-
 debat aut̃ in domo sua. & tenebat lanceā. Porro
 dauid psallebat in manu sua. nisiq; ē saul cōfi-
 gere lancea dauid in parietē. & declinauit da-
 uid a facie saul. lancea aut̃ cassō uulnere pla-
 ta ē in parietē. & dauid fugit. & saluatus ē no-
 cte illa. Misit ergo saul satellites suos in domū
 dauid. ut custodirent eum. & interficeret̃ mane.
 Qd̃ cū annuntiasset dauid michol uxor sua di-
 cens. nisi saluaueris te nocte hac. cras morieris.
 deposuit eū p̃ fenestrā. porro ille abiit & au-
 fugit. atq; saluatus ē. Tulit aut̃ michol statuā

91a. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 1 (8), fol. 102^r

cū. eruditq; ad pelium. Quadraginta quatuor mi-
 lia. & septingenti sexaginta p̃cedentes ad pugnā.
 Dimicauerunt contra agarenos. iturei uero & na-
 phet. & nadab p̃buerunt eis auxiliū. Traditiq;
 sunt in manus eorū agareni. & uniuersi qui fue-
 rant cū eis. quia dñm inuocauerunt cū p̃liarent̃
 & exaudiuit eos. eo qđ credidissent in eū. Coepe-
 runtq; om̃a que possederant. camelos. quinquā-
 ginta milia. & ouiuū ducenta quinquaginta milia

91b. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 1 (8), fol. 297^r

guum. quæ habet ductū intrandi in libanum. hoc est in templū dī;
azachariam prophetam. in quo scriptum est. aperi libane por-
tas tuas. et comedat ignis cedros tuas; Hoc autem. o prophetæ quod tibi
N. radico atque precipio; In gutture tuo sit tuba & ut uocifereris & dicas.
quasi aquila super domum dī. regem uenire chaldeorum; Non ob aliam
causam iubeo. nisi quod transgressi sit fœdus meum. & meas ceremonias
reliquerit; Unde tempore necessitatis & angustie. quando captiuitas
ueniret me inuocabunt & dicent. Dñs cognouimus te isrl. Nos qui
appellamur isrl. scimus te atque cognoscimus & nomen iacob.
qui tibi placuit seruamus antiquum ut dicamur isrl; Quibus respon-
dit dñs; Quomodo uocamini isrl. cū isrl preceat bonum. id est
dñm suum a quo appellatus est isrl. Idcirco quia isrl preceat bonū
inimicus hoc est assyrius psequetur eum atque cōprehendet; Qui
me deserto petierunt sibi regem. sicut & relique gentes. & fecerunt
contra uoluntatem meam; Denique samuhel ideo eis dura regis
exponit imperia. & filios eorum ac filias dicit regibus seruituras.
ut dñm regem clemētissimū reuertantur. Sed illi absque uoluntate
dī principēs exstiterūt & non eis sufficit hoc scelus. nisi maiore impietate
facinus duplicarent. Ut argentū suum & aurum quod acceperant
adduntius & ornatum in idola uerterent; Ergo saul non ex uoluntate
sed ex populi errore rex factus est; Et quia radicem pietatis n̄ habuit.
statim ut regnare cepit impietate suaensus est; Potest hoc quod dicit.
ipsi regnauerūt & non ex me principes exstiterūt & n̄ cognoui. & iam
hieroboam accepi filium nabath. & de ceteris principibus qui ei impe-
rio successerūt; Nec statim quia dñs salomoni iratus regnum eius diuidi-
uit. idcirco isrl bene suscepit regem. Debuerat enim iuxta legis

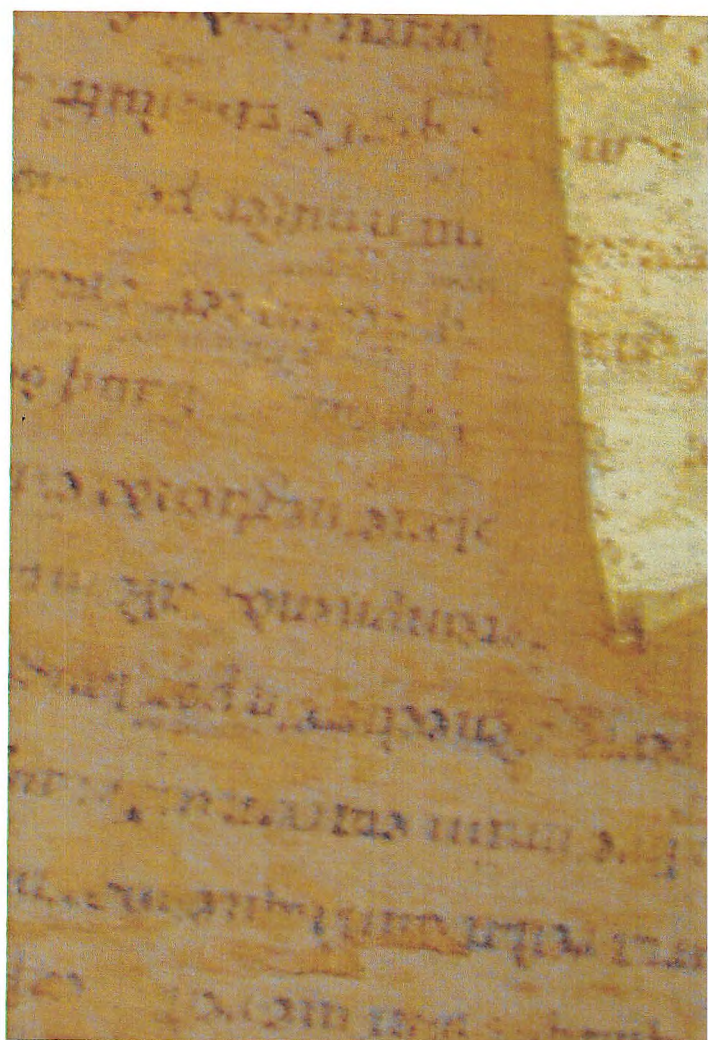
sermonē tenere quis possit. Ecce docuisti multos. & manus lassas roborasti. Vacillantes confirmauerunt sermones tui. & genua tremētia confortasti. Nunc autē uenit sup te plaga & defecisti. tetigit te & turbatus es. Ubi est amor tuus. Fortitudo tua. patientia tua. & pfectio uiarum tuarum. Recordare obsecro te. quis umquā innocens perit. aut quando recti deleti sunt. Quin potius uidi eos qui operantur iniquitatē. & seminant dolores & metunt eos. flante dño perisse. & spū ire eius esse consumptos. Rugitus leonis. & uox leue. & dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris perit eo qd n̄ habe

90a. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 1 (8), fol. 224^r

dño. partē cyborū eandē accipiet quā & ceteri. excepto eo quod inirbe sua expaterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terrā quā dñs dñs tuus dabit tibi. caue ne imitari uelis abominaciones illarū gentiū. nec inueniāt in te qui lustrat filium suū aut filiā ducens perignē. aut qui harolos sciscitatur. & obseruat somnia atq̄ auguria. nescit maleficus. ne incantator. ne phitones consulat. ne diuinos. & querat amortuis ueritatē. Omnia enī hec abominatur dñs. & propt̄ istius

90b. Einsiedeln, Stiftsbibliothek, 1 (8), fol. 68^r

ut diebus certis per ebdomadam unusquisque; oblationes suas
transmitteret. ut esset quod ipse ad se uenientibus offerre po-
tuisset. Quidam uero tempore possessor quidam carter in no-
mine mimando desiderio deuotus. quidam scimmormale
femini pariter. sibiq; illicito matrimonio coniunctus.
Quid mor ut uir di cognouit. ei per quos potuit. quod fuerat
dignus audire. mandauit. Cumq; ille secleris sui conscius ti-
meret. itaq; ad uirum di accedere nullum presumere. ne-
forte hunc asperere ut delinquentes solebat increparet.
fuit oblationes suas. easq; inter alias oblationes misit.
ut ei mittere salu nesciendo susceperet. Sed cum coram
eo fuissent oblationes omnium deportate. uir di tacens
sedat. singulati omnes considerare studuit. et omnes alias
cogitans. aut scorsum ponens oblationes quas isde carter
mus transuiderat. per spiritum cognouit. spiritum et abiectum
dicens. hec dicite ei. oblationem suam omnia domino tulisti.
et in tuis oblationes transmittis. Igo tuam oblationem non
propterea contempsisti. sed ad studium. Quia et re actu est. ut presen-
tes quoque. et uidentem uirum di. cum uir di cum seient
de antea non iudicaret. ¶ Alteros harum
suspicionum martyrium subire potuisse. si eos tempus perse-
cutionis inuenisset. ¶ Quosdam uero martyrum
generi in occulto. alterum quoque in publico. Nam si
persecutio esset exterius. martyrium in occulto. et
ei uirum di ad passionem eliceret. in immo inueniret.

sicut pleriq; subito martyriū possunt. qui se in pace ecclē
despicabiles uident. ita nūquā indebita tūc formidine
corruunt. qui in pace ecclē prius fortiter stare credebant.
S; eos de quib; p̄dixim⁹ fieri martyres potuisse fidem fac
m. quia hoc iam ex eorū fine colligim⁹. Eadem tñ nec in apta
p̄secutione poterant hūc de quib; constat. quia & usq; ad
fine uite in occulta animi uirtute p̄stiter. **ET R. V. S.**

Vt asseris ita ē. Sed sup indignos nos diuinit⁹ mīe dispen
sationē miror. quia longobardos stulti nō moderatū.
ut eos sacerdotes sacrilegos. qui cē se fideles quasi uictō
res uident. orthodox. fidē p̄tā minime p̄stat. **GRIG**
Hoc petre plerūq; facere conati s; s; eorū scriptis miracu
la supna resisterunt. Unde unū narratū dō. pontificiū
monasterii mei monachi qui usq; ante quadricennū cum
longobardis fuit. ante iridū agnouit. Cum ad spolistā
nam urbē longobardos ep̄e scilicet arrian⁹ uenisset. &
locū illie ubi sollempnia sua ageret nō haberet. ex
ab eius ciuitatis ep̄o ecclā petre. quā suā et tñ dedi
casset. Et dū ualde ep̄e negaret. isdem qui uenerat
arrian⁹. beatus lauli apli illie ecclā cōmī. p̄tā se die al
tero uolent ingressurū ē p̄fessus ē. Et cū illi ecclē cus
tos audientes. festinus euegit ecclā clausit. & mū
niuit. Facto aut uespere lampades om̄s ei⁹ nunt. seq;
uunt. & ibi abscondit. In ipso aut subsequēntis lucis
crepusculo. arriū cū collecta. & uirtute aduenit.

est de virgine Maria mortisque supplicium pertulit
in ligno crucis pro seculi vita. Ubi de latere suo
ecclesiam productam formavit et Spiritu sancto sub-
arrhatam sibi desponsavit suique sanguinis pretio
5 dotatam peculiari privilegio sub fidei chirographo
copulavit, quam ascendens ad Patrem, unde vene-
rat, suis discipulis regendam et per orbem terra-
rum longe lateque diffundendam ac trini nominis
invocatione multiplicandam commendavit. Et ut
10 id non trepide, sed solida pleneque animi constan-
tia effectui manciparent, eorum corda sancti Spiritus
illustratione corroboravit. At illi gratia tanti
muneris impignerati, non ab uno sed in unitate
fidei divisi, se ad partes a Deo sibi praedestinatas
15 praedicantes doctrinamque suam signorum efficacia
confirmantes contulere, sibi ius collatum ligandi
atque solvendi quasi hereditarium successoribus
suis tradidere ac per eos in omnem futurae poste-
ritatis ordinem transtulere, mundum doctoribus re-
20 plentes eisque regimen ecclesiae committentes, ut
compleretur vaticinium, quod olim de ipsorum per-
sona cecinit David psaltes⁵³: *In omnem terram exivit
sonus eorum et in fines terrae verba eorum.* Hoc
ordine fidei et religionis per mundi climata multi-
25 plex ecclesiarum crevit fabrica, quibus ad regen-
dum et corroborandum in locis capitaneis episco-
porum praeerat sollertia, qui omni conamine mentis
et spiritus primi pastoris vicem agentes et gregi
commissio verbo et opere invigilantes, ad bravium
30 vitae aeternae felici auspicio meruerunt pertingere.
Ecclesiis nihilominus procul positae non defuit di-
vinæ miserationis visitatio, quas sanctorum iam
secum spiritu regnantium secundum cuiusque fidem
et meritum Christus illustravit patrocínio, ut quae
35 minus in suis sedibus adhuc carne viventes per-
egissent, in locis a Deo sibi spiritaliter concessis
per mortua membra sua signorum documentis et
miraculorum attestationibus supplerent.

Unde contigit divinae miserationis munere, ut
40 Helmwardicense coenobium, in provincia situm
Saxoniae, a Paterbornensi matre ecclesia itinere
unius diei remotum, abbate ipsius loci cum suis
fratribus crebris ieiuniis, vigiliis, orationibus et la-
crimis id apud Dominum obtinentibus, multimoda
45 sanctorum pignorum mereretur patrocínia: duorum
videlicet Thebaeorum martyrum nec non beati Mo-
doaldi archiepiscopi Treverorum sanctique Aucto-
ris eiusdem loci archipraesulis aliorumque multo-
rum non minoris meriti et sanctitatis, quorum in-
50 speratus et omni humanae aestimationi incredibilis
adventus ante unum ferme annum prodigiis et vi-
sionibus, si id unquam futurum autumari posset,
fuerat praesignatus; quod ad glorificandam nostri
salvatoris omnipotentiam huic opusculo inserere
55 dignum duximus.

1. Beatus Petrus, princeps apostolicae sedis,
memor infirmitatis propriae per lacrimas et poe-
nitentiam resolidatae, dignatus est inusitato mira-
bilibus prodigio demonstrare, per sanctorum me-
60 rita non solum corpora defunctorum ab ergastulo
mortis ad vitam posse revocari, verum etiam pro-
lapsa in voraginem peccatorum corda digno poeni-
tentiae fructu a morte animae resuscitari, et prioris
status merito locoque restitui. Anno dominicae

65 a) immo indictione 14. b) et addidi.

incarnationis 1106, indictione 7^a, 3. Kal. Iulii nocte, 1106.
qua celebratur apostolorum passio Petri et Pauli, Iun. 29. 311
vestitis solito accuratius ipsius templi parietibus,
multisque succensis luminaribus ad ornandam faciem
rutulantis ecclesiae, cum suis lucernis, infusae aquae
superpositis, sub arcubus columnarum undique am-
pullae dependebant vitreae. Matutinalibus vero sol-
lemnibus maiori ex parte consummatis, praecentore
super tria cantica antiphonam imponente, beatus
Petrus dum penderet in cruce, subito ampullarum
una, a pendulo suo ligamine mirabiliter dissoluta,
super lapideum parietis fundamentum altitudine
pedum 15 corruit tam valide, ut omnibus incuteret
motum mentis divinis laudibus intentis. Mox aedi-
tuus accurrens, ut saltem frustra colligeret frag-
mentorum, ita vas reperit sanum, ut in eo laesio-
nis nullius appareret vestigium. Beatus namque
Petrus suis supplicibus hoc miraculi prodigium voluit
demonstrare, ut nomen eius invocantibus corde et
ore, declararet indicium suae praesentiae. At aedi-
tuus, ne vel puncto temporis unius luminis detri-
mentum sustineret ecclesia, protinus conscensa scala, 53
vas quod integrum receperat, aqua replevit lucer-
namque superposuit, atque mirantibus cunctis, qui
audierant et viderant, suo loco restituit.

2. Post haec tribus et semi mensibus decursis,
18. Kal. Octobris, die qua celebratur exaltatio glo- Sept. 14.
riosissimae crucis, vas aliud vitreum, quod vacuum
pendebat coram lignea nostri redemptoris imagine,
fratre quodam funiculum ligaminis eius casu mo-
vente incaute, subito super terram altitudine pedum
viginti cecidit; et quod in mille frustulis poterat
prosiluisse, mirabiliter sustentatum divina virtute
integrum permansit, excepto quod in inferiori parte
fundi, ad indicium tam evidentis miraculi, rimae
multae subtiles poterant vix discerni; nihil tamen
inde humoris poterat egredi. Cunctis pene morta-
libus liquet, quod vitrei metalli natura fragilis est
et perspicax, tactu lenis et lubrica, labilis et sonora,
multorum colorum diversitatem trahens artificis in-
dustria. Cui non incongrue comparari potest hu-
manae conditionis substantia. Est enim homo car-
nis infirmitate fragilis, animo levis, visu lubricus,
corde labilis, voce sonorus, per omnia divinis per-
spicax obtutibus, mentis multiplicitate varius, iuxta
quod veridicis beati Iob docemur attestationibus:
Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, re- Iob 14, 1.2.
*pletur multis miseriis et numquam in eodem statu
permanet.*

3. Adversum tot et alios innumeros adversitatis
casus, quibus indesinenter et miserabiliter afficitur
humanum genus, nec per semet ipsum ullo modo
valet contraire, necesse fuerat levamen protectionis
divinae sanctorumque patrocínia expetere, quorum
suffragiis muniti, cuncta suae saluti adversantia
valerent superare; ut cuiuslibet infortunii lapsum
impediente fragilitate contingeret incurrere, con-
tritionis offendiculum evaderent eorum levamine,
psalmista testante: *Si ceciderit non collidetur, quia* Psal. 36, 24.
Dominus supponit manum suam. Huius rei gratia
fratres praenominati, propriae fragilitatis conscii
suaeque consulentes utilitati, prona mentis inten-
tione omnique cordis contritione pignora beati
Modoaldi pontificis et sociorum eius promeruerunt,

53) Psal. 18, 5.

sacrorum diuinitas. si opera communis usus. Quod
 cultus fuit. a uobis recessit. quod operis est. uiciorum
 rebus remansit. Vbi ne is quidem prosepheum
 insinuat. reuocari cesar aduertit factioni
 principes. putabant enim iam diffidentiae poti
 quam pietatis esse frequentem desistendi conuenti
 one. in pluri necessitate inuitus reuertit. iu
 bet adesse romano. Sed quia tantae multitudi
 ni angustie impedimento erant. xxx. electis
 iuris singula deputat bellatorum milia. Non e
 nim totum exercitum reciperent. tam den
 sa edificiorum obstacula. Ipse quoque simul descen
 dere uolens. reuocabat a suis. ne in ang
 sto nocturnus etiam plerumque temporibus quibus e
 rat necesse insidiantium fraudi occurrere.
 periculi aliquid in se excitaret. cum amplius
 perficeret si spectator belli adesset. quoniam quisque
 promptius sibi decernendum arbitraret. sub
 oculis cesaris praesentis. Omnia enim quae circa
 templum gererent. uelut in theatrum quodam ex
 loco antoniae desuper uisabant. Inslerus ad
 eam sententiam cesar. cereali mandat ne
 gotium. ut praesentibus circa templum iude
 is. hora noctis nona superueniret. ceteros
 quoque hortatur studiosae ingruere certamini.
 Se quoque dimicatum meritis non defuturum.
 cum desuper aut ignauiae cuiusque testis aut
 uirtutis arbitrum pugnam examinaret. Cereali
 praescripto tempe impigro adesse. si custodes ui
 plantes repperit. Prelium conserit. si quidem
 et intra templum siti non dormiebant. Et
 diligentibus qui ex cubilibus obibant fa
 cile sese interim ad bellum parauerunt.
 Conserito agmine instabat romanus. lu
 sin dum claustris atque angustus mituntur

lerahim. nere qua praesumpta. timet. Ancipiti. aq. praenocem p.
 laborabant iudei. uel quod inferre
 uel in quo socius errare. nec minor
 diem praenocem afflictabant. Nocte pl
 suis periculis. per diem romanus ueh
 tior aderat. quem totius spectator
 minis tytue uel tacitus urgebat. li
 quinta pugnatum est aeternum. iudeis
 nue bellantibus. ut neutra pars loca
 36. In hec inter se praesentia gerunt. vii. dierum
 depositis omnibus. usque ad fundam
 tre. quae castro cui nomen est amon.
 rodes munierat. latior facta est uia quae
 templum ducebat. ut non solum per
 di militibus esset facultas. sed et munus
 instituendis et coaceruandis aggre
 quantibus esset necessarium locum par
 quo pulsarentur etiam templi summi
 stigionum. per quae romanus intentius in
 rantibus. cum intolerabili fame urge
 iudei. cepunt insidiari romanis.
 tis. si quis bellatore equum pabulo le
 rat. aut mulum leuando oneri neces
 sapto auerterebant. Nec solum cibis
 dio romanorum. sed et milium flagicio per
 bat. Cuius incuriae praesentis in exordio
 praescripto necis supplicio cesarem mouit.
 dem tam praesentis non compescunt.
 si enim ab huiusmodi rapina necessario e
 entibus. alimeto herbarum subsidia car
 destruendum murum. quae circa
 xerat tytue excogitari
 et querendi radices ar
 berior tunc eret excursus

Maximi Taurinensis ecclesiae
episcopi sermones (in vngel. arsanget. B. M. P.)
ci. nec uigva deficiat felicitas ei. cy

auditis frs kmi dnm dicentē ubi
ego su illie sit & minister ms nolue
tamūq̃ bonos epos & clericos cogna
re: & iā uos p̃ modo ur̃o ministrare
xpo. bene uiuendo. elemosinas faci
endo. nom̃ doctrinā q̃ ei q̃b potueritis
p̃dicando. ut uñq̃s q̃ & iā pat̃ familias
hoc nomine agnoscat. pat̃nū affectū
sue familie se debe. p̃ xpo. & p̃ uita
et̃na suos om̃s moneat. doceat. hort
tur. corripit. impendat. beniuolen
tiā. crecet disciplina. ha in domo
sua. eccl̃asticū. q̃dā m̃ episcopale im
plebit officiū. ministrans. xpo. ut in
et̃nū sit cū ipso. hā & illā maximā
passionis sue. ministratione. multi
ex uro numero ministrat. multi non
epi. neq. clerici. iuuenes. uirgines. seni
ores cū iuniorib. multi cū iugan. & iugate.
multi patres. matresq. familias minis

trant. xpo. & iā in hāc ministratione
maximo posuer. & honorificante

patre coronas gl̃osissimas receperunt.

INCLIGILLASSVNP

SCE M T RFE SER BT OAXI

MI EPI. dlu.

CLM

A2I

Q&D

DILEC

TISSIMI

in amore

creatoris

in terra

tura ei dignis laudib. p̃dicat̃ aut

colit̃. adei p̃cul dubio laude refert̃.

ignitib. aliqd dare.
hui. modi ministris
ubi eq. ubi erit. cemi.
et hqs p̃ ministraverit
bit cū pat̃ ms. quō iudā
brante. rep. utū poti. qvā
udem. ut qd g̃ alibi q̃m
strare. no. & n̄ p̃t̃ iustis
noscin. Cū enī dix. si
rat. me sequat̃. hoc intel
le si dicet. Si q̃s me n̄
ministrat. ministras g̃ ihy
queri. f. q̃ ihy xpi. hoc est
ut. iuas ambulet. itas.
bi scriptū ē. Qui se dicit in
debet sic ille ambulā
at. debet & iā si porri
panē. de mīa facere n̄
quere
david ibi. qui op̃ bonu.
iustia qd faciat. de terra.
t̃. inuenio cupiditatis.
tis. Qui sic ministrat.
t̃. recte q̃ illi er. qd uni
ficasti. m̄ fecisti. nec
mīam p̃tinent. corpo
ra bona p̃t. xpm facies.
qm̄ finis legis xpo. ad
redenti. minister ē. xpi.
o magne caritatis. qd ē
fr̄ib. ponere. hoc ē. enī
re. q̃ & hoc p̃t. sua
ē. Cū pistis fecisti. p̃me
q̃ppe. ope & iā se mi
t̃ & appellare dignat̃ ē
u. hon. n̄ n̄ uenit mi
nistrare. & animā suā
altis. hinc g̃ un. q̃s q̃ nu
dē. m̄. iustis xpe. Sic
xpo honorificabit pat̃
lo magno. ut sit cū filio

Gesellschaft für wissenschaftliche Datenverarbeitung mbH Göttingen

Anschrift : Am Fassberg 11, 37077 Göttingen
E-Mail-Support : support@gwdg.de
Telefon-Hotline ... : 0551 201-1523

GWDG

Druckdienst : gwdu111.gwdg.de Datum : 03.11.2008
Betriebssystem : FreeBSD 6.3-RELEASE-p4 Uhrzeit : 12:00:31
Interpreter : GPL Ghostscript 8.57

Druckername : irc3220 Auftragsnummer : 126
Warteschlange : bclp3s32 Seitenanzahl : 2
Klassenname : gwdu111.gwdg.de Kosten : 0.0081 AE
Auftragsname : 04

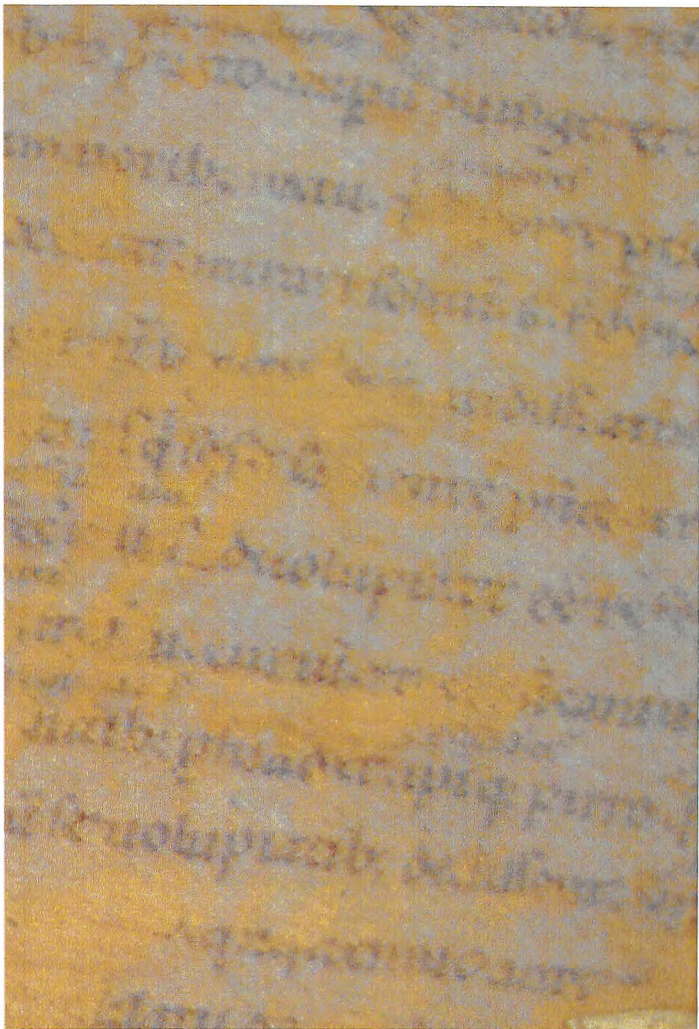
Benutzername : hhoffma Kontoname : UHMG
Fachzuordnung : UHMG0076 Kontostand alt : 72.28 AE

Besondere allgemeine Informationen liegen zurzeit nicht vor.

04

UHMG0076

hhoffma

1
Ipsa gratia celestis inmittitur. celesti etiam protectione muniatur. f.

QUOMPS DS. VOTA HUMILIVM RESPI Dominica Tertia ;
ce. atq. ad defensionē nrām dexterā tue maiestatis extende. f.
Lectio eptē beati pauli apti. ad ephesios ;

FRS. Et stote imitatores dī sicut filii km. & ambulate in dilectione
sicut & xpc dilexit nos & tradidit semedipsum p nobis oblationē
& hostiā dō in odore suavitatis ; fornicatio autē & om̄s immundi-
cia aut auaricia nec nominetur in vob. sicut decet scōs aut tur-
pitudō. aut stulti loquiū. aut scurilitas. que ad rē non p̄tinet s;
magis graciari accio ; Hoc autē scitote intelligentes. qđ om̄s
fornicator. aut immundus. aut auarus qđ est idolorū seruus.
non habet hereditatē in regno xpi & dī ; Nemo uos seducat in a-
nib; uerbis. Propt̄ hec enim. uenit irādī in filios diffidentie ;
Nolite ergo effici. participes eorum ; Eratis enim aliquando
tenebre. nunc autē lux in dñō ut filii lucis ambulate ; fructus

I enim lucis est. in omni bonitate & iusticia. & ueritate ;
nisi. Erat ihs eiciens demoniū. & illud Secundū lucam ;
erat mutū ; & cum eiecisset demoniū locutus ē. mutus. &
admirantes sunt turbe ; Quidā autē ex eis dixerunt ; In be-
helzebub principe demoniorū. eicit demonia ; Et alii temp-
tantes. signū de celo querebant ab eo ; Ipse autē ut uidit
cogitationes eorū dixit eis ; Omne regnū in se ipsum diui-
sum desolatur. & domus supra domū cadit ; Si autē & sata-
nas in se ipsum diuisus ē. quomodo stabit regnū ipsius quia
dictis in beelzebub eicere me demonia. Si autē ego in beel-
zebub eicio demonia. filii ur̄i in quo eiciunt. ideo ipsi iu-
dices ur̄i erunt ; Porro. si indigno dī eicio demonia. pfecto
p̄uenit in regnū dī ; Dñs foris armatus custodit atriū
suum. in pace sunt ea que possidee ; Si autē fortior illo

Ad culmen sem
Ad te leuau
Exurge a n̄ pu
In conuertend
Ad te leuau oc
of iusticie dñi
cō Passer inu

Gray. 100 (10) Nov

for 1st

Gray. 404, 6 (10) Nov

peccati. ut ultra n̄ seruam^r peccato; Qui n̄ mortuus est.
iustificatus est a peccato; Si autē mortui sumus cū xp̄o.
credimus quia simul etiā uiuem^r cū xp̄o. Sciētes. qđ
xp̄c^{re} surgens a mortuis iā n̄ moritur. mors illi ultra n̄
dominabitur; Quod enī mortuus est peccato. mortuus
est semel; Qui autē uiuit. uiuit dō; Ita & uos existima
te uos mortuos quidē eē peccato. uiuentes autē dō.
In xp̄o ihu. dñō nr̄o; S M A T H E U M

n̄t. Dixit ihc discipulis suis; Am dico uobis. Nisi
abundauerit iustitia ur̄a plus quā scribarū & phariseorū.
non introibitis in regnū celoꝝ; Audistis quia dictū ē.
antiquis. non occides; Qui autē occiderit. reuserit
iudicio; Ego autē dico uobis. Quia om̄s qui irascit^r
fratri suo. reuserit iudicio; Qui autē dixerit fratri
suo iacha. reuserit concilio; Qui autē dixerit fatue.
reuserit gehenne ignis; Si ergo offers munus tuū ad
altare. & tibi recordatus fueris. quia fr̄ tuus habet ali
quid aduersū te. relinq ibi munus tuū ante altare. &
uade prius reconciliari fratri tuo. & tē ueniens. offe
res munus tuū; S E C R E T A.

Proptiare dñē supplicationibus nr̄is. & has populi tui
oblationes benignus assume. ut nullius sit irritum
uotū. & nullius uacua postulatio. presta ut qđ fide
lit̄ petim^r. efficacit̄ consequam^r. P R E F A T I O
aet̄ne dñi. Et tibi uouere c̄tra sacrificiū cordis. tibi
libare humiliati uictimā pectoris; A quo om̄e bonū
sumus. omnē iocunditatē haurim^r; Precam^r itaq; ut
tibi conscientia nr̄a famulem^r. & ut uite dedie indie.
meliorata pficiat. tue gr̄e intemerata subdatur; N̄r̄is

Grady. 404.6 (10) Nov.
for 3rd

Gravel. 404.7 (4) Now

for. 7^v

quorū se meritis percipisse de tribulatione
cognoscent auxilium. P. **AD COMPT**

Oa q̄s dñe fidelibz populis scōrum tuorū sēper
ueneratione letari & eorū ppetua supplicatio
ne muni. P. **S CALISTI PAP.**

Ds qui nos conspicias ex nrā infirmitate de
ficere. ad amorē tuum nos misericōditer
p scōrum tuorū exempla restaura. P. **SECR**

Mystica nobis dñe p̄sit oblatio. que nos & a rea
tibz nrīs expediat & ppetua saluatione con
firmet. P. **AD Cō** Q̄s omps ds. ut & creatū

nrū munera sacra purificent. & recte
uiuendi nobis operent̄ effectū. P. **INFESTI Sci**

O s̄ VINOS BEATI GALLI **GALLI ABB**
confessoris tui annua solemnitate lxi

ficas. concede propitius. ut cui natalitia
colim. & iā actiones imitem. P. **SECR**

Huscipe dñe munera. que in eius solempnitate
t̄ deferim. cui nos p̄tēuio cōfidimus liberari. P.

oratio. p̄ qua nos expiari tribuis & defendi. P.

Reple dñe benedictione celesti. **AD Cō**
q̄s clementia tua. ut intercedente beato
gallo confessor tuo. que humili gerim.

Gr. 404.7 (4) Nov
fr. 7^v

ducat fulgora & contraria. & septē sps discurrentes.
 & mare uitreū & quattuor animalia plena oculis
 dicens. animal primū. simile leoni. & secundū simile
 utulo. Et tertū simile homini. Et quartū simile aquie
 uolanti. Et post paululū. plena inquit erant oculis.
 Et requiem non habebant. die ac nocte dicentia. Scs. scs.
 scs. dñs dñs omps. quierat & quiescit & qui uenit uisus est.
 Quibus cunctis pspicue ostenditur quattuor tantum
 debere euangelia suscipi. & om̃s apocryphorū nenas.
 mortuus magis hereticis. quā eclesiasticis uiuis canendis.

EXPLICIT PROLOG. III. EUANGELIOR. IN SYMBOLIS.

Simonius CARPIANO FR̃I IN DñO SALUTE.
 quidē alexandrinus magno studio atq; industria.
 unū nobis p quattuor euangelis dereliquit. Namq;
 trum euangeliorum sensus. exceptos om̃s similes contes
 tusq; mathei euangelio. quasi ad unū congestos ad
 nexuit. Ita ut eorundē quantū ad tenorē p̃sentis & lecti
 onis. sequens iam solus interruptus. et uidetur. Verū
 ut saluo corpore siue textu ceterorū hoc ē. euangelii
 ppria & familiaria loca. in quibus eadē similiterq; doc
 erint scire possis ac uere differere. Accepta occasione
 exp̃dicti uiri studio alia ratione. & numero tibi ti
 tulos designaui. quos primus quattuor in se continet
 numerus. in quibus similia ab uniuersis dicta sunt.
 Matheo. marco. luci. ioh. Secundus in quibus tres
 matheus. marcus. lucas. tertius in quibus tres. math. luc. ioh.

July. 576.2 Nov. f. 4² ?

IN EVANGELIO SECUNDUM MATTHEVM
 IN BERG ENERATIONIS

16.
 L. xiii.
 16. 1. 1. 1.
 1. 1.

IN XPI FILII DAVID FILII ABRAHAM

Abraham genuit Isaac

Isaac autem genuit iacob

iacob autē genuit iudā & fr̄es

iudas autē gen̄ phares & zarah & thamar

Phares autem genuit esrom

Esrom autē genuit aram Aram autem

genuit aminadab Aminadab autem

genuit naason Naason autē gen̄ salmon

Salmon autē gen̄ booz derachab

Booz autē genuit obed ex rath

Obed autē genuit iesse Iesse autē gen̄

dauid regem Dauid autē rex genuit

auris suis. obtulerunt ei munera. Aurum. thus.
& myrram. Et responso accepto in somnis.
ne redirent ad herodem. Per aliam uiam
reuersi sunt. in regionem suam. Qui cum re
cessissent. Ecce angelus dñi. apparuit in
somnia ioseph dicens. Surge & accipe puerū
matrem eius. & fuge in egyptum. et esto ibi
usq. dum dicam tibi. Futurum est enim. ut
herodes querat puerū ad perdendum eum.
Qui consurgens. accepit puerū et matrem ei nocte.
& secessit in egyptum. Et erat ibi. usq. ad obitū
herodis. Ut adimpleretur quod dictum est ad dñm.
per prophetam dicentem. Ex egypto uocaui filiū
meum. Tunc herodes uidens quō illusus esset ama
gis iratus ē ualde. Et mittere occidit omēs pueros q̄ erant
in bethleem et in omnibus finibus eius. Ab imatu
et infra. secundum tempus quod exquisierat amagis.
Iunc adimpletum est. quod dictum ē. per hieremiā

Græf. 576.2 Nov. fol. 18^v

mulierem ad concupiscendam eam. iam moecha
tus ē eam in corde suo. Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te. erue eum. & proice abs
te. Expedit enim tibi ut pereat unum mem
brum tuorum. quam totum corpus tuum
mit tatur in gehennam. Et si dextera manus tua
scandalizat te. abscide eam et proice ab te.

Expedit enim tibi ut pereat unum mēbroŕū tuo
rum. quam totum corpus tuum eat in gehennā.

D ictum ē autē. quicumq; dimiserit uxore suam.
det illi libellum repudii. Ego autē dico vobis.
quia omīs qui dimiserit uxorem suam. excepta
fornicationis causa. facit eam moechari. Et qui
dimissam duxerit. adulterat. Iterum audistis
quia dictum ē antiquis. non per iurabis. Reddes
autē dñō iuramenta tua. Ego autē dico vobis.

N on iurare omnino. neq; per celum. quia thronus
dī est. Neq; per terram. quia scabellum est pe

Gravel. 576. 2 Nov., f. 23^v

dum eius. neq; p̄ hierosolimam. quia ciuitas est.
 magni regis. Neq; p̄ capud tuum iuraueris.
 quia non potes unum capillum album facere
 aut nigrum. Sit autem sermo uester. est est.
 non non; quod autem his habundantiuſ est.
 a malo est. Audistis quia dictum est. oculum
 pro oculo. & dentem p̄ dente; Ego autem dico
 uobis. non resistere malo.

mt̄ xxvii
luc̄ lvi

Sed si quis te percussit in dexteram maxillam tuā.
 prebe illi & alteram. Et ei qui uult tecum iudicio
 contendere. & tunicam tuam tollere. dimitte
 ei & pallium; Et qui cumq; te angariauerit mille
 passus. uade cum illo alia duo. Qui petit ate. da ei.
 & uolenti mutuari ate ne auertaris? Audistis quia
 dictum est. diliges p̄ximum tuum. & odies inimi-
 cum tuum.

mt̄ xxviii

mt̄ xl
luc̄ lvi

Ego autem dico uobis. Diligite inimicos uros.
 benefacite his qui oderunt uos. Et orate p̄ per-
 sequentibus & calumniantibus uos. ut sitis filij
 patris ur̄i qui in celis est. Quis oleum suum oriri
 facit super bonos & malos. & pluit super iustos & in-
 iustos.

mt̄ xli
luc̄ lvi

Si enim diligatis eos qui uos diligunt. quam mer-
 cedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt. &
 si salutaaueritis fratres ur̄s tantum. quid am-
 plius faciatis? Nonne & h̄ & n̄ci hoc faciunt.

Griff. 576.2 Nov

f. 24^r

dente uenient. et recumbent cum abraham & isaac
et iacob in regno celorum; Filii autem regni eicient
intenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium;
Et dixit ih̄s centurioni. Vade. & sicut credidisti fiat
tibi. & sanatus est puer. in illa hora.

mat. lxxii
luc. lxxii

mat. lxxiii
luc. lxxiii

Et cum uenisset ih̄s in domum petri. uidit socru
eius iacentem et febricitantem; & tetigit manu
eius. et dimisit eam febris. Et surrexit. minus
trahat eis. Vespere autem facto. obtulerunt ei mul
tos demonia habentes. & eiciebat spiritus uerbo.
& om̄s male habentes curauit. Ut adimpleret quod
dictum est. per esaiam prophetam dicentem.

Ipse infirmitates nr̄as accepit. et egrotationes portauit.
Videns ih̄s autem turbas multas circum se. iussit ire trans
fretum; Et accedens unus scriba. ait illi. Magister.
sequar te. quocumque iteris. & dixit ei ih̄s. Vulpes foueas
habent. & uolucres celi nidus. Filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. Alius autem dedit discipulis eius. ait illi.
Dne. p̄mitte me primū ire. & sepelire patrem meum;
Ih̄s autem. ait illi. Sequere me. & dimitte mortuos. sepeli
re mortuos suos.

mat. lxxiiii
luc. lxxiiii

mat. lxxv
luc. lxxv

ET ASCENDENTE EO IN NAUI CYLAM. SECV
tisunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus fac
tus est in mari. ita ut nauicula operiretur fluctibus.
Ipse uero. dormiebat. Et accesserunt. et suscitauerunt
eum dicentes. Dne saluamur. perimus. & dixit eis;

m
lu
la

Græf. 576.2 Nov. f. 27^v

IN ITI VM EVANGE LII IHV XPI FILII DI SICVT SCRIPTV EST IN ISA IA PROPHETA

Ecce mitto angelum meum. ante faciem tuam.
qui preparabit uiam tuam. Vox claman-
tis in deserto. parate uiam dñi. recta facite. se-
mitas eius. Fuit iohannes in deserto baptizans.
& p̄dicans baptismum poenitentiar. in remissio-
nem peccatorum. Et egre diebatur ad illum
omnis iudee regio. & iherosolymite uniuersi.
& baptizabantur ab illo in iordane flumine.
confitentes peccata sua. Et erat iohannes
uestitus pilis cameli. & zona pellicie circa
lumbos eius. & locusta. & mel siluestre. ede-
bat & predicabat dicens. Venit fortior me
post me. cuius non sum dignus p̄cumbens
soluere corrigiam calciamento eius. Ego
baptizauos a qua. ille uero baptizabit uos spu
sco. Et factum est in diebus illis. uenit ihc
anazareth galilee. & baptizatus est in

an. ii.
l.
an. viii.
l. vii.
fo. x.
an. iii.
l. vi.
an. viii.

an. iiii.
l.
an. xi.
l. x.
fo. xi.

an. v.
l.
an. xiii.
l. xii.
fo. xv.

Grind. 576.2 Nov, f. 69^r

℞ xviii.
di lxiii.
l xxxiii.

prædicem · ad hoc enim ueni; & erat prædicans in synagogis
eorum & omni galilea · & demonia eiciens.

It uenit ad eum leprosus deprecans eum · & genuflexus
dixit · Dñe · si uis · potes me mundare · ih̄s aut mis-
tus eius · extendit manum suam & tangens eum · ait illi ·

Volo mundare · Et cum dixisset · statim discessit ab eo
lepra & mundatus est · It comminatus est ei sta-
timque eiecit illum & dicit ei · Uide · nemini dixe-
ris · sed uade · ostende te · principi sacerdotum & offer
pro emundatione tua quæ præcepit moyses in testi-

℞ xviii
sol

monium illis · At ille egressus coepit prædicare &
diffamare sermonem · ita ut iam non possit manifeste
in ciuitate introire · sed foris in desertis locis esse ·

℞ xx
di lx
l xxxviii.

& conueniebant ad eum undique · Et iterum intra-
uit capharnaû post dies & auditum est quod in do-
mo eë · & conuenerunt multi · ita ut non caperent · neq ·
ad ianuam · & loquebatur eis uerbum · Et uenerunt

ferentes ad eum paraliticum · quia quatuor portabatur ·
Et cum non posset offerre ei illi per turbam · nudauerunt
tectum ubi erat ih̄s · & pate facientes · super misserunt gra-
battum · in quo paraliticus iacebat ·

Cum uidisset autem ih̄s fidem illorum · ait paralitico · fili
dimitte tibi peccata · Erant autem illic quidam de
scribis sedentes & cogitantes in cordibus suis quid
hic n̄ loquitur blasphemam · quis potest dimittere pec-
cata nisi solus d̄s · quo statim cognito ih̄s sp̄u suo

h Aspiciebat quomodo turba iactaret & aēs in gazo philatiū

eum libenter audiebat .

h. cxxxv.
h. cxxxviii.
l. cexlvi.
l. cxxxvii.

Et dicebat eis indoctrinatus . cauere ascribit qui uolunt instolis ambulare & salutarī in foro & in primis cathedris sedere in synagogis & primus discubitus in caenis .

h. cxxxvi.
l. cexlvii.

Quide uorant domos uiduārum sub obtentu plixae orationis hi accipient prolixus iudicium .

Et sedens ih̄s contra gazo philatiū & multi diuites iactabant multa . Cum uenisset una uidua pauper misit duo minuta quod ē . quadrant .

Et conuocans discipulos suos ait illis . Amen dico uobis quia uidua haec pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazo philatiū .

Omn̄s enim ex eo quod abundabat illis miser haec uero de penuriis suis . omnia quae habuit misit totum uictum suum ;

h. cxxxvii.
h. cexlvi.
l. cexlviii.
l. cexlvii.

Et cum egredere retur de templo . ait illi unus ex discipulissimis . Magister . aspice quales lapides & quales structurae . Et respondens ih̄s ait illi . Vider has omnes magnas aedificationes . non relinquantur lapis sup lapidem quinon destruantur .

h. cxxxviii.
h. cexlvi.
l. cexlviii.

Et cum sederet in monte oliuārum contra templū . interrogabant eum repara tim pater iacobus & iohannes & andreas . Dic nobis quando ista fient . & quod signum erit quando haec omnia incipient . consumari . Et respon

HAB
Cod. Guelf. 576.2 Novi.
fol. 88v

dens ih̄s coepit dicere illis. Videt̄ ne quis uos seducat.
Multi enim ueniunt in nomine meo dicentes quia
ego sum xps. & multo seducunt; Cum audieritis aut̄
bella & opinionēs bellosū. ne timueritis; oportet enī
fieri. sed nondū finis; Exurge aut̄ gens sup̄ gentē. & re
gnū sup̄ regnū. & erunt terremōt̄ p̄ loca & fames. inueniunt
dolorū h̄c; Videt̄ autem uos in & ipsos. tradent enim.

uos in conciliis. & in sinagogis uapulabitis. & ante prae
des & reges stabitis p̄pt̄ me in testimoniu illis;

Et in omnes gentes. primū oportet p̄dicari euangelium;

Et cum duxerint uos tradentes nolite p̄cogitare quid lo
quamini. sed quod datum uob̄ fuerit in illa hora id loquamini;
non enim estis uos loquentes. sed sp̄s sc̄s; tradet aut̄ pater
fratrem in mortem. & pater filiū. & consurgent sibi in pa
rentes. & morte adficiēt eos; & eritis odio omnib; p̄pter
nomen meū; Qui aut̄ sustinuerit in finem hic saluus erit;

Cum aut̄ uideritis abominationē desolationis
stantem ubi non de

bet̄ qui legit̄ intellegat;

Tunc qui in uideat̄ sunt fugiant in montes & qui sup̄ arcū
non descendat in domū. nec introeat in cellat̄ aliquid
de domo sua. Et qui in agro erit non reuertatur
raro tollere uestimentū suū;

Vae autem pregnantib; & nutrentib; in illis diebus;

Orate uero ut hic me non fiant; Erunt enim dies illi
tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creaturę

¶. cxxxviii.
¶. cxxxix.
¶. cxl.
¶. cxi.

¶. cxi.
¶. cxli.
¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.

¶. cxlii.
¶. cxlii.

¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.

¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.
¶. cxlii.

Græf. 576.2 Nov. f. 89^r

8. clv.
m.
l. cclx. m.
l. cclvi.

Uigilate ergo nescitis enim quando dom^{us} do^{mini} ueniat
tunc an media nocte angalli cantu amane cūuenerit
repente inueniat uos dormientes; Quod aut uobis di

XII.

8. clvi.

l. cclxxiii.

l. cclx.

l. cclxxlviii.

8. clvii.

l. cclxxv.

8. clviii.

l. cclxxvi.

l. cclxxix.

l. cclxxx.

Ico omnibus dico uigilate. Passio dñi nr̄i ihu xpi s. Marcū.

NILLO TÈ PORÈ **E**rat aut pascha & azima p̄bituum.

Et querrebant summi sacerdotē & scribae. quomodo eū
dolo tenerent & occiderent. Dicebant enim. non iudic
festo. ne forte tumultu fieret & populi.

Et cum esset bethaniae in domo simonis leprosi & recubaret
uenit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati
preciosi. & fracto alabastro effudit sup̄ caput eius.
Erāt autem quidam indigne ferentes intra semetipsos
& dicentes. Ut quid p̄ dicio ista unguenti facta ē.
poterat enī unguentū istud uenundari plus quātrecentis
denariis. & dari pauperibus. & fremebant in eam.
Ihs aut dixit; sinite eam. quid illi molesti estis bonum
opus operata ē. in me; semp enim pauperes habetis
uobiscum; Et cum uolueritis potestis illis bene facere.
me aut non semp habebitis.

8. clviii.

l. cclxxvii.

l. cclxxx.

Quod habuit haec fecit p̄uenit unguere corpus meum
in sepulturā; Amen dico uob̄ ubi cumq; p̄ dictum
fuerit euangelium istud in uniuerso mundo & quod
fecit haec narrabit̄ in memoria eius.

8. clx.

l. cclxxxviii.

l. cclxxxiii.

Et iudas scariothis unus duodecim abiit ad sumos
sacerdotes. ut p̄deret eum illis. Qui audiētes gau
sunt & p̄miserunt ei pecuniā seducturos; Et que

HAB

Cod. Guelf. 576.2 Novi.

fol. 90r

ante ihm, Quorū fidem ut uidit. dixit. homo.
remit tunc tibi peccata tua, & coe perunt
cognare scribē & pharisēi dicentes, Quis est
hic qui loquitur blasphemias? quis potest dimit
tere peccata nisi solus dē? Et cognouit autē ihs
cogitationes eorū. respondens dixit ad illos, Quid
cogitatis in cordibus uris. quid est facilius dicere.
dimit tunc tibi peccata. an dicere. surge & am
bula. Ut autem sciatis. quia filius hominis
potestatem habet in terra. dimit. peccata,
Et paralitico, Tibi dico. surge, Tolle lectū
tuum & uade in domū tuā. Et confestim sur
gens coram illis. tulit in quo iacebat & abiit in
domum suam. magnificans dñm, & stupor adpre
hendit omēs. & magnificabant dñm, Et repleti sūt
timore. dicentes, Quia uidimus mirabilia hodie,
Et post haec exiit & uidit publicanum nomine.
leui sedentem ad teloneum & ait illi. sequeremur,

tendi

Lxxxvii
m̄ lxxi
m̄ lxxi

Et relictis omnib. surgens secutus est eum;

LXXXVIII
m^o lxxvii
m^o xxii

Et fecit ei conuiuium magnū leui in domo sua. Et
erat turba multa publicanorū & aliorū qui
cū illis erant discumbentes. Et murmurabant
pharisæi & scribæ eorū dicentes ad discipulos eius;
Quare cū publicanis & peccatoribus manduca-
tis & bibitis.

Lxli
m^o lxxiiii
m^o xxiii

Et respondens ih̄s. dixit ad illos. Non egent qui
sanisunt medico. sed qui male habent. Non ueni
uocare iustos. sed peccatores in penitentiam.
At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis
ieiunant frequenter & obsecrationes faciunt.
similiter & pharisæorū. tu autē edunt & bibunt.
Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi
cū illis est sponsus facere ieiunare. Cū uero autē
dies & cū ablat⁹ fuerit sponsus ab illis. tunc ieiun-
abunt in illis diebus. Dicebat autē & similitudini
nem ad illos. Quia nemo commisit iuramentum a ieiunio

^h & qui non habet crucem suam & uenit post me. non potest
me esse discipulus;

ad illos. Siquis uenit ad me. & non odit patrem suum &
matrem. & uxorem. & filios. & fratres & sorores. adhuc autem.
& animam suam. non potest esse meus. et discipulus. &

Luc. clxxiii

x

Quis enim ex uobis uolens turrem aedificare. non prius
sedens computat sumptus. quinecessarii sunt. si habet
ad perficiendum. Ne post ea quam posuerit funda-
mentum. & non potuerit perficere. Omnes qui uident.
incipiant in ludere eidecentes. Quia hic homo coepit
aedificare. & non potuit consummare. Aut quis rex
iturus committere bellum aduersus alium regem.
non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus
occurrere ei. qui cum uiginti milibus uenit ad se.

Alioquin. adhuc illo longe agente. legationem mittens.
rogat ea quae pacissunt.

Luc. clxxiii
m. xvi

Sic ergo omnis ex uobis qui non renuntiat omnibus quae
possidet. non potest meus esse discipulus. **LXXV**

Luc. clxxv
m. lxxi
m. cii

Bonum est sal. sicut sal quoque euangerit.
in quo condicetur. Neque interram. neque inter quilibet
utile est. sed fors in terra. Qui habet aures audiendi. audiat.
Erant autem adpropinquantes ei publicani & peccatores.
ut audirent illum. Et murmurabant pharisaei. & scribae
dicentes. quia hic peccatores recipit & manducat cum illis.

Luc. clxxvi
m. lxxii
m. ciii

Luc. clxxvii
m. clxxiii

centu

Et ait ad illos parabolam istam. dicens. quis ex uobis homo
qui habet. e. oues. & si perdidit unam ex illis. non re-
dimittit ea nonaginta nouem in deserto. & uadit ad illam
quae perierat. donec inueniat illam. Et cum inuenierit ea.

HAB

Cod. Guelf. 576.2 Nov;

fol. 131v

peccator seruauit. Et qđ ih̄s ante abraham sit. cecū

ex nauitate curat.

De ianua & ouili. p̄ dedicationem deambulans int̄ p̄lo.
se. & patrē unū rē dicit. De lazari resurrectione.

Maria pedes ih̄u unguat. & capillissus extergit. Ih̄s sup
a sinū sedet. & uolentib; grecis uidere ih̄m. loquit̄ de gra
no frumenti quod intrā mittit. Et uox de caelo ad ih̄m.
& quod multi ex principibus crediderunt in ih̄m. Sed
pp̄t phariseos. non confiterentur.

Pedes discipulorum lauat. de iuda traditione. & p̄ ari
negatione p̄ dicit. & de dilectione fratrum. & quod ipse
in patrē. & pater in ipso est. & de obseruandis mandatis
paracleti sp̄s.

De iuncea & palmitibus & de dilectione. & de pmissione
paracleti. & om̄a. patris sua. rē. & cōtra mandata.

Ih̄s discipulos patri commendat. Ih̄s a iuda traditur. Allo
quutio pilati a iudeos. de ih̄u & de barabba.

Passio ih̄u. & sepultura. & resurrectio eius.

Videns
ih̄s turbā
ascendit in
montē. Et
cū sedisset
accesserunt
ad eū disci
puli ei. Et
aperiens os
suū docebat
eos dicens.
Beati pau
peres sp̄u
q̄m ipsos
est regnū

EX PL ET BRE VIA RŪ. CŪ SCL̄ IOH̄. celorum

IN IMINE DNI. INCIPIT EVANGELIUM

LIVM. SECUNDVM IOHANHEM.

Beatitudine regni celoy p̄misit dñs sua p̄cepta seruantib; & p̄mo de
humilitate loquit̄ dicens. Beati pauperes sp̄u. I dō enī dicit pauperes sp̄u
ne putem̄ illos esse beatos quos necessitas & penuria pauper facit. sed illi
sunt uere beati qui humiliant̄ in sp̄u. & licet diuitias habeant n̄ exaltant̄
in supbia. s; in humilitate glorificant̄ dñm q̄ sēp bene facit sperantib; in se.
Humilitas enī om̄iū bonay fundamētū est. Qm̄ ipsos ē regnū celoy.

HAB
Cod. Guelf. 576.2 Novi.
fol. 149v

cf. Græll. 555 Helms. , f. 131^a

Bobbanten

W Nr. 10

Tfell

Bo vanden

149.
 P supbia & inobedientia pdidit homo regnū celoy. idōq; p obedientia debem acqui-
 rere regnū dī. Beati mites. qm ipsi possidebūt trā. Quis ē nob dī. tribuens nob cuncta
 necessaria. qd ppterā facit ut nos mites sim & benigni pimus nris. & bona sēp que pos-
 sum libent faciam. sic ipse dñs in alio loco amonā dicens. Discite a me quia mitis sum
 & humilis corde. & inuenietis requiem animab' uris. Mites aut sunt. q nec sibi nec aliis
 nocent qui patient supportant imbitates alioy. & n resistunt in malo. s uincunt in bo
 no malū. Ipsi possidebunt trā. n ista corruptibile trā. que corporib' mortuoy plena est.
 que sepe p supbia oppmit. & p sanguinea bella polluit. s illā trā habebūt mites. de qua
 dicit quidā sōs. Credo uidere bona dñi in trā uiuentū. Illa ē trā ubi habitant an-
 geli & anime scōy. ubi ētna ē leticia & sine fine felicitas.

Ille est liber duox deuonali.

HAB

Cod. Guelf. 576.2 Novi.

fol. 150r

Usq. supra omnia bona sua constitutus est.

Die .xxv. mensis supra scripto. adnuntiatio domini. secundum lucam. cap. iii. Missus est gabriel angelus. Usq. secundum verbum tuum.

INCP. QNT. LECTIO. N. SEPTUAG.

INVSQ. IN PASCA.

In septuag. die domini. ad sanctum laurentium. secundum mattheum. capitulum .cc. Dixit ihesus discipulis suis parabola hanc. Simile est regnum celorum homini patri familias. qui exiit primo mane. usque pauci aut electi.

In sexagesim. die domini. ad sanctum paulum. secundum lucam. cap. lxxvi. Circum baplurima conueniret. Usque fructum adferre impatentia.

In quinquagesim. die domini. ad sanctum petrum. secundum lucam. cap. cxxxi. Assumpsit ihesus duodecim. Usque omnis plebs iudaica. dedit laudem deo.

Fer. iii. ad sanctam sabina. secundum mattheum. cap. xlv. Dixit ihesus discipulis. Circum natis. Usque ibi esset & cor tuum.

Fer. v. ad sanctum georgium. secundum mattheum. cap. lxxiii. Cum introisset ihesus ca pharnaum. Usque & sanatus est puer ex illa hora.

Fer. vi. in pamachum. secundum mattheum. cap. xl. Dixit ihesus discipulis. Audistis qui adiecit tibi. Usque & patet tuis qui uidet in abscondito reddet tibi.

In quadagesim. die domini. ad lacram. secundum mattheum. cap. xv. Duxit ihesus in desertum. Usque & ministrabant ei.

Fer. ii. ad sanctum petrum. ad vincula. secundum mattheum. cap. cclxxiii. Dixit ihesus discipulis. Cum uenerit filius hominis in sedem maiestatis sue. Usque iustitiam mutam eternam.

Fer. iii. ad sanctam anastasia. secundum mattheum. cap. cxx. Cum introisset

von

Seit 1988

Werkstätte für
Bau- und Denkmalpflege
Restaurierungen

cf. Grödf. Zmk. 18 Theol. 2°

Unser Beratungsanschluß Telefon (05 51) 5 84 09 · Telefax (05 51) 5 57 08 · Privat (0 55 92) 2 10

habet & finitur quia eternū non ē. Quod iubar opus est. qđ pmit-
 tit. merces est. Hinc aduertat sc̃tas ur̃a quanta est eius misericordi-
 erganos. ut laborē hic posuerit cū fine. mercedē in exlo sine fine;
 Et ideo debemus hic prius laborare & postea mercedem in exlo su-
 mēre. Quā hic uelle mercedē accipere & postea laborare; De quib;
 dam enī dñs ait; Amen dico uob̃ p̃perunt mercedē suā; Sed tu forte
 tardus es. ut mercedē accipias post laborē. ^{fronte} qua forte petis qđ pro-
 mittit dñs & non facis qđ iubar dñs prius fac p̃ceptiōē & sic exige
 p̃missionem; prius in quā audi iubentē. & tunc exige pollicentē;
 Iubar enī nobis ut diligamus inimicos nostros; diligite inquit mi-
 micos ur̃os. benefacite eis qui uos oderunt. & orate p̃persequen-
 tibus. & calūnantibus uobis; Graue p̃ceptū sed grande premiū
 diligite inimicos ur̃os opus est. benefacite eis qui uos oder̃ & orate
 p̃persequentib; & calūnantibus uobis; & ne expauescatis laborē.
 continuā subicit mercedē. ut sitis inquit filii patris ur̃i qui
 in exlis est; Qui solem suū facit oriri sup bonos & malos & plu & sup
 iustos & iniustos; Adtendite ipsum dñm qui hoc iussit. quid fecerit;
 Hinc post tanta op̃s in eū cōmiser̃ impi. uideri; Qui retribuant
 illi mala p̃ bonis. pendens meruerat. Pater. ignosce illis; quia
 nesciunt qđ faciunt; Orauit in homine qui exauclit cū patre; Nā
 & modo orat in nobis. orat p̃ nobis. oratur a nobis. orat in nobis; Ut
 sacerdos nr̃ orat p̃ nobis ut caput nostrū oratur a nobis ut dñs
 noster; Quando ergo meruerat pendens orabat. uidebat. & p̃reui-
 debat. om̃s inimicos uidebat. multos ex illis. amicos futuros p̃re-
 uidebat. Ideo omnibus ueniā postulabat; illi se uidebat. ille orabat;
 Illi dicebant pilato. Crucifige; ille clamabat. pater ignosce; Et
 in asperis clauis pendebat. sed lenitate non amittebat. illi se uidebat.
 illi circū latrabant. ille caput agitabant. quod sanū non sanum

12 Wein.
5^h

istā uitā filios suos. Longe contrariis uotis consuetudini humane om̃em
homines filios suos ex hac uitā migrando pr̃cedere uolunt non sequi. Illa
autē optauit posterius mori. non t̃m amittere filios sed pr̃mittere.
Hec intuebatur quā uitā finirent sed quā inciperent. desinebant t̃m ui
uere. Ubi quando cūq; fuerant morturi. & incipiebant uiuere sine
fine uicturi. Parū est fuisse spectatricem. miratissimūq; insup̃hortatri
cem fecundior uirtutibus quā fetibus. Videns certatim in quib; om̃ib;
& ipsa certabat. & in omnibus uincētib; & etiā ipsa uincebat. Una mulier
una mater. quomodo nob̃ ante oculos posuit unā matrē scā eccl̃siā.
Ubiq; hortatē filios suos pillius nomine mori. de quo eos concepit & pepe
rit. Sic sanguine martyrum impletus est orbis. de illis pr̃teritis seminibus reges
eccl̃si pullulauit; unde hoc hominū nisi quia salus iustorum ad dñm & protec
tor eorū est in tempore tribulacionis. Vidimus nouimus p̃tectorē fuisse
dñm in tempore tribulacionis. Trium illorū uirorū quidē ambulabant
inter ignes innoxios & dñm sine ulla lesione laudabant. Ubi homo se uidebat
& flamma parcebat. Vidimus nouimus quē ammodū salus eorū iustorum
ad dñm fuit. Ut in ignē mitterentur nec urerentur. & illū asperū regē
quē loquendo irritauerant. uiuendo conuerterent. Credidit quippe
in eorū dñm & p̃posuit edictū. ut quicūq; blasphemaret dñm. Sydrac. Misac.
Abdenago. In interitū irā & domus eius in dispersionē; quā dissimilis
uissio prime uissioni; qualis prima uissio. p̃terat qui statuā auream non
adorauerit. Qualis secunda. p̃terat qui dñm uerū blasphemauerit. fideles
homines non mutati. infidelem hominē mutauerunt. illū in p̃ficia stare
non permiserunt. quia ipsi infideles steterunt. Salus ergo eorū manifesta
ad dñm fuit quando illi non ardebant. & laudabant; ad erat dñs quando
isti ardebant. Confitebantur. & tamen moriebantur. Ubi erat dñs an
forte illi iustuerant. isti peccatores. Audiuimus enī istos cū paulo ante
eorū passio legeretur confiteri peccata sua & dicere. Quō illa omnia

12 Wein.

121²

Germanus Notin, Sancti Areliei Argentinensi tractatus sive
sermiones inediti ex codice Guelpherbytano 4096 (1917) Facs. in

p. 1?

ed. p. I: Paul Lehmann & Leonard Tafel in: Zeits. d. Cod. in 9. Jh.

(Germanus
septuaginta)

grān. non debetā sed gratūtam. Non sum inquit dignus uocari a
postolus. sed gracia dī sum qđ sum. Modo autē debetū exigit Bonū
certamen certauī cursum consummaui fidem seruauī. De cetero
autē sup̄ est mihi ^{pro corona iustitiae} corona iustitiae debetur mihi. Et ut scias quia de
betur quā redde mihi. non dixit dat mihi autē donat mihi sed redde
mihi dñs in illa die iustus iudex. Misericors donabit mihi iustus redde
mihi. Video beate paulē quibus corona debetur meritis tuis. sed respi
ciens quod fuisti agnosco. dī donas iure ip̄a merita tua. Dixisti bonū cer
tamen certauī sed tu ip̄e dixisti grā dō. quidat nobis uictoriā p̄ dñm
nr̄m ih̄m xp̄m. Bonū ergo certamen certasti. sed xp̄o donante uicisti. dixisti
cursum consummaui. sed tu ip̄e dixisti. non uolentis neq; currentis sed
misericors est dī. Dixisti fidem seruauī sed tu ip̄e dixisti misericordiā
consecutus sū ut fidelis essem. Uideamus ergo dī dona esse merita tua. &
ideo gaudeamus de corona tua. se sila uerbis beatorū apostolorū quorū
sollemnitate celebramus. in par fuit tamen expectatione caritatis
iure quāntū coronator eorū dignatus est non desuit. Amen.

EXIT TRACTATUS DE NATALIS SCORVM APOSTOLORVM PETRI & PAULI. III.

INCIPIT TRACTATUS DE NATALIS SCORVM APOSTOLORVM PETRI & PAULI. III.

Beati apostoli petrus & paulus diuersis temporibus sunt uocati &
uno die coronati. Petrū dñs uocauit ante omnes paulū post om̄s.
Apostolorū petrus primus. paulus nouissimus. adduxit eos ad unū
diem. primus & nouissimus pluchet. & prima integritas p̄sturat quan
do cum primis extrema concordant. Apostolus petrus titubauit
in mari. Petrus solus titubauit sed solus in mari ambulauit. Solus ti
more negauit dñm. sed solus amore usq; ad periculū secutus ē dñm.
fuit ibi & beatus iohannes. sed de amicitia sacerdotū principis p̄su
mebat. Erat tñ amicus iohannis principis sacerdotū ad cuius domū
ductus est dñs. Petrus amore secutus est. trepidauit. & firmatus

INCIPIT LIBER SECUNDUS HISTORIE ECCE
 SIASTICAE CENTIS ANGLORUM

DI STEMPORIBVS ID EST
 dominice incarnationis dei beatus pater
 gregorius postquam sedem romae & apostolicam
 ecclesiam xlii. annis sex & dies x. gloriosissime
 rexit defunctus est atque ad eternam regni celestis redemptionem
 laus. De quo nos conuenit q. nostram id est anglorum gen-
 tem de potestate romana ad fidem xpi succindubitate conuer-
 tataorem in nostra historia ecclesiastica facere sermonem quem
 recte nostrum appellare possumus ^{ad hunc} apostolum. Quia cum pri-
 mum in toto orbe gereret pontificatum & conuerteret iam dudum

W. 34, fol. 34 r°

Item de temporib; librum unum maiorem.
 Librum de orthographia alphabeti ordine distincta
 Item librum de metrica arte & huic adiectum alium
 de rithmici; rithmice tropis libellum hoc est de figuris
 morisq; locationum quibus scriptura recte condenda est.
Tequae de preteritis bonae ihu uicini proprias donanti uer-
 ba tuae rationae dulciter haurire, donec & iam benig-
 nus aliquando, ad te fontem omnis sapientiae perue-
 nire & perire semper ante faciem tuam
 minorum
 EXPLIANT LIBRI QUINTI QUE HISTORIAE ECCLE-
 SIASTICAE. GENTIS ANGLORUM.

DO GRATIAS AGO TIBI SEMPER ET UBIQ; ARIEN;

M
OAR
P

W. 34, fol. 170 v°

maxime ab errore correcti, TORIE GENTIS ANGLORUM.
 INCIPIT LIBERTER HUS ECCLESIASTICAE HIS
A INTERFECTO IN PVQNA EQUINO
 suscipit pro illo regnum deorum de qua p-
 uincia ille generis pro sapientiam & primor-
 dia regni habuerat filius patris eius ael-
 frici uocabulo ostic. qui ad p-dicationem
 paulini fidei erat sacramentis inbutus. Porro regnū
 berniciorum namq; hactenus duxerunt gentes norda-
 hymbrosum antiquitus diuiserunt. Suscipit filius
 aelfridi quidē illa p-uincia generis & regni originem dux

W. 34, fol. 60 r°

43
 De autem nascitur cum ex aqua & spū renascitur . hu
 ius concupiscentiae reatum regeneratio sola dimittit
 ac hoc generatio trahit . ' Ergo quod generatum ē
 regeneretur ut similiter quia non potest aliter qđ
 tractum est remittatur . ut enim qđ demissum est
 in parentiae trahatur in plemuris quidem modis fit
 sed tamen fit . haec inuisibilia & infidelibus incredi
 bilia sed tamen uera ut haberer aliquod uisibiliae
 exemplum hoc in quibusdam arbutis diuina puiden
 tia procurabit . ' Cui enim nō credamus ppter hoc esse
 institutum ut ex oliua nascatur oleaster . an credendū
 non est in aliquare creatorem prouidisse & institui
 isse quod a generis humani ualer & exemplum .
 Mirum est ergo quemadmodum a peccati uin
 culo pgratiam liberati gignant tamen eodem
 uinculo obstrictos quos eodem modo oportet
 liberari . fatemur mirum est sed quod latent
 foetus oleastrorum & iam in seminibus olearum .
 quando & hoc credetur nisi experientia pro
 baretur . proinde sicut gignitur ex oleastri
 semine oleaster . & ex oleae semine non nisi ole
 aster cum inter oleastrum & oleam plurimū
 distat ut gignatur & de carne peccatoris & de
 carne iusti uterque peccator quamuis inter
 peccatorem & iustum plurimum distat . ' Gigni
 tur autem peccator actu adhuc nullus . & osten
 nouus . sed reatu uetus homo a creatore . capti
 uus a deceptore indigens redemptore . sed querti

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

68 Weissenburg:

Veni sancte spiritus reple inuorum corda fidelium & tu amoris tui ignem accende qui perversitatem linguarum

sanctorum gentes in unitatem fidei congregasti. A. C. L. A. C. V. I. A.

& peccatis uris In quibus aliquan
do ambulastis secundum rectum mundi huius
secundum potestatis aeris huius. sps quinc
operatur In filius diffidentiae & reliqua
usque & cum essemus mortui peccatis cum
uiuificauit nos xpo. De hac morte qua
homo est mortuus In peccatis dicit dñs.
Nolo mortem morientis sed ut reuertatur
auiusua mala & uiuat anima. Quomo
do autem ad mortem peccati praedistinasse
ds hominem creditur quam seipse nolle testat.
Mors ergo morientis uia sua mala est quae
quod male dñs ignota. Scriptum est namq;
Unde enim quae ad extrinsecos nouit enim dñs
peruersae autem sunt quae a sinistris sunt
Uias ergo quas ds fecit nouit. quas non fecit
perdit quae ex non nouit. Unde scriptum est;
Nouit dñs uiam iustorum & iter impiorum
peribit. Ille igitur qui scit omnia antefiant
& cuius oculi In omni loco speculantur bonos
& malos & cuius uultus super facientes mala
ut perdat de terra memoriam. Ideo uiam
malam non nouit non quod scientiam ipsius
aliquid In operibus hominum fugit. sed
quod mortem morientis non fecit quia
men mortem mortuus iuste pñbuit. 7
prima igitur mors animae quam sibi ho
mo In uultu secundae mortis est

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

68 Meissenburg

1. CILIVIS DE TRINITATE

cum epistola de trinitate ad Carolum Magnum.

Domino glorioso carolo imperatori augustis-
simo atq; christianissimo. humilis leuta-
lchimus. Indio dō præsens pspicitur.
& pperuae beatitudinis salutem. dum dignitas
imperialis adō ordinata. adnil aliud exaltata
ēē uidetur. Fisi populo prae ēē & prodgse.
promde datur adō electis potestas & sapientia.
potestas ut supbos opprimat. & defendat ab impro-
bis humilq; sapientia ut regat & doceat pia solli-
citudine subiectos. his duobus scē imperator
muneribus diuina. ustram incomparabiliter
sublimitatem eiusdem nominis. & numinis ante-
cessoribus gratia sup exaltauit & honorauit.
tq; totū potestatis urae. sup omē undiq; gen-
tē inuictis. ut uoluntaria subiectione aduof
uēnant. Quos prioribus bellicis labor tēpori-
bus sibi subdere non potuit. Quid igitur quida-
gendum est ustrae dō deuotissime sollicitudini.
tēpore serenitatis & pacis. quomilitaris laboris
cingulo soluto totus pacifica quiete populus
concurrere festinat. ad ustrae iussionis editū.
Institusque ante thronum gloriae urae consistit.

A. 1.

diuinitatis; in deam uenturus iudicare uiuos & mor-
tuos. quoniam iudicantem uidebunt. in ea forma
qua crucifixus est; non in ea humilitate qua iuste
iudicatus est. sed in ea claritate qua iuste iudica-
tus est mundum; cuius maiestatis uisio aeterna est.
omnium scōrum beatitudo & gloria.

*Epistola ad. r.
de trinitate.*
Desiderantissimo filio fredegiso albinus salutē.
Placuit prudentiae uestrae filicariissime ali-
quas preponere mihi ad solutidam de scē tri-
nitate questionē quib; fortassis aliuirae aures sa-
pientis inquirere putamus. nec ullatenus erudi-
tionem uram. & in catholica fide puritate minus
aliquid in talibus intellexisse reor. dum maxime
diuina operante gratia ab inuente uirilis robore
sensus tecum. hoc egi ut robustus predicator &
inseparabilis doctor in fide scē trinitatis esse
uidereris. Cum non de esse iuxta apostolicam
contra dictores pro phetia olim priorib; &
nunc nris probatum habemus tēporib; sed
satis benigne suscipio. quicumque est de huius
modi reb; interrogantis deuotione sed magis
laudo haec predicantis instantia quia paru

ET EDUXIT AQUAM DE PETRA. ET EDUXIT TAM QUAM

FLUVIA AQUAS.

Hoc ad gratiam inculcandam magne admirationis iteravit ut de illa re aqua prodiret. quae naturaliter sic citate duruerat; & ne putaretur parum aliquid emanasse. AD DIDIT. tamquam flumina aquae de uberibus montium copiosa inundatione procedunt.

Significabat enim nobis de petra. id est de christo aquam producere. quae nulla imminutione deficeret. Sicut ipse in euangelio dicit; Quilibet bibet aqua quam dabo ei non sitiet. umquam. sed in eo fons aquae salientis in uitam aeternam; Petram uero christum significare. X. Dicit apostolus. bibebant enim despicit consequenter eos petra. petra autem erat christus.

ET AD POSUERUNT AD HUC PECCARE EI. INTRA CONCITAUERUNT EXCEL. SUUM IN SICCITATE.

Apposuerunt dicit. adiecerunt ut inter tanta miracula non crederent. cum etiam ipsorum elementorum conuersa natura proclamaret. Peccare dicit. non credere. quod nimis improbum constat esse delictum ad beneficia petere. cuius praecipuis debitas gratias non refertur;

Seq. Intra concitauerunt excelsum in sic citate; Saepe diximus tropicus esse istas locutiones quae domino uerbo tribuunt infirmitatis humane utrerque nostraeque conceptione difficiles possint euidentius explanare.

Intram concitauerunt. quando eum non credebant tam ingentem posse complere. Hoc enim in domino grauissimum esse constituit peccatum; ut quicquam illi impossibile dicatur qui summa ualeat efficere quod deest implere. Bene autem dictum est in sic citate. non tantum terre quam mentis qui tot miraculis conpluit per fidie suae sterilitate sicca sunt. quia totum carnalibus desideriis applicanter uentre tantum non sensibus explebantur; ESCAS ANIMAS. SUAS.

ET ACCEPERUNT DOMINUM INCORDIB. SUIS. UT PETERENT.

N Aliud est petere temptando. aliud est conficendo; Isti utique temptando perierunt qui postea quam acceperunt indigna locuti sunt; Temptare enim dicimus aliquid dolosis

Geel. Wern.

Ecce dñs iudiciū fecit in
ator tuus uenit. ecce mer
tepti adno dō nro. **U**enit ad
saluatoris nri dñi. Non ex
a misericordia sua saluat nos se
tionis sps scī. quē effudit
m. ut iustificati grā ipsi
ihu dño nro. **S. LUCAS.**
iscariot usq; bethleem. & ui
endit nobis. Et uenerit festi
fante postū in p̄sepio. Viden
rat illis de puero hoc. Et
et dicta erant ap̄storib?
erba hec ēferens in corde
laudantes dñm. in omib?
ad illos. **U**enit ad
m̄s nom̄ meū in die illa.
sum. Quā pulchri sup̄ montes
nuntiantib? bonū. p̄dicantib?
is. Vox speculatorū tuorū. laua
ad oclm uidebunt cū cūer

R. S. Paulus seruus ihu xpi uocat' ap̄l
segregat' in euangl'm dī. qđ ante p̄mise
rat p̄ p̄bas suos in scripturis scīs de filio
suo qđ factus ē ei ex semine dauid. scđm euāgē

Qui p̄destinatus ē filius dī in uirtute scđm spm̄ scīs
cationis ex resurrectione mortuorū. ihu xpi dñi nri.

Et quē accepim' grām & ap̄latū ad obediendū fidi.
in omib? gentib? p̄ nomine ei. In q̄b? estis & ubi uocati ih
is ult. **C**ū esset desponsata **S. mat̄im.** xpi dñi nri
mater ihu maria ioseph. antequā ē uenirent in ueritā est
in utero habens. de spū scō. ioseph aut' uir ei' cū esset iustus &
nollet eā traducere. uoluit occulte dimittere eā. Hec eo co
guante. ecce angls dñi in somnis apparuit ei dicens. ioseph
filii dauid. noli timere accipere mariā cūgē tuā. Qđ enī in
ea natū ē de spū scō est. Pariet aut' filiū. & uocabit nom̄ ei' ih̄m.
Ipse enī saluū faciet p̄p̄lm suū a peccatis eorū. **L. v. sicut p̄p̄h**

Hec diē dñs dñs. P̄p̄ls gentiū qui ambulabat in tenebris. u
dit lucē magnā. habitantib? in regione umbre mortis.
lux orta ē eis. paruulus enī natus ē nobis. filius datus ē nob
Et factus ē principatus sup̄ humerū ei'. & uocabit nom̄ eu
amirabilis cōsiliarius. dñs. fortis. pat' futuri scī. princeps pac
Multiplicabit ei' imperiū. & pacis n̄ erit finis. Sup̄ solū dauid
& sup̄ regnū ei' sedebit ut ē firmet illud & corroboret in i
dicio & iusticia. Amodo & usq; in sempiternū. **L. c. f. a. ad titu**
Rmē. apparuit grā dī saluatoris nri omib? hominibus

nat sup uos omis sanguis iustus qui effusus ē sup terrā.
a sanguine abel iusti usq; ad sanguinē **Le. Maris** filii bara-
chie. quē occidistis inter tēplū & altare. **Am̃** dico uob. ue-
nient hec om̃a sup generationē istā. Hierusalē irōn. que oc-
cidis pphas. & lapidas eos qui ad te missi sūt. Quotiens uolui ē-
gregare filios tuos. quē ad modū gallina ēgregat pullos suos
sub alas. & noluisti. Ecce. retinēt uobis domū urā desertā. dico
enī uob. Non me uidebitis amodo donec dicatis. **Benedict** q̃ ue-

Qui timet dñm. faciet t̃ lib. Sapientie. ut in nomine dñi.
bona. & qui ē timentis ē iusticie. apphēdet eā. & obtinebit
illū quasi mat̃ honorificata. Libabit illū pane uite & in tel-
lectus. & aqua sapientie salutaris potabit illū. Et firmabit in
illo & n̄ flectet. & c̃tinebit illū. & n̄ c̃fundet. & exaltabit illū
apud primos suos. In medio ecclē aperiet os ei. & implebit
eū spū sapientie & in tellectus. & stola gl̃e induet eū. locum dñi-
tē & exultationē. thesaurizabit sup eū. Et nomine c̃no heredita-
rit. Dicit ihe petro. Scdm̃ ioh̃m. bit illū dñs d̃s nr̃.

Sequere me. Conuersus petrus uidit illū discipulū quē dilige-
bat ihe sequentē. qui & recubuit ^{in corpore} sup pectus eius & dixit. dñe
quis est qui tradet te. hunc q̃ cū uidisset petrus dixit ihu.
dñe hic aū qd. Dicit ei ihe. Sic eū uolo manere donec ueniam.
Quid ad te. tu me sequere. Exiit q̃ sermo iste inter fr̃s. q̃a
discip̃s ille n̄ morit̃. Et n̄ dixit ihe quia n̄ morit̃. sed sic eū uo-
lo manere donec ueniam qd ad te. Hic est discip̃s q̃ testimoniu p̃-

Ihibet de his. & scripsit hec. Et scim̃ q̃a uerū ē testimoniu ei. l. lib.
H diebus illi Vidi supra montē syon agnū stantē. Apocalyp̃s.

R. S. Paulus seruus ihu xpi uocat' apłs.
segregat' in euangl'm dī. qđ ante p'mise
rat p. p. phas suos in scripturis scis de filio
suo qđ factus ē ei ex semine dauid. scđm eus nē.

Qui p'destinatus ē filius dī in uirtute scđm spm scifi
cationis ex resurrectione mortuor. ihu xpi dñi nři.

Et quē accepim' grām & aplatū ad obediendū fidi.

In omib' gentib'. p nomine ei. In q'b' elis & ubi uocati ihu
sunt. Cū esset desponsata s. m. m. xpi dñi nři
mater ihu maria ioseph. antequā cū uenirent in uentā est

in utero habens. de spū scō. ioseph aut' uir ei' cū esset iustus &
nollet eā traducere. uoluit occulte dimittere eā. Hec eo co
gitante. ecce angłs dñi in somnis apparuit ei dicens. ioseph
fili dauid. noli timere accipere mariā cūgē tuā. Qđ enī in
ea natū ē de spū scō est. Pariet aut' filiū. & uocabit' nomē ei' ihm.

Hec enī saluū faciet. pplm suū a peccatis eor. l. v. s. u. e. p. p. h. c.
Hec die dñs d's. Popt's gentiū qui ambulabat in tenebris. ui
dit lucē magnā. habitantib' in regione umbre mortis.
lux orta ē eis. paruulus enī natus ē nobis. filius datus ē nobis.
Et factus ē principatus sup humerū ei' & uocabit' nomē eius
amirabilis cōsiliarius. d's. fortis. pat' futuri scđi. princeps paci.
Multiplicabit' ei' imperiū. & pacis nō erit finis. Sup solū dauid
& sup regnū ei' sedebit ut cōfirmet illud & corroboret in ui

Redire & iusticia. d'modo & usq; in sempiternū. l. c. f. r. a. ad tit. vi.
mē. Apparuit grā dī saluatoris nři omib' hominibus

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

20. 74 Jur. 2°

glificandū. Ecce dñs auditū fecit in
ecce saluator tuus uenit. ecce met
p̄sēs. redepti ad dño dō n̄ro. V. e. n. d. n. r. o.
humanitas saluatoris n̄ri dī. Non ex
ios. sed scdm̄ misericordiā suā saluas nos fe
s & renouationis sp̄s scī. quē effudit
saluatorē n̄rm. ut iustificati grā ipsi
tne. In xp̄o ih̄u dño n̄ro. S. l. v. e. a. m.
n. uicē. transeam⁹ usq; bethleem. & ui
qd̄ dñs ostendit nobis. Et uenerūt festi
oseph. & infantē postū in p̄sepio. Viden
qd̄ dictū erat illis de puero hoc. Et
e de his que dicta erant ap̄storib⁹.
at om̄ia uerba hec ē ferens in corde
ficantes & laudantes dñm. in om̄ibus
ic dictū ē ad illos. l. v. s. a. l. e. p̄ n. e.
et popl̄s m̄s nom̄ meū in die illa.
ar ecce assum. Quā pulchri sup̄ montes
is pacē. annuntiantis bonū. p̄dicantis
ort d̄s tuus. Vox speculatorū tuorū. leua
quia octo ad oclm̄ uidebunt cū ēuer

20. 14 Jan. 2. Spiegel
vorn.

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel 22.2.3 Jur. 20 (1)

in die sabbato. Nolite iudi-
care secundum faciem. sed iudicate iudicate. Dicebunt
autem ei ex hierosolymis. Nonne hic est quem querunt inter-
ficere. Ecce non patet loquitur. & nihil ei dicunt. Aliquid uere cog-
nouerunt principes quia hic christus. Sed hic semper unde sit. Christus
autem cum uenerit. nemo scit unde sit. Clamabat ergo docens
in templo iherosolymis & dicens. Et me secutis & unde sum secutus. & me ip-
so non ueni. sed est uerus qui misit me quem uos nescitis. Et ego scio
eum. & si dixerem quoniam scio eum. ero similis uobis mendax. Sed scio eum.
quia ab ipso sum. & ipse misit me. Querebant ergo eum apprehendere.
& nemo misit in illum manum. quia non dum uenerat hora eius. De
turbati autem multi crediderunt in eum. scilicet. iiii. t. & zechielis. pph.

Hec dicit dominus deus. Sanctificabo nomen meum magnum. ut sci-
ant gentes. quia ego dominus cum sanctificatus fuero in uobis. coram eis.
Tollam quippe uos de gentibus. & congregabo uos de uniuersis
terris. & adducam uos in terram uestram. Et effundam super uos aquam
mundam. & mundabimini ab omni iniquitate uestra. &
ab uniuersis idolis uestris mundabo uos. Et dabo uobis
cor nouum. & spiritum nouum ponam in medio uestrum. Et auferam cor
lapideum de carne uestra. & dabo uobis cor carneum. & spiritum
meum ponam in medio uestrum. Et faciam ut in preceptis meis am-
bulentis. & iudicia mea custodiantis. & operemini. & habita-
bitis in terra quam dedi patribus uestris. Et eritis mihi in populum.
& ego ero uos in deum. Hic dominus omnipotens. Ies. 44. & 45. pph.
Amen. manda. estote. auferre malum cogitationum
uestrarum ab oculis meis. qui estote agere prout se. discite

Opera que ego facio in nomine
prohibent de me. Sed uos non eratis
meae uocem meam audiuistis. & ego
et ego putam eternam de eis. & non
quisquam de manu mea. Sacer
est. & nemo potest rapere de ma-
nu mea. Sustulerunt lapides iudei.
iherosolymis. Multa bona opera ostendi
opus meum lapidatis. Responde-
damus te. sed de blasphemia. Et
dixit. Respondit iherosolymis. Nonne
dixisti. Si illos dixit deos. &
solum scriptura. que patet scilicet
ut blasphemias. & dixit fili de-
iherosolymis credere mihi. Si autem facio.
credite. ut cognoscantis & cre-
diat illi. Orant daniel dicens.
Domine deus ne despicias populum tuum.
propter abraham dilectum tuum. & ysa-
ac & iacob pollicens quod multiplica-
re tua que est in latore maris. Quia
gentes. sicut & humiles in terra.
Et non in tempore hoc princeps &
sacerdos. neque oblatio. neque in-
ut possim inuenire misericordiam
tuam. suscipiam sicut in holocaustis.

Copyright by
Herzog August Bibliothek

Wolfenbüttel 22. 2. 3 *Jur. 20 (1)*

et formare qui cum primū conderet hominē nec
viscera materna quesivit. Die itaq; quicūq;
creationis arbiter & discussor. quē tibi uidetur
or. partū dedisse uirgini. aut pfectū hominē
Primus enim homo ut ait apostolus de terra
us homo de celo celestis; & Tamquā sponsus.
ne substantiē dignitate & mirabi COE
disti. & mirabilius reformasti. da nobis q; eius di
nsortes. qui humanitatis nrē fieri dignatus est
cū. **I**HMAT SĒI SILVESTRI PAPAE. A.

Ecce sacerdos magnus qui indiebus
& inuen. tus est iustus. & Amavit eū dñs.

omniū p p̄s corona p̄sulū. in hac yā nō
ris faucto uocibus. T uisacratu nominis con
ruit. cuius celebrat annua deuota plebs sol
rite mundi gloriam huius caducā respuens.
ibus letus potitur premiis. Huius benignus
ui uestigia huius p̄atu seruulis dimitte noxā
t xpe rex pussime tibi patriq; gloria cū spū
ne & imp̄petuū. Amen. V

Ecce sacerdos magnus.
fide lis quia super pauca fuisti fidelis **I**HM EVANG. A.
nam dicit dominus COE

ut beati filuestri confessoris tui atq; pontifi
collompnit. & deuotionē nobis augeat &

uirgo dei electus aut uirginem matrem dominus uirginem commendabat. CAP.

Cibauit illum dñs pane uitę & intellectus & aqua sapientię salu-
taris potauit illum. **R.** Constitues eos principes. **VA.**

Celi ciues in gaudio manentes coram dño. uoces suas fundite &
dec laudes canite. **L**etetur & ecclesia sanctorū p̄sollemni
& honoris cantibus laudes dicat summi regis. Qui celi tōtq̄
rektor ad terrestria descendens inter homines electos sibi communē
famulos. **D**e quorū dicendus unus est nobis nunc consortio no-
mine iohannes dictus dei gratia uocatus. **H**unc saluator casti-
tatis clarum p̄ priuilegio. de pectoris sui sancti fonte claro reple-
uerat. **I**nde multa satiatus secretorū dulcedine. & in celis
& in terris multa uis predicauit. **U**nde laus sit dō semper pa-
tri nec non & filio. una cum scō spū in sempiterna secula. **ad h.**

V De dñi hereditate. **EVANG.** **A.** **I**n medio ecclesie aperuit dominus
os eius & impleuit eum spiritu sapientie & intellectus. alleluia. **COT.**

Ecclēsiā tuā dñe benignus illustra. ut beati iohannis euu-
angeliste in luminata doctrinis. addona pueniat sempiterna. **H.**

IN H. VESPERA. **A.** Ecce puer meus. **CAP.**

In medio ecclesie aperuit dñs os eius & impleuit eum spū sapi-
entie & intellectus. **R.** In medio ecclesie. **V.** Nimis honorati. **EVANG.**

Iste est iohannes qui supra pectus domini recubuit. beatus apostolus cui reuelata sunt secreta.

Beati iohannis euuangeliste q̄s dñe supplicatione pla-
catas & ueniam nobis tribue. & remedia sempiterna concede. **COT.**
Iste est enim regnum celorum qui con. **EVANG.** **A.**

...et non timuit
...et non timuit
...et non timuit

inatus ex maria. qui ante omnia
esset e patre; hic est predictus apa
licatus. annuntiatus ab angelis.
is; De uno eodemq; legis in principio
caro factum est; Gaude ergo nunc
et tandem conuersa gentilitas. pcepisti
in spū se uidisse lactatus est; Meru
in quondā hebreorū gens electa non
generabilis uirgo que sine tactu pudor. rursus inuen
e bar in prese pio & fulgebat in ec lis.
& timui consideraui opera tua & ex pavi in medio
t m.

emens mirabatur ut legimus quod moy
nditus in nube. & in uertice montis al
loqueretur; Tibi uero sic natus est xpc.
tione concessit. ut loqueretur omni
retur; Ad illū tunc montem sinā qui
pulo. p senti puniebatur interitu;
qui hodie natus est mundo. quicumq;
ur; Et tunc quidem unus populus eru
ic uero omnes gentes uocantur ad unitā.
peperit sine dolore saluatorem seculorum
irgo lactabat ubera de celo plena
que portauerunt eterni patris filiū. Sola uirgo.
tuis fides & securitatis

18 Thol. 20

ek Wolfenbüttel

piegel

Funt interea pueri sine magistro differti. docti sine doctore.
periti sine eruditore; Agnoscunt xpm. p̄dicant dñm. non quē
psuasio humana docuerat. sed quē diuinitas innocentibus inspi
rabat. Cessant enī humana cum diuina tractantur. quia hu
mana ipsa prodesse non poterunt. nisi diuinorū solatio sub
leuentur; Necesse est enim terrena succumbere cū celestia p̄
dicantur. naturalia silere cū uirtutes loquuntur. R.

Effuderunt sanguinem sancto rum uelut a quam in circuitu hierusalem & non
erat qui se pe linc. V. Quid dica domine sanguinem sanctorum tuorum qui
effusū est. Et non erat qui.

Rigitur itaq; infantū etas in laudē. quē delictorū nonno
uerant crimen; Dignus a dignis laudatur. & innocens inno
centiū testimonio p̄dicatur. Accipiunt enim a xpo & reddunt
consecuntur & referunt; Uno enim tempore & qui dederat re
cipit. & qui acceperat reddit; Vno in quā tempore sua xpo
redduntur. dū eius laudes illi ab infantibus referuntur.
Diximus de laude infantū. quid de lactantiū laudibus p̄fere
mus. Quorū laudē inuenire non possumus. nisi eos ipsos qui
laudauerint nouerimus; Qui sunt ubi sint. quā laudē intule
rint quero. qui loqui non morant. R.

Sub throno de i omnes
sancti cla mant uindica sanguinem nostrum deus noster. V. Sub altare
dei audiu uocē occiso rum clamantium eā dicens. Vindica.

Neque enī aetas illa poterat posse quod natura non dede
rat. aut celebrari a talibus poterat. quod institutio dene
gabat; Dicunt namq; dñol laudes. trucidati ab herode lac

**Copyright by
Herzog August Bibliothek**

Inc. 18 Theol. 2° vorderer Sp

VON
4. Gräuf. 12 Weiss

Werkstätte für
Bau- und Denkmalpflege
Restaurierungen

Unser Beratungsanschluß Telefon (05 51) 5 84 09 · Telefax (05 51) 5 57 08 · Privat (0 55 92) 2 10

Erigitur itaq; infantiū & tas in laudē. quę delictorū nonno

684924 MG

Great Aug 18 Thet. 2°

Sp. 496

748 900

Vna x Symplozoans C: 8 NA ss. 22. Atf. L.V?

BHL 7962

denn der attische Dialekt ist die Sprache des ganzen umfangreichen Lektürestoffes, den der Schüler während einer langen Reihe von Jahren außer Homer und Herodot bewältigen soll. Dieser Dialekt muß auch dem unbefangenen Sinne als das eigentlich normale Griechisch erscheinen und es kann nur zu einer Unsicherheit führen, wenn man den Unterricht mit solchen Dialekten eröffnet, mit deren Gestaltungen sich der Schüler doch nur eine kürzere Zeit und nur vorübergehend zu beschäftigen hat; allerdings gehe ich bei der Geltendmachung gerade dieses Argumentes von der Annahme aus, daß die Homerlektüre bedeutend eingeschränkt werden kann; doch davon ist später noch des weiteren zu reden. Die formellen Gründe, welche Hornemann in seinem Vortrage auf der Straßburger Philologenversammlung von 1901 (Verhandlungen S. 68—70) für die sogenannte Ahrensche Methode ins Feld geführt hat, gipfeln hauptsächlich in der Behauptung, daß mit dieser Methode das jetzt beliebte Übersetzen aus dem Deutschen ins Griechische überflüssig gemacht und die damit gewonnene Zeit für eine umfangreichere Lektüre ausgenützt werden könne, aber dieser Vorteil läßt sich auch erreichen, wenn man mit dem attischen Dialekt anfängt, und steht in keinem inneren Zusammenhange mit dem empfohlenen Verfahren. Auch die Meinung, daß die Schüler gerade dadurch „ein tieferes anschauendes Verständnis des Wesens und Lebens der Sprache überhaupt als eines sich entwickelnden Organismus gewinnen“ (a. a. O. S. 70), scheint mir auf schwachen Füßen zu stehen. Bei jeder Methode eignet sich der Schüler die Formen einer Sprache zunächst mechanisch an und legt nur Wert darauf, daß ihm der Lernstoff durch eine übersichtliche und leicht verständliche Anordnung möglichst mundgerecht gemacht werde; für den organischen Zusammenhang der verschiedenen Sprachformen untereinander hat er vorderhand keinen Sinn und kein Interesse und später, wo ihm dafür und für die Sprachvergleichung der Sinn und das Auge aufgehen, kann er die Einsicht in diese Dinge, soweit er sie überhaupt im Rahmen des Schulunterrichtes bekommen kann, von seiner früher erlangten Kenntnis des attischen Dialektes aus ebensogut gewinnen, wie wenn er zuerst mit den älteren Dialekten bekannt geworden ist. Ich kann mich der Befürchtung nicht entschlagen, daß durch den Beginn mit den Homerischen Dialekten und mit einer sofortigen Homerlektüre etwas Spielerisches in einen

Unterricht hineinkommt, der zwar recht frisch und lebendig, aber auch sehr straff gehandhabt werden muß, und daß den Schülern die Homerlektüre durch ihre zu enge Verbindung mit dem notwendigen grammatischen Drill allzuleicht verleidet werden kann.

Mit den schriftlichen Arbeiten kann es nach meiner Meinung bis zur Obertertia oder allenfalls Untersekunda einschließlich ebenso gehalten werden, wie mit dem lateinischen Klassenarbeiten in Sexta, Quinta und Unterquarta; es werden also gar keine häuslichen Arbeiten angefertigt und die Klassenarbeiten sind nur Formenextemporalien, die nur in Obertertia und Untersekunda ein paar leichte, den Sätzen der Lektüre nachgebildete Sätze in sich schließen; von Obersekunda ab fallen alle Übersetzungen aus dem Deutschen in das Griechische fort und werden nur etwa viermal im Jahre sogenannte Herübersetzungen in der Klasse angefertigt, die eine Ergänzung und Kontrolle der mündlichen Übersetzungen bilden und der Vorbereitung auf die Arbeit des Abiturientenexamens dienen sollen. Dieser Verzicht auf alle Extemporalien und Exerzitien in den drei oberen Klassen wird nun freilich von manchen entschieden gemißbilligt werden; man fürchtet mit diesen Arbeiten ein vortreffliches Mittel zur Disziplinierung des Geistes und zur Einführung in das Griechische und eine notwendige Hilfe für die sichere Kenntnis der Sprache und für die Fertigkeit im Übersetzen aus ihr zu verlieren und sieht aus dem Verzicht darauf den gänzlichen Verfall der griechischen Studien auf dem Gymnasium hervorgehen. Aber diese Befürchtungen werden sich als nichtig erweisen, wenn man nur in der festen Einprägung der Formenlehre mit strenger Gewissenhaftigkeit verfährt und die Kenntnis der Formen durch eine genaue Kontrolle der Präparationen und durch beständige Wiederholungen fortwährend und bis zum Ende der Schulzeit sicherstellt. Man soll nicht immer alles haben und erreichen wollen; wenn man auf dem griechischen Skriptum so eifrig besteht, wie man es in früherer Zeit mit dem lateinischen Aufsatz tat, gibt man nur den Gegnern des Gymnasiums eine gefährliche Waffe in die Hand und nährt die Meinung, als ob man es nur auf die Züchtung von Philologen abgesehen habe. Für die Disziplinierung des Geistes, die in der Tat von der Bewältigung derartiger Aufgaben ausgehen kann, ist ja durch die lateinischen schriftlichen Arbeiten ausreichend gesorgt, und man tut gut, den Vorteil, die beiden alten Sprachen neben-

Fuunt interea pueri sine magistro differti. docti sine doctore.
 periti sine eruditore. Agnoscunt xpm. pdicant dnm. non quē
 psuasio humana docuerat. sed quē diuinitas innocentibus inspi
 rabat. Cessant enī humana cum diuina tractantur. quia hu
 mana ipsa prodesse non poterunt. nisi diuinorū solatio sub
 leuantur. Necesse est enim terrena succumbere cū celestia p
 dicantur. naturalia silere cū uirtutes loquuntur. **R.**
 Effuderunt sanguinem sancto rum uelut a quam incircuitū hic rusalem & non
 erat qui se. pe linc. **V.** Quid ea domine sanguinem sanctorum tuo rum qui
 effu su est. **Or** non erat qui.
Crigitur itaq; infantū etas in laudē. quē delictorū nonno

Grief. Ink 18 Thesl 2°

einander betreiben zu können, nicht nach dieser verkehrten Richtung hin, sondern vielmehr so auszunutzen, daß man die Wirkungen beider einander ergänzen läßt und im Griechischen, von den grammatischen Wiederholungen abgesehen, in den oberen Klassen alles Gewicht auf die Lektüre legt und fast alle Zeit, also wenigstens fünf Stunden wöchentlich, auf diese verwendet. Der Zeitgewinn ist durch die drei letzten Schuljahre hindurch ganz beträchtlich und kommt eben ganz einer reicheren Ausnutzung des so unendlich großen und so unendlich schönen Lektürestoffes zugute. Endlich macht die Übersetzung ins Griechische den meisten Schülern besonders deshalb eine große Mühe, weil bei ihr eine viel größere Menge von Kleinigkeiten (ich brauche nur die Akzente zu nennen) in Frage kommen als bei den lateinischen Arbeiten und die verhältnismäßig kurze Zeit, während deren sie Griechisch treiben, den Schülern gar nicht in der gleichen Weise gestattet, sich in die schon an und für sich schwierige Übung gehörig einzuleben. Und wozu soll man ihnen ganz unnötigerweise durch eine überflüssige Quälerei, die selten zu erfreulichen Erfolgen führt, das Griechische verleiden? Beim Lateinischen kann man ihnen den Nutzen einer derartigen Schulung begreiflich machen, aber daß hier, wo ihnen die Literatur so sehr viel mehr bietet, ganz gleich verfahren werden müsse, sehen sie nicht ein und übertragen dann ihren gar nicht so unberechtigten Groll auf das ganze Lehrfach. Daß es ohne Extemporalien und Exerzitien recht gut geht, haben wir am Bremer Gymnasium von 1883 an zu erproben Gelegenheit gehabt.

Als schriftliche Examensarbeit empfiehlt sich nach meinen Erfahrungen am meisten eine Übersetzung von etwa 50 Versen aus einer Dialogszene einer Euripideischen Tragödie; denn beim mündlichen Examen wird, wie schon auf S. 88 gesagt worden ist, am besten ein Prosaiker (Xenophon oder Thukydides oder Demosthenes, von denen der an mittlerer Stelle genannte vorzuziehen ist) vorgelegt und schon aus diesem Grunde ist es wünschenswert, daß beim schriftlichen Examen den Schülern die Möglichkeit gewährt werde, auch ihre Fähigkeit, sich in einem Dichter zurechtzufinden, an den Tag zu legen. Sie können diese Fähigkeit auch in der Tat besitzen, wenn sie wenigstens drei Tragödien in der Schule gelesen haben, und können sie bei der größeren Ruhe, die sie beim schriftlichen Examen haben, und am Euripides, der weniger Schwierigkeiten

bietet als Sophokles (von Äschylos gar nicht zu reden), gut beweisen. Natürlich müssen sie durch eine Einleitung, die nur möglichst knapp und präzise gehalten sein muß, um nicht irre zu leiten, in den Zusammenhang der zu übersetzenden Stelle eingeführt werden und für einzelne schwierigere Stellen besondere Fingerzeige und Hinweise bekommen, wobei selbstverständlich ein verständiges Maß innezuhalten ist und nicht über das Notwendige hinausgegangen werden darf; wenn ihnen gestattet wird, in dem Falle, daß sie sich gar keinen Rat wissen, während der Arbeit eine Frage zu stellen, wird der Lehrer unter genauer Prüfung der Sachlage und namentlich bei der Wahrnehmung, daß sich mehrere Schüler in der gleichen Lage befinden, etwas über das ursprünglich Gebotene hinausgehen können, dies aber alsdann im Protokolle nachtragen müssen. Die Einleitung und die Hinweise werden den Schülern am besten hektographiert in die Hand gegeben; daß der Text des zu übersetzenden Abschnittes den Schülern diktiert werde, wie es die preussische Prüfungsordnung von 1901 und nach ihr die bremische von 1902 vorschreiben, halte ich für eine überflüssige Erschwerung und sehe gar keinen Grund ein, warum man nicht den Schülern einen Teubnerschen Text vorlegen will. Auch erscheint es mir als durchaus empfehlenswert, den Examinanden den Gebrauch eines griechisch-deutschen Taschenwörterbuches, z. B. desjenigen von U. Koch, zu gestatten; die Erleichterungen, die durch diese Beihilfen gegeben werden, schaffen doch für die Mehrzahl der Schüler erst die Möglichkeit, mit rechter Sicherheit zum Sinne des Textes hindurchzudringen, und wollen anderseits den vielen Schwierigkeiten gegenüber, die trotzdem gerade bei dieser Arbeit noch übrig bleiben, gar nicht so viel bedeuten. Sehr viele Lehrer machen sich nicht recht klar, was sie mit der Stellung dieser Übersetzungsaufgabe von den Schülern verlangen, und würden doch selber in eine arge Verlegenheit geraten, wenn sie einen ihnen plötzlich vorgelegten Abschnitt aus einem griechischen Tragiker ohne jedes Hilfsmittel übersetzen sollten. Die Aufgabe will also nicht nur durch wiederholte vorherige Übungen vorbereitet sein, sondern bedarf auch der soeben empfohlenen Erleichterungen, wenn sie von den besseren Schülern gut, von den minder guten doch wenigstens genügend erfüllt werden soll. Daß unter den angeführten Voraussetzungen eine solche Erfüllung möglich ist, habe ich an den elf Michaelisterminen in den Jahren 1883 bis 1893, an denen

et nullus p[ro]p[ri]e absq[ue] amicu
alba et stola et fanone et calida ulla et p[er]
sumat missa celebrare et h[ec] s[an]c[t]a uoluntate
mundissima sunt et munda loco d[omi]ni p[er]cellam
collocantur nec unq[ue] p[ro]p[ri]e h[ab]et indus et p[er]cellam
erant quia hoc diuina lex p[ro]hibet

CLEARE 400 unitorum Presbiterorum Capitulum
urbis officio declinante. et negligenti
us agentis absque officio diei remouendum
Et omnes plures infra octiduum singulis dominicis
diebus aqua benedicatur. Et cetera. nunciorum. Cap. 4.

Omnibus diebus dominicus quisque per
in sua ecclesia ante missarum sollempnia aqua be-
nedicta faciat suasale mundo. et tanto misse-
rio clementia. deique populi universi ecclesiam aspiciat.
Et atrium eiusdem ecclesie cum crucibus circum-
undo similiter aspiciat. et per animalia ibidem
descendat. orat. Et cum voluerit in universis suis
accipiat ecumpla aqua. et per mansiones et agros
et vineas super peccora quae sua sunt. aqua super pabu-
la eorum. nec non super cibos et potum suum et spargat.

secundem. Excepla alexandri pp scrib p
A a 4 a 01 cui sale ofplam qd p rami missa

Apopulis benedicim? utra cuncti aspsa
 seificent? qd' & omib; sacerdotib; faciendu' &
 mandam'. Na' sicut uiculis aspsus pplm
 seificabat atq; mundabat. q'mo magis aq'
 q' sale aspsi diuinusq; p'cib; sacrata e' pplm
 seificat atq; mundat. Et si sale aspsu phelise
 u' pplm sterilitas aq' sanata e' q'mo magis
 diuinus p'cib; sacrata aq' stilitate reru' auferat
 humanaru'. & co'quistos seificat & purgat.
 & cet'a bona multiplicat. & insidias diaboli
 auerit. & a famas matru' uersurus hominu'
 defendit. Et misse p'culi uris indich; sollept
 rub; n' si ur. sedich; argulauit.

Et hoc attendendum est ut nullo prece-
luarum quod per dies sollempnes a sacrorum fuisse
nra in publico fuisse ut per alios populum a publicis mis-
sari sollempnibus quod hora tua canonico fuisse
abstracta quod possunt usus est apud quosdam in di-
vis diebus suis equis libere festuaculis maxime

est pppl ut ante publicū pactūq; officiū
 bñ concordat. Simil ad publicā sedm ma
 gnam mustarū sollempnia & pditionē
 tūri conueniant. Ernt sacerdotes missas h
 rerna celebrare ut pppl a publicis sollempni
 ibstraher. S. sacerdotes pncipaliter urbes
 in eadē urbe s. & pppl impdiant. Simū ad
 bñ mustarū celebrationē cūueniant. ex
 deo sacraū seminat qd; mol ē ad publicā
 di. s. claustris monastri cūuori. Veniunt
 pbra. s. claustris.

68 pbr̃i ueracit̃ nolite debere et sepe n
minulſo q̃a nol q̃b rogendarū ammar
ra cō nulla ē p̃hū q̃mā negligentia p̃eu
non ē reddat̃ ſum̃i? p̃ hū ū q̃ ſuerbis & ex
lucenū fuerim? p̃mū p̃m̃p. uicē p̃cipio
Nobis enī ad d̃no dictū eſt. Vos eſtis ſal t̃
q̃ ſuppl̃i fidelis cibū ē dei. cuius d̃o cib
dūm̃i nol ſum̃i? Scitote ur̃m gaudū
ſed̃m. & p̃ene cūunctū ēē. Sic enī ap̃loz
inecta. ita nimirū p̃bri cet̃oz diſcip̃loz
uicē tenent. Et illi tenent g̃lū ſūm̃i po
ciſaaron. iſti ū filioz eſt. Vnde a parte
ſep̃ memores ēē tam̃ dignitat̃. mem̃
uiz cōſecratioñ. memores ſac̃p̃ q̃ in
ſuſcep̃tiſ inotioñ. ut nec abeādō dign
degeneret̃ nec ur̃m cōſecrationē irri
uſ. nec mañ ſac̃ra unguine delibut̃ &
do pollut̃. ſ̃ cord̃ & corp̃is munda
ſeruantes. pleb̃ib; exemplū bene uiuen
t̃. his quib; p̃eſtis ducatū ad celeſta
regna p̃bet̃. Ut ſinguli p̃bri ſingul
habeant clericos. Ex eccl̃a nati. cap̃s

74 415 a; pbr qui plebe regit clericū
 bonū q̄ scōū cunctis & eptā collectione le
 & q̄ scōlā possit tenere & admonēat suos
 rōchianos ut filios suos ad fidē discenda
 tantū ad ecclā quos ipse cū omī castitati
 Qd pbr qz fidelē p̄mū discenda s̄
 11010 omīū lxxviii o m̄aliciū
 discenda ē fidelē scōlōū q̄lā credat
 cruce doceat l̄bū & exempla pponenda s̄
 acritā cruce q̄ mulicūq; possit intelli

Liber Congregationis fratrum suae Domus Hortulaminum beate marie vir-
ginis In Bialone hildenseniensi.

panot huius epim de maritima p...
epm. qd gñe uigñ atq uinculu ceruicis ppeccata
stua p p qda scilicet dignitate defendit; pmissa
qibz carat dignitate quò uir p uilegiu
uirtutis amittere qui audacter usurpat illi
etia. Qd ep. res sup ecclie nisi eu suo epul
munt uel amittat n possit. Ex ecclia lga

S 12412 op seduo testamto. ali nisi Cap 41
qd de peccata uir p p p tate ligauerit. alie
n ualobit. n tantu de uir p p p tate; subple
uorio. Ite p a qui res sup ecclie p aruit; suis
indiscere uirtut. Ex ecclia Spalensi Cap 42

V 222 uir p ecclie cura p p p qd suos opo
nendis reprehensione caueat. & ut discretionis
modu teneat. It eadem re. Ex eode Cap 43

Q 222 229 multi epoz amore p p p qru
suoz derib; sibi comendat. suo atq libet
amicoz noe p dia & mancipia emunt. & ut p
pinqz suoz uel cedat. statunt. & ob hoc iura
ecclastica euellunt. & munitu saclorale sus
cit. imo qd sub deo dectat. & capm plicat omib;
ut de uel p anarise hoc gñt. amcat. ficut; ad
lmo. & p p tate mansuri. id decernunt. ut epres
sui uir qd aut ante episcopatu aut certe i epul
copatu hereditaria successione acqsiunt. sedm auo
tornat canonem qd uidet faciat. & cui uide
eterat. Postq aut epul factul e qstun; res de sacula
tib; ecclie. ut sua aut. ita noe q libet edatione
coparauerit. decernunt. ut p p pinqz suoz b m
ecclie cui p p t nua deueniant. It epul derib; ui
duate ecclie aliqd alienare p lunt. Ex eode

S 12413 epul nulla ecclastica or arum p p Cap 44
rationis necessitate opellat. i suo clero aut ibi
forte nont pbr. derib; ecclasticis aliqd p luptera
uendit. ipul res ecclie restaurare cogat. & iudi
cio epoz deiciat. audit. & tamq furti. aut p p r
cui reul suo puer. honore. It illis qui sacer
dotu ex qst uenit conuincunt. Ex concilio toletano
12414 cop p m. honestu. & iuge sepe q
mali desidia. i m p lora; unde qd noui est
q dignat uenit. morientis epul ex canonib; efer
uot. fimoie. maris. unq hoc tunc aduocant
hif saccloni. sedm statuta uidentu ecclia. qd hu

munuandi omiño habeat licentia. Pbr aut
sue cñi clerici qb; maior honoris loc apud
eandē eccliam fuerit cui sacdos obierit. si omi
sollicitudine p ex qst iā morau. aut cñuuo
anastat morari. ad comonendu uicinu epim
tardi inueniant. aut p quacuq; molestia ani
mi id negligere. & p bnt. totu anni spatio ad p
necntia in monasteriis deputent. Vt qd
epo relinquit id emissum. infacultates coputet

P 12415 129 u qb; ecclie. Ex ecclia Agathensi.
P nsumo sacclotio ostentat abertneis dūtaxat
donat aliqd. & ecclia. aut sequestrat dimittit
aut donat. quia hec ille qui donat. p dē p tione
anime sue n p cōmodo sacclotis pbat offerre. n
qst suu. qst id emissu infacultates ecclie coputet.
quia uultu est ut sic sacdos habet qd ecclie dimis
sit. ita ut ecclia habeat qd relinqt a saccloto.
Et nullus epul n cū consilio epoz. epoz. & p n

R 12416 129 gra di rex regniq; francor rex
tor. & deuot. scilicet ecclie defensor. atq; aduocet i
omib; aplice sedis. hortatu omiu. fidelu nroz
& maxime epoz ac reliquoz sacclotu c sultu
seruati p omia omib; armatam portare. & pug
nare. aut in exercitu & in hoste p gere omiño
phibent. n illis tantu m quip p t diuini mste
riu. missaru scilicet sollempnia. adimplenda. &
seoz patrocina. portanda. ad hoc electi id unu
V duos opul cū capellanis pbrs. & unq; pncps
unū pbrm secū habeat. q pccata cōfiteant. iu
dicare. & inducere penitentia. possit. Ex eode re. Cap 45

S 12417 129 uice p p t amphoro obseruantiā aplice
sacclotie. & multoz epoz admonitione
i huc. scilicet qd canonu regulis edocti. c sultu
uidelicet omiu nobilu nroz nos in capib; cor
rigemes. posterisq; nris exemplū dantes. uolu
nt ut null sacdos i hoste p gat. n duo t res tan
tu op electione cētoz. p p t benedictione p d
catione p r cōsolatione. & cū illis electi sac
dotes. q beneficiat p p l p penitentia dare. mis
sas celebrare. dectis mī cura habere. sacratq; oleo
cū sacris p d; unctione. i pendere. & hoc mō

3942
Theol
20

I 218

394.2 Theol. 20

Wolfsbüchel HAB

cf. Mainz Dom
Kantzel 1

cf. Mainz Dom Kantzel 1

ACHARNE

1847-1848. LUGAR ENGLA

sacerdoti apparuit angelus annuntians filiū
ioh. bñe. Eodem die annuntiavit angelus filiū ioh. bñ.

attende the amount in p. 1st row;

Et accepit simeon puerum & benedixit eum. Et dicens propheta

minorū xūi in tēplo docebat seniores.

biohannes baptizat populu baptisimopenitentie.

thapa zate tchi. abio hanne fere annoru. xxc. qui putabat
filius ioseph. & generationis que ad adam. qui fuit filius di.

Quidam uero agebat diabolo temptatus est ieiunauit xl diebus.

tinnazarchi legit in libris suis. sedix. non est acceptus

pphetam panta sua. b/ unū nouū in utroque uentre.

inagogahominē habentē demonū mundū.

bi aptis dicit ih̄s. et nunc potestis fieri piscatores hominū.

bilepsilfrogaucitum. & mun⁹uit eū. Inū suam.

analiticū curauit h. s. q. tollent grabatū suū ab utroq. indo

secutus est am publicanum nomen / cui. Edixit ih. nemo me trahit.

ut abbatra discipuli uellect in spicat & manducabant. Can
finago gacuraut th homichabentē manū ardā.

bi discipulos elegit. & nomina eorum designat. & docet beatitudinē.

estuca & trabe & pulueriendo. Et de domo edificata

sup petra & arenam. resuscitatis. & matris restituit.

bicenturioni ierusalem aut ibi mortuū nūc filii uidu

channel decar dñe ad ihm mittit dicens. tu es qui uenturus
esset. Hic ad uerbas de iohanne loquitur.

quibus indomū pharise quēdā mulier ingressa lacrimis

Sanctissimone ponemorem. Susanna lib
custodes. Satanam aduersarius. siue q
Sabaa captiuus. Seducer. iustificari.

natione antiochenfis arte medicu
 aptox. Postea paulū secutus. usq. ad confi
 seruiens dño sine crimine. Nam neq. uxo
 nec filios. Lxxiii. annorū obit in bet
 Quicū i. unde scripta essent euangelia. pma
 pmarcū in italia. Scōm frigante spū in a
 hoc scripsit euangeliū. Significans etiā q
 ante alia esse descripta. Cui extra ea que o
 disputationis exposcit eam maxime. Neri
 Laboris ut primū grecis fidelib. om̃i p fi
 in carnē di manifestā. nec iudaicis fabul
 solo legis desiderio tenerent. uel ne heret
 & stultis sollicitationib. seducti exceder
 elaboraret. De hinc in principio euang
 natuū psumpta. Cui euangeliū scrib
 dertus scribere iudicaret contestat
 in se que essent ab aliis inchoata. Cui
 tismū filiū di apfiratione generationis
 & crepēdā caprimū. Cuius
 potestas pmissa est ut neq. potib. de
 In quo apprehender. Cuius
 currentis iudm̃ gen.

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

491. 11 Theol. 20

sacerdoti apparuit angeli & annuntiavit filiū
iohanne. Eodem die annuntiavit angeli filiū thom.

- ii 11 annuntiavit thū annuntiavit angeli pastorib;
- iii 12 & accepti sunt in pueritū & benedixit eū Edeam propheta
- iv 13 & in iohanne baptista in templo docebat seniores.
- v 14 & iohannes baptista populi baptisum operuit.
- vi 15 & baptista est ihs ab iohanne fere annorū xxx. qui putabatur
filius ioseph. & generationis quæ ad adā. qui fuit filius dī
& in deserto agebat ad diabolo temptatū est ieiunavit xl diebus.
- vii 16 & cum iohanne legat ihs librum suū & dixit non est acceptus
prophetam patriam suā. & in iohanne in ierosolymis.
- viii 17 & in synagoga hominē habentē demoniū mundavit.
- ix 18 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- x 19 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xi 20 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xii 21 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xiii 22 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xiv 23 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xv 24 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xvi 25 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xvii 26 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xviii 27 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xix 28 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xx 29 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxi 30 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxii 31 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxiii 32 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxiv 33 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxv 34 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxvi 35 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxvii 36 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxviii 37 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxix 38 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxx 39 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxi 40 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxii 41 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxiii 42 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxiv 43 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxv 44 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxvi 45 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxvii 46 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxviii 47 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xxxix 48 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xl 49 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xli 50 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xlii 51 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 52 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 53 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 54 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 55 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 56 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 57 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 58 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 59 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 60 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 61 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 62 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 63 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 64 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 65 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 66 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 67 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 68 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 69 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 70 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 71 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 72 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 73 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 74 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 75 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 76 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 77 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 78 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 79 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 80 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 81 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 82 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 83 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 84 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 85 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 86 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 87 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 88 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 89 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 90 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 91 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 92 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 93 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 94 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 95 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 96 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 97 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 98 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 99 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.
- xliiii 100 & ihs ait dicit ihs. & in ierosolymis faciat uos piscatores hominū.

491.11 Theol. 2°

Sancti mon. ponemur orem. Susanna. lili
custodes. Sathan. adversarius. lili
Saba. captivus. Seducer. iustificati.

nacone antiochenis arte medic
apto. Postea paulus secutus. usq. ad con
servens dño sine crimine. Nam neq. u
neq. filios. lili. amorū obit in ber
Quicū in uel scripta essent euangelia. p
p. marcū in italia. Scōm. f. g. a. n. t. p. u. in
hoc scripto euangelio. Significans. q. u. a.
ante alia esse descripta. Cuius extra. e. u. e.
disputationis. expōit. eam. maxime. d. n. t.
Laboris. ut. p. r. i. o. n. i. u. g. r. e. a. s. f. i. d. e. l. i. b. o. n. i. p. h. i.
in carne dī manifesta. nec iudicis. s. a. b. o. r. i. s.
solo legis. d. e. d. i. d. e. n. o. t. e. n. e. r. e. n. t. u. e. l. n. e. h. i. s.
& f. u. b. i. s. s. o. l. l. i. c. i. t. a. t. i. o. n. i. b. s. s. e. d. u. c. t. i. o. n. i. b. s.
e. l. a. b. o. r. a. r. e. t. O. d. e. n. i. e. u. p. r. i. m. a. p. r. o. p. t. a. t. i. o. n. i. s.
n. a. t. u. r. a. t. i. o. n. i. s. p. r. o. p. t. a. t. i. o. n. i. s. Cuius. e. u. a. n. g. e. l. i. i. s.
d. e. c. r. e. t. u. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.
u. i. s. e. q. u. i. s. e. s. s. e. n. t. a. b. a. b. i. s. i. n. c. h. a. r. a. t. i. o. n. i. s.
t. i. s. m. u. s. i. l. i. d. i. a. p. s. u. r. g. o. n. e. m. e. n. t. i. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.
& r. e. p. t. e. n. d. i. a. c. a. p. r. i. m. a. t. i. o. n. i. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.
p. o. t. e. s. t. u. s. p. r. i. m. a. t. i. o. n. i. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.
i. n. q. u. o. a. p. p. r. e. h. e. n. s. i. o. n. i. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.
c. u. r. r. e. n. t. i. s. i. n. d. o. n. g. e. n. t. i. s. s. c. r. i. b. e. r. e. t. u. d. i. c. a. r. t. o. c. o. n. e. m. e. n. t. i. s.

Sororia Comora. Abona. Sororia. Bago.